EUROPESE
COMMISSIE

HOGE VERTEGENWOORDIGER
VAN DE UNIE VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN
EN VEILIGHEIDSBELEID

Brussel, 25.9.2017
JOIN(2017) 37 final

ANNEX 3

BIJLAGE

bij het

Gezamenlijk voorstel voor een besluit van de Raad

betreffende de sluiting, namens de Europese Unie, van de brede en versterkte partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Armenië, anderzijds

BIJLAGE VIII

HANDEL IN DIENSTEN EN VESTIGING

1. Deze bijlage omvat zeven bijlagen waarin de verbintenissen en voorbehouden van de Europese Unie en de Republiek Armenië met betrekking tot de handel in diensten en vestiging worden gespecificeerd, overeenkomstig hoofdstuk 5 van titel VI.

2. Wat betreft de Europese Unie:

   a) bijlage VIII-A bevat de voorbehouden van de Europese Unie met betrekking tot vestiging, overeenkomstig artikel 144;

   b) bijlage VIII-B bevat de verbintenissen van de Europese Unie met betrekking tot grensoverschrijdende diensten, overeenkomstig artikel 151;

   c) bijlage VIII-C bevat de voorbehouden van de Europese Unie met betrekking tot stafpersoneel, trainees en handelsvertegenwoordigers, overeenkomstig de artikelen 154 en 155;

   d) bijlage VIII-D bevat de voorbehouden van de Europese Unie met betrekking tot dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep, overeenkomstig de artikelen 156 en 157.

3. Wat betreft de Republiek Armenië:

a) bijlage VIII-E bevat de voorbehouden van de Republiek Armenië met betrekking tot vestiging, overeenkomstig artikel 144;

b) bijlage VIII-F bevat de verbintenissen van de Republiek Armenië met betrekking tot grensoverschrijdende diensten, overeenkomstig artikel 151;

c) bijlage VIII-G bevat de voorbehouden van de Republiek Armenië met betrekking tot dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep, overeenkomstig de artikelen 156 en 157.

4. De in punt 2 en 3 bedoelde bijlagen maken integrerend deel uit van deze bijlage.

5. De in hoofdstuk 5 van titel IV vastgestelde definities gelden ook voor deze bijlage.

6. Voor de vaststelling van de afzonderlijke sectoren en subsectoren van diensten:

a) wordt onder "CPC" de "Central Products Classification" verstaan, zoals vastgesteld in "Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991"; en

b) wordt onder "CPC ver. 1,0" verstaan de "Central Products Classification" zoals vastgesteld in de "Statistical Papers, Series M, No 77, CPC ver. 1.0, 1998" van het Bureau voor de statistiek van de Verenigde Naties.

7. In de bijlagen VIII-A, VIII-B, VIII-C en VIII-D worden de volgende afkortingen gebruikt voor de Europese Unie, met inbegrip van al haar lidstaten:

EU	Europese Unie, met inbegrip van al haar lidstaten
AT	Oostenrijk
BE	België
BG	Bulgarije
CY	Cyprus
CZ	Tsjechië
DE	Duitsland
DK	Denemarken
EE	Estland
EL	Griekenland
ES	Spanje
FI	Finland
FR	Frankrijk
HR	Kroatië
HU	Hongarije
IE	Ierland
IT	Italië
LT	Litouwen
LU	Luxemburg
LV	Letland
MT	Malta
NL	Nederland

PL	Polen
PT	Portugal
RO	Roemenië
SE	Zweden
SI	Slovenië
SK	Slowakije
UK	Verenigd Koninkrijk

8. In de bijlagen VIII-E, VIII-F en VIII-G wordt de volgende afkorting gebruikt voor de Republiek Armenië:

AR	Republiek Armenië

_____

BIJLAGE VIII-A

VOORBEHOUDEN VAN DE EUROPESE UNIE MET BETREKKING TOT VESTIGING

1. In onderstaande lijst zijn de economische activiteiten opgenomen waarvoor de Europese Unie uit hoofde van artikel 144, lid 2, ten aanzien van de nationale behandeling of de meestbegunstigingsbehandeling voorbehouden toepast op vestigingen en ondernemers uit de Republiek Armenië.

   De lijst bevat de volgende elementen:

   a) een lijst van horizontale voorbehouden die van toepassing zijn op alle sectoren en subsectoren;

   b) een lijst van sector- of subsectorspecifieke voorbehouden, met de voor de betrokken sector of subsector van toepassing zijnde voorbehouden.

   Een voorbehoud ten aanzien van een activiteit die niet geliberaliseerd (niet geconsolideerd) is, wordt als volgt tot uitdrukking gebracht: "Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling".

   Wanneer een voorbehoud onder a) of b) slechts lidstaatspecifieke voorbehouden bevat, gaan de niet-vermelde lidstaten de in artikel 144, lid 2, bedoelde verplichtingen in de betrokken sector zonder voorbehouden aan. Het ontbreken van lidstaatspecifieke voorbehouden in een bepaalde sector doet geen afbreuk aan horizontale voorbehouden of aan eventuele voor de hele EU geldende sectorspecifieke voorbehouden.

2. Overeenkomstig artikel 141, lid 3, bevat onderstaande lijst geen maatregelen betreffende door de partijen verleende subsidies.

3. De uit de onderstaande lijst voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er niet rechtstreeks rechten voor natuurlijke personen of rechtspersonen uit voortvloeien.

4. Overeenkomstig artikel 144 zijn niet-discriminerende vereisten (bijvoorbeeld met betrekking tot de rechtsvorm of de verplichting om een vergunning te verkrijgen) die op alle op het grondgebied actieve dienstverleners van toepassing zijn ongeacht hun nationaliteit, vestigingsplaats of soortgelijke maatstaven, niet in deze bijlage opgenomen, aangezien de overeenkomst hen onverlet laat.

5. Waar een door de Europese Unie gemaakt voorbehoud de voorwaarde stelt dat de dienstverlener voor het aanbieden van een dienst op haar grondgebied de nationaliteit van een EU-lidstaat moet hebben of (permanent) ingezetene van de EU moet zijn, geldt een voorbehoud van de lijst van verbintenissen in bijlage VIII-B of de voorbehouden van de bijlagen VIII-C en VIII-D als voorbehoud ten aanzien van vestiging uit hoofde van deze bijlage, voor zover van toepassing.

6. De verplichting voor de Europese Unie om nationale behandeling toe te kennen betekent niet dat de behandeling die in een lidstaat aan onderdanen en rechtspersonen van een andere lidstaat is toegekend op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, of op grond van dat verdrag genomen maatregelen, met inbegrip van de uitvoering daarvan in de lidstaten, moet worden uitgebreid tot onderdanen of rechtspersonen van de andere partij. Dergelijke nationale behandeling wordt alleen toegekend aan rechtspersonen van de andere partij die zijn opgericht volgens de wetgeving van een andere lidstaat en die hun statutaire zetel, centrale bestuur of hoofdvestiging in die lidstaat hebben, met inbegrip van de rechtspersonen die in de EU zijn gevestigd en eigendom zijn van of onder zeggenschap staan van onderdanen van de andere partij.

Horizontale voorbehouden

Nutsbedrijven

EU: Economische activiteiten die op nationaal of lokaal niveau als nutsbedrijven worden beschouwd, kunnen voorbehouden zijn aan overheidsmonopolies; ook kunnen hiervoor exclusieve rechten aan particuliere exploitanten zijn verleend[1].

[1] Nutsbedrijven bestaan onder meer in de volgende sectoren: aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen, onderzoek en ontwikkeling op het gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen, technische keuring en controle, milieu, gezondheidszorg, vervoer en aanvullende diensten voor alle vormen van vervoer. Exclusieve rechten betreffende deze diensten worden vaak verleend aan particuliere exploitanten, bijvoorbeeld exploitanten met een vergunning van openbare instanties, die aan specifieke verplichtingen aangaande dienstverlening moeten voldoen. Er kan geen gedetailleerde en volledige lijst per sector worden opgesteld omdat nutsvoorzieningen vaak tevens op lagere niveaus dan het centrale niveau bestaan. Dit voorbehoud geldt niet voor telecommunicatie, computers en aanverwante diensten.

Soorten vestiging

EU: De behandeling die wordt toegekend aan dochterondernemingen (van Armeense vennootschappen) die in overeenstemming met de wetgeving van de lidstaten van de Europese Unie zijn opgericht en hun statutaire zetel, centrale bestuur of hoofdvestiging binnen de Unie hebben, geldt niet voor filialen of agentschappen die door een Armeense vennootschap in de EU-lidstaten worden opgericht[1]. Dit belet een lidstaat evenwel niet deze behandeling uit te breiden tot filialen of agentschappen die door een vennootschap of firma van een derde land in een andere lidstaat zijn opgericht, voor zover het hun activiteiten op het grondgebied van de eerste lidstaat betreft, tenzij het EU-recht een dergelijke uitbreiding uitdrukkelijk verbiedt.

EU: Een behandeling die minder gunstig is, kan worden toegekend aan dochterondernemingen (van vennootschappen van derde landen) die overeenkomstig de wetgeving van een lidstaat zijn opgericht en die slechts hun statutaire zetel op het grondgebied van de Europese Unie hebben, tenzij kan worden aangetoond dat zij een feitelijke en duurzame band met de economie van een van de lidstaten hebben.

AT: Algemeen directeuren van filialen van rechtspersonen moeten in Oostenrijk wonen; natuurlijke personen die binnen een rechtspersoon of filiaal verantwoordelijk zijn voor de naleving van de Oostenrijkse handelswetgeving, moeten in Oostenrijk wonen.

[1] Overeenkomstig artikel 54 VWEU worden deze dochterondernemingen beschouwd als rechtspersonen uit de Europese Unie. Voor zover zij een daadwerkelijke en duurzame band met de economie van de Europese Unie hebben, genieten zij de voordelen van de interne markt, wat onder meer de vrijheid van vestiging en de vrijheid van dienstverlening in alle EU-lidstaten inhoudt.

BG: Een buitenlandse dienstverlener, met inbegrip van een joint venture, kan zich uitsluitend vestigen in de vorm van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid of kapitaalvennootschap met ten minste twee aandeelhouders. Voor de vestiging van filialen is toestemming vereist. Vertegenwoordigingskantoren moeten worden geregistreerd bij de Bulgaarse Kamer van Koophandel en mogen geen economische activiteiten ontplooien.

EE: Ten minste de helft van de leden van de raad van bestuur moet in de Europese Unie wonen. Een buitenlandse onderneming moet een directeur of directeuren voor een filiaal benoemen. De directeur van een filiaal moet een handelingsbevoegde natuurlijke persoon zijn. Ten minste één directeur van een filiaal moet wonen in Estland, de Europese Economische Ruimte (EER) of Zwitserland.

FI: Een buitenlander die als particulier een onderneming heeft, moet, evenals ten minste één van de partners van een commanditaire vennootschap of van de algemene partners van een vennootschap onder firma, permanent ingezetene van de EER zijn. Voor alle sectoren moet ten minste de helft van de gewone en de plaatsvervangende leden van de raad van bestuur en de algemeen directeur ingezetene zijn van een EER-land. Voor bepaalde ondernemingen kunnen echter uitzonderingen worden gemaakt. Een Armeense organisatie die een bedrijf of handelsonderneming wil beginnen door een filiaal in Finland op te richten, moet een handelsvergunning aanvragen.

FR: Wanneer de algemeen directeur van een industriële, commerciële of ambachtelijke activiteit geen verblijfsvergunning heeft, is speciale toestemming vereist.

HU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor de aankoop van staatseigendom.

IT: Voor toegang tot industriële, commerciële en ambachtelijke activiteiten kan een verblijfsvergunning vereist zijn.

PL: Een vertegenwoordigingskantoor mag alleen reclame- en promotieactiviteiten voor de vertegenwoordigde buitenlandse moederonderneming uitvoeren. Voor alle sectoren, met uitzondering van juridische diensten en gezondheidszorg. Armeense investeerders mogen uitsluitend economische activiteiten ontplooien in de vorm van een commanditaire vennootschap, een commanditaire vennootschap op aandelen, een besloten vennootschap of een naamloze vennootschap (in het geval van juridische diensten uitsluitend in de vorm van een geregistreerde vennootschap of een commanditaire vennootschap).

RO: De enige bestuurder of de voorzitter van de raad van bestuur en de helft van het totale aantal bestuurders van commerciële ondernemingen moeten Roemeens staatsburger zijn, tenzij anders is bepaald in het contract of de statuten van de onderneming. De meerderheid van de accountants van een commerciële onderneming en hun plaatsvervangers moeten Roemeens staatsburger zijn.

SE: Een buitenlandse onderneming die geen rechtspersoon heeft opgericht in Zweden of die zaken doet via een handelsagent, moet haar handelstransacties laten verlopen via een in Zweden geregistreerd filiaal met een onafhankelijke leiding en gescheiden rekeningen. De directeur van het filiaal en de vicedirecteur (indien benoemd) moeten in de EER wonen. Natuurlijke personen die niet in de EER wonen en commerciële activiteiten in Zweden verrichten, moeten een ingezetene als vertegenwoordiger aanwijzen en laten registreren die verantwoordelijk is voor de activiteiten in Zweden. Voor de activiteiten in Zweden moeten afzonderlijke boekhoudingen worden bijgehouden. In individuele gevallen kan de bevoegde autoriteit vrijstelling verlenen van de filiaal- en ingezetenschapsvereisten. Bouwprojecten met een duur van minder dan een jaar die worden ondernomen door een buiten de EER gevestigde onderneming of een natuurlijke persoon die niet in de EER woont, zijn vrijgesteld van de verplichting een filiaal te vestigen of een in Zweden gevestigde vertegenwoordiger aan te wijzen. Personenvennootschappen kunnen eveneens oprichters zijn, op voorwaarde dat alle eigenaren met onbeperkte persoonlijke aansprakelijkheid in de EER wonen. Oprichters van buiten de EER kunnen de bevoegde autoriteit om toestemming verzoeken. Wat besloten vennootschappen en coöperatieve verenigingen betreft, moet ten minste 50 % van de leden van de raad van bestuur, de directeur, de vicedirecteur en ten minste een van de gevolmachtigde personen (voor zover van toepassing) in de EER wonen. De bevoegde autoriteit kan vrijstelling verlenen van die vereiste. Indien geen van de vertegenwoordigers van het bedrijf/de vereniging in Zweden woont, moet de raad een Zweedse ingezetene aanwijzen en laten registeren die namens het bedrijf/de vereniging diensten mag ontvangen. Vergelijkbare voorwaarden gelden voor de oprichting van alle andere soorten rechtspersonen. Houders/aanvragers van geregistreerde rechten (octrooien, handelsmerken, modellen, kwekersrechten) die geen ingezetene van Zweden zijn, moeten een Zweedse ingezetene als vertegenwoordiger aanwijzen voor procedures, kennisgevingen, e.d.

SI: Houders/aanvragers van geregistreerde rechten (octrooien, handelsmerken, modellen) die geen ingezetene van Slovenië zijn, moeten een in Slovenië geregistreerde vertegenwoordiger aanwijzen voor procedures, kennisgevingen, e.d.

SK: Armeense natuurlijke personen wier naam in het handelsregister moet worden opgenomen als gemachtigde die namens een ondernemer mag optreden, moeten een verblijfsvergunning in Slowakije aanvragen.

Investeringen

ES: Voor investeringen in Spanje door buitenlandse overheden en buitenlandse overheidsinstellingen (waarbij doorgaans naast economische ook niet-economische belangen voor deze instanties een rol spelen), direct of via ondernemingen of andere instellingen die direct of indirect onder zeggenschap van een buitenlandse overheid staan, dient de overheid vooraf toestemming te verlenen.

BG: Buitenlandse investeerders kunnen niet deelnemen aan privatisering. Buitenlandse investeerders en Bulgaarse rechtspersonen met een Armeens meerderheidsbelang moeten toestemming hebben voor a) prospectie, ontwikkeling of winning van natuurlijke hulpbronnen uit de territoriale wateren, het continentaal plat of de exclusieve economische zone en b) het verwerven van een meerderheidsbelang in ondernemingen die bij één van de onder a) genoemde activiteiten betrokken zijn.

FR: Overeenkomstig de artikelen L151-1 en R135-1 van het Monetair en financieel wetboek is voor de in artikel R153-2 van dat wetboek genoemde buitenlandse investeringen in Frankrijk de voorafgaande toestemming van de minister van Economische Zaken vereist. Voorbehoud van het recht om buitenlandse participatie in recentelijk geprivatiseerde ondernemingen te beperken tot een bepaald deel van de uitgegeven aandelen, dat door de Franse regering van geval tot geval wordt vastgesteld. Wanneer een vestiging betrekking heeft op bepaalde commerciële, industriële of ambachtelijke activiteiten, wordt het recht voorbehouden om bijzondere toestemming te vereisen wanneer de algemeen directeur geen permanente verblijfsvergunning heeft.

FI: Voorbehoud van het recht om beperkingen op het recht van vestiging en het recht van dienstverlening van natuurlijke personen die niet in het bezit zijn van het regionale burgerschap van Åland of van een rechtspersoon, zonder toestemming van de bevoegde autoriteiten van de eilanden.

HU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot Armeense deelname in recentelijk geprivatiseerde ondernemingen.

IT: Voor de verwerving van aandelen in ondernemingen met activiteiten op het gebied van defensie en nationale veiligheid en voor de verwerving van strategische belangen op het gebied van vervoer, telecommunicatie en energie kan toestemming van de voorzitter van de ministerraad verreist zijn.

LT: Er kan een toetsing plaatsvinden voor investeringen in ondernemingen, sectoren en faciliteiten die van strategisch belang zijn voor de nationale veiligheid.

PL: Niet geconsolideerd voor de verwerving van staatseigendom, d.w.z. de regelingen voor het privatiseringsproces.

SE: Voorbehoud van het recht om voor oprichters, directieleden en leden van raden van bestuur discriminerende vereisten vast te stellen of te handhaven wanneer in het Zweedse recht nieuwe verenigings- of vennootschapsvormen worden opgenomen.

Onroerend goed

Voor de verwerving van grond en onroerend goed gelden de volgende beperkingen[1]:

AT: Voor de verwerving, aankoop, huur of pacht van onroerend goed door buitenlandse natuurlijke personen of rechtspersonen is toestemming nodig van de bevoegde regionale autoriteiten (Länder), die zullen beoordelen of er al dan niet grote economische, sociale of culturele belangen in het geding zijn.

BG: Buitenlandse natuurlijke personen en rechtspersonen (met inbegrip van filialen) kunnen geen grond verwerven. Bulgaarse rechtspersonen met buitenlandse participatie kunnen geen landbouwgrond verwerven. Buitenlandse rechtspersonen en buitenlandse burgers die hun vaste verblijfplaats in het buitenland hebben, kunnen gebouwen en beperkte eigendomsrechten (gebruiksrecht, bouwrecht, recht van bovenbouw en erfdienstbaarheden) op onroerend goed verwerven.

CZ: Buitenlandse natuurlijke personen en als rechtspersonen gevestigde ondernemingen kunnen alleen landbouwgrond en bos verwerven wanneer zij permanent in Tsjechië gevestigd zijn. Voor landbouwgrond en bos in handen van de overheid gelden speciale regels. Landbouwgrond en bos in handen van de overheid kan uitsluitend door onderdanen van Tsjechië, gemeenten of openbare universiteiten (voor opleiding en onderzoek) worden verworven. Rechtspersonen (ongeacht hun rechtsvorm of vestigingsplaats) kunnen uitsluitend landbouwgrond in handen van de overheid verwerven indien daarop een gebouw wordt gebouwd waarvan zij reeds eigenaar zijn of indien die grond absoluut noodzakelijk is voor het gebruik van een dergelijk gebouw. Bos in handen van de overheid kan uitsluitend door gemeenten en openbare universiteiten worden verworven.

CY: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling.

[1] Wat de dienstensectoren betreft, gaan de beperkingen niet verder dan de beperkingen in de bestaande GATS-verbintenissen.

DE: Onderworpen aan bepaalde wederkerigheidsvoorwaarden.

DK: Voor de verwerving van onroerend goed door niet-ingezeten natuurlijke personen of rechtspersonen moet doorgaans toestemming worden verleend door het ministerie van Justitie. De voorwaarden die worden gesteld voor de vergunning, hangen af van het beoogde gebruik van het onroerend goed.

EE: Alleen natuurlijke personen die Ests staatsburger of onderdaan van een EER-land zijn, of rechtspersonen die zijn ingeschreven in het betrokken Estse register, kunnen vastgoed verwerven dat wordt gebruikt als opbrengst producerende grond, waaronder landbouw- of bosgrond, en alleen met toestemming van de provinciegouverneur. Dit voorbehoud is niet van toepassing op de verwerving van landbouw- of bosgrond voor de verlening van een dienst die krachtens deze overeenkomst is geliberaliseerd.

ES: Voorbehoud van het recht om voor buitenlandse investeringen in activiteiten die rechtstreeks betrekking hebben op investeringen in onroerend goed voor de diplomatieke missies door staten die geen lid zijn van de EU, een administratieve vergunning van de Spaanse ministerraad vereist te stellen, tenzij er sprake is van een wederzijdse liberaliseringsovereenkomst.

FI: Voor de Ålandeilanden: voorbehoud van het recht om voorafgaande toestemming te vereisen.

HU: Behoudens uitzonderingen in de wetgeving inzake landbouwgrond mogen buitenlandse natuurlijke personen en rechtspersonen geen landbouwgrond verwerven. Voor de aankoop van onroerend goed moeten buitenlanders toestemming krijgen van de bevoegde overheidsdienst van de plaats waar het onroerend goed gelegen is. De verwerving van staatseigendommen is niet geconsolideerd.

EL: Volgens Wet nr. 1892/90 moet het ministerie van Defensie toestemming verlenen voor de aankoop van grond in grensgebieden. In de administratieve praktijk wordt gemakkelijk toestemming verleend voor directe investeringen.

HR: Niet geconsolideerd met betrekking tot de verwerving van onroerend goed door dienstverleners die niet gevestigd zijn in Kroatië en niet opgericht zijn naar Kroatisch recht. De verwerving van onroerend goed zoals vereist voor de levering van diensten door ondernemingen die als rechtspersonen gevestigd en opgericht zijn in Kroatië, is toegestaan. Voor de verwerving door filialen van onroerend goed dat nodig is voor het verlenen van diensten, is de goedkeuring van het ministerie van Justitie vereist. Buitenlandse natuurlijke personen en rechtspersonen kunnen geen landbouwgrond verwerven.

IE: Voor de verwerving van een belang in Ierse grond door binnen- of buitenlandse ondernemingen of door onderdanen van een ander land is voorafgaande schriftelijke toestemming van de Land Commission vereist. Wanneer de grond voor industriële doeleinden bestemd is (met uitzondering van landbouw), geldt deze eis niet als de minister van Ondernemingen, Handel en Werkgelegenheid ontheffing verleent. Deze wet is niet van toepassing binnen de bebouwde kom van steden, waar het recht wordt voorbehouden om voorafgaande toestemming te vereisen.

IT: Voor de aankoop van onroerend goed door buitenlandse natuurlijke personen of rechtspersonen is wederkerigheid vereist.

LT: Het in eigendom verwerven van grond, binnenwateren en bos is toegestaan voor buitenlanders die aan de criteria voor Europese en trans-Atlantische integratie voldoen. De procedure en voorwaarden voor en de beperkingen op de verwerving van stukken grond moeten in de grondwet worden vastgesteld.

LV: Met betrekking tot de verwerving van landbouwgrond door onderdanen van derde landen, met inbegrip van het vergunningsproces daarvoor.

PL: Voor de directe of indirecte verwerving van onroerend goed is een vergunning nodig. De vergunning wordt verleend bij administratief besluit van de minister van Binnenlandse Zaken, met instemming van de minister van Nationale Defensie, en, in het geval van een landbouwbedrijf, ook met instemming van de minister van Landbouw en Plattelandsontwikkeling. De aankoop van staatseigendom, dat wil zeggen de regelingen voor het privatiseringsproces (vorm van dienstverlening 3) is niet geconsolideerd.

RO: Natuurlijke personen die niet de Roemeense nationaliteit hebben en niet in Roemenië wonen, en rechtspersonen die niet Roemeens zijn en niet hun hoofdkwartier in Roemenië hebben, kunnen geen grond verwerven via een akte inter vivos.

SI: Voorbehoud van het recht om te vereisen dat in Slovenië met buitenlandse kapitaalparticipatie opgerichte rechtspersonen onroerend goed op Sloveens grondgebied kunnen verwerven, en dat filialen die door buitenlanders in Slovenië zijn gevestigd, uitsluitend onroerend goed (met uitzondering van grond) mogen verwerven wanneer dat noodzakelijk is voor de uitoefening van de economische activiteiten waarvoor zij zijn opgericht. Volgens de wet inzake handelsondernemingen worden in Slovenië gevestigde filialen niet als rechtspersoon beschouwd; voor hun activiteiten worden zij behandeld als dochterondernemingen. Dit is in overeenstemming met artikel XXVIII, onder g), van de GATS.

SK: De verwerving van grond is niet geconsolideerd (voor de vormen van dienstverlening 3 en 4); buitenlandse ondernemingen of natuurlijke personen mogen buiten de bebouwde kom geen landbouwgrond of bos verwerven, en ook niet sommige andere vormen van grond (b.v. natuurlijke hulpbronnen, meren, rivieren, openbare wegen, enz.).

Erkenning

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot EU-richtlijnen betreffende de wederzijdse erkenning van diploma's. Het recht om in de ene EU-lidstaat een gereglementeerd beroep uit te oefenen, geeft niet het recht tot uitoefening van dat beroep in een andere lidstaat[1].

Specifiek voor meestbegunstigingsbehandeling

De EU behoudt zich het recht voor om maatregelen vast te stellen of te handhaven die aan landen een gedifferentieerde behandeling toekennen ingevolge een internationale investerings- of andere handelsovereenkomst die van kracht is of die werd ondertekend voor de datum van inwerkingtreding van deze overeenkomst.

De EU behoudt zich het recht voor om maatregelen vast te stellen of te handhaven die wat het recht van vestiging betreft aan personen of ondernemingen een gedifferentieerde behandeling toekennen op grond van bestaande of toekomstige bilaterale overeenkomsten tussen de volgende EU-lidstaten: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Portugal, Spanje en het Verenigd Koninkrijk, en de volgende landen of prinsdommen: San Marino, Monaco, Andorra en Vaticaanstad.

De EU behoudt zich het recht voor om maatregelen vast te stellen of te handhaven die aan een land een gedifferentieerde behandeling toekennen op grond van een bestaande of toekomstige bilaterale of multilaterale overeenkomst die

a) een interne markt voor diensten en investeringen creëert;

b) het recht van vestiging verleent; of

[1] De kwalificaties van onderdanen van een land dat niet tot de EU behoort, kunnen slechts in de hele EU worden erkend als er in het kader van artikel XXX een overeenkomst inzake wederzijdse erkenning wordt gesloten.

c) de onderlinge aanpassing van de wetgeving in één of meer economische sectoren vereist.

Voor de toepassing van deze uitzondering geldt het volgende:

a) Een interne markt voor diensten en investeringen betekent een ruimte zonder interne grenzen waarin het vrije verkeer van diensten, kapitaal en personen gegarandeerd is.

b) Onder het recht van vestiging wordt een verplichting verstaan om in substantie alle belemmeringen voor vestiging op te heffen tussen de partijen bij de overeenkomst inzake regionale economische integratie door het van kracht worden van die overeenkomst. Het recht van vestiging houdt voor onderdanen van de partijen bij de overeenkomst inzake regionale economische integratie het recht in om ondernemingen op te richten en te exploiteren onder dezelfde voorwaarden als die welke in de interne wetgeving van het land waar een dergelijke onderneming wordt gevestigd voor eigen onderdanen zijn vastgesteld.

c) Onder onderlinge aanpassing van de wetgevingen wordt verstaan:

i) de afstemming van de wetgeving van één of meer partijen bij de overeenkomst inzake regionale economische integratie op de wetgeving van de andere partij of partijen bij die overeenkomst; of

ii) de opname van gemeenschappelijke wetgeving in de interne rechtsorde van de partijen bij de overeenkomst inzake regionale economische integratie.

Een dergelijke afstemming of opname vindt pas plaats, en wordt pas geacht te hebben plaatsgevonden vanaf het ogenblik waarop deze is vastgesteld in de interne rechtsorde van de partij of partijen bij de overeenkomst inzake regionale economische integratie.

Voorbehouden per sector

BG: Voor bepaalde economische activiteiten met betrekking tot de exploitatie of het gebruik van staats- of overheidseigendommen moet toestemming worden verleend krachtens de Concessiewet.

Handelsvennootschappen waarvan de staat of een gemeente meer dan 50 % van het aandelenkapitaal bezit, mogen alleen transacties verrichten waarbij vaste activa van de vennootschap worden vervreemd of contracten sluiten inzake het verwerven van deelnemingen, leasen, verrichten van gezamenlijke activiteiten, kredieten, waarborging van vorderingen en het aangaan van verbintenissen uit wisselbrieven, als hiervoor een vergunning of toestemming is verleend door het privatiseringsagentschap of een andere nationale of regionale instantie, afhankelijk van welke bevoegd is.

DK, FI, SE: Deense, Zweedse en Finse maatregelen ter bevordering van de Noordse samenwerking, zoals:

a) financiële ondersteuning van projecten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) (het Nordic Industrial Fund);

b) financiering van haalbaarheidsstudies voor internationale projecten (het Nordic Fund for Project Exports); en

c) financiële bijstand aan ondernemingen[1] die milieutechnologie gebruiken (de Nordic Environment Finance Corporation).

[1] Dit geldt voor Oost-Europese ondernemingen die met één of meer Noordse ondernemingen samenwerken.

Dit voorbehoud geldt onverminderd de in artikel 141 beschreven uitsluiting van overheidsopdrachten door een partij, subsidies of overheidssteun voor de handel in diensten.

PT: Voor landen waar het Portugees de officiële taal is (Angola, Brazilië, Guinee-Bissau, Kaapverdië, Mozambique en Sao Tomé en Principe) wordt afgezien van de nationaliteitsvereisten voor de uitoefening van bepaalde activiteiten en beroepen door natuurlijke personen die diensten verlenen.

Meestbegunstigingsbehandeling op het gebied van vervoer:

EU: Elke maatregel die aan een derde land een gedifferentieerde behandeling toekent op grond van bestaande of toekomstige overeenkomsten over de toegang tot binnenwateren (met inbegrip van overeenkomsten inzake het Rijn-Main-Donau-kanaal) die verkeersrechten voorbehouden aan marktdeelnemers in de betrokken landen die voldoen aan nationaliteitsvereisten voor eigenaren. Onderworpen aan regelingen voortvloeiende uit de Akte van Mannheim inzake de Rijnvaart. Dit deel van het voorbehoud geldt alleen voor de volgende EU-lidstaten: BE, FR, DE en NL. Binnenvaart (CPC 722).

FI: Toekenning van een gedifferentieerde behandeling op grond van bestaande of toekomstige bilaterale overeenkomsten die de vlag van een specifiek ander land voerende vaartuigen of in het buitenland geregistreerde voertuigen op basis van wederkerigheid vrijstellen van het algemene verbod op het aanbieden van cabotagevervoer (met inbegrip van gecombineerd vervoer, weg en spoor) in Finland (deel van CPC 711, 712 en 721).

SE: Op basis van wederkerigheid kan aan vaartuigen uit Armenië onder Armeense vlag worden toegestaan cabotagevervoer te verrichten in Zweden indien Armenië vaartuigen onder Zweedse vlag toestaat cabotagevervoer te verrichten in Armenië. Het specifieke doel van dit voorbehoud is afhankelijk van de inhoud van een eventuele toekomstige overeenkomst tussen Armenië en Zweden (CPC 7211 en 7212).

BG: Voor zover Armenië Bulgaarse dienstverleners toestaat vrachtbehandelings- en opslagdiensten in zee- en rivierhavens te verlenen, met inbegrip van diensten in verband met containers en goederen in containers, zal Bulgarije Armeense dienstverleners onder dezelfde voorwaarden toestaan vrachtbehandelings- en opslagdiensten in zee- en rivierhavens te verlenen, met inbegrip van diensten in verband met containers en goederen in containers (deel van CPC 741 en 742).

DE: Het charteren van buitenlandse schepen door Duitse ingezetenen kan aan een wederkerigheidsvoorwaarde onderworpen zijn (CPC 7213, 7223 en 83103).

EU: Voorbehoud van het recht om een gedifferentieerde behandeling toe te kennen op grond van bestaande of toekomstige bilaterale overeenkomsten inzake internationaal goederenvervoer (met inbegrip van gecombineerd vervoer - weg/spoor) en passagiersvervoer, die zijn gesloten tussen de EU of de EU-lidstaten en derde landen (CPC 7111, 7112, 7121, 7122 en 7123). Deze behandeling kan:

a) het verlenen van de betrokken vervoersdiensten tussen de overeenkomstsluitende partijen, dan wel over het grondgebied van de overeenkomstsluitende partijen, voorbehouden aan of beperken tot voertuigen die in een van de overeenkomstsluitende partijen zijn geregistreerd[1]; of

[1] Voor Oostenrijk heeft het gedeelte van de meestbegunstigingsbehandelingsvrijstelling inzake verkeersrechten betrekking op alle landen waarmee bilaterale overeenkomsten inzake vervoer over de weg of andere overeenkomsten inzake vervoer over de weg zijn gesloten of in de toekomst in overweging kunnen worden genomen.

b) voor dergelijke voertuigen belastingvrijstelling verlenen.

BG: Maatregelen die overeenkomstig bestaande of toekomstige overeenkomsten zijn genomen en die de verlening van dit soort vervoersdiensten voorbehouden of beperken en de voorwaarden daarvoor specificeren, met inbegrip van doorvoervergunningen of preferentiële wegenbelastingen, op het grondgebied van Bulgarije of over de Bulgaarse grenzen heen (CPC 7111 en 7112).

HR: Maatregelen die worden toegepast overeenkomstig bestaande of toekomstige overeenkomsten, en die het verlenen van vervoersdiensten voorbehouden of beperken en operationele voorwaarden vaststellen, met inbegrip van doorvoervergunningen of preferentiële wegenbelastingen voor vervoersdiensten naar, in, door en vanuit Kroatië naar de betrokken partijen (CPC 7111 en 7112).

CZ: Maatregelen die zijn genomen overeenkomstig bestaande of toekomstige overeenkomsten, en die het verlenen van vervoersdiensten voorbehouden of beperken en operationele voorwaarden vaststellen, met inbegrip van doorvoervergunningen of preferentiële wegenbelastingen voor vervoersdiensten naar, in, door en vanuit Tsjechië naar de betrokken partijen (CPC 7121, 7122 en 7123).

EE: Toekenning van een gedifferentieerde behandeling op grond van bestaande of toekomstige bilaterale overeenkomsten inzake internationaal goederenvervoer (met inbegrip van gecombineerd vervoer - weg/spoor) die het verlenen van vervoersdiensten naar, in, door en vanuit Estland naar de betrokken partijen voorbehouden aan of beperken tot voertuigen die in een van de partijen zijn geregistreerd, en die belastingvrijstelling verlenen voor dergelijke voertuigen.

LT: Maatregelen die zijn genomen overeenkomstig bilaterale overeenkomsten en die de bepalingen voor vervoersdiensten en operationele voorwaarden vaststellen, met inbegrip van bilaterale doorvoer en andere vergunningen voor vervoer in, door en uit het grondgebied van Litouwen naar de betrokken partijen, alsook wegenbelastingen en -heffingen (CPC 7121, 7122 en 7123).

SK: Maatregelen die zijn genomen overeenkomstig bestaande of toekomstige overeenkomsten, en die het verlenen van vervoersdiensten voorbehouden of beperken en operationele voorwaarden vaststellen, met inbegrip van doorvoervergunningen of preferentiële wegenbelastingen voor vervoersdiensten naar, in, door en vanuit Slowakije naar de betrokken partijen (CPC 7121, 7122 en 7123).

ES: In Spanje kan toestemming voor de vestiging van een commerciële aanwezigheid worden geweigerd aan dienstverleners uit landen die Spaanse dienstverleners geen effectieve markttoegang verlenen (CPC 7123).

BG, CZ en SK: Maatregelen die overeenkomstig bestaande of toekomstige overeenkomsten zijn genomen, en die verkeersrechten en operationele voorwaarden regelen, alsook de verlening van vervoersdiensten op het grondgebied van Bulgarije, Tsjechië en Slowakije en tussen de betrokken landen.

EU: Toekenning van een gedifferentieerde behandeling op grond van bestaande of toekomstige bilaterale overeenkomsten inzake de volgende aanvullende diensten voor de luchtvaart:

a) verkoop en marketing van luchtvervoersdiensten;

b) geautomatiseerde boekingssystemen (CRS); en

c) andere aanvullende diensten voor de luchtvaart zoals grondafhandeling en luchthavenbeheer.

Wat het onderhoud en de reparatie van luchtvaartuigen en onderdelen betreft, behoudt de EU zich het recht voor om maatregelen vast te stellen of te handhaven die aan een derde land een gedifferentieerde behandeling toekennen op grond van bestaande of toekomstige handelsovereenkomsten uit hoofde van artikel V van de GATS.

EU: Alleen door de EU gemachtigde erkende organisaties mogen namens lidstaten wettelijk voorgeschreven onderzoeken en certificeringen van schepen verrichten. Vestiging kan vereist zijn.

PL: Voor zover Armenië het verlenen van vervoersdiensten in en door het grondgebied van Armenië door Poolse passagiers- en goederenvervoerders toestaat, zal Polen het verlenen van vervoersdiensten door Armeense passagiers- en goederenvervoerders in en door het grondgebied van Polen onder dezelfde voorwaarden toestaan.

A. Landbouw, jacht, bosbouw en bosexploitatie

FR: Voor de vestiging van landbouwbedrijven door niet-EU-vennootschappen en de aankoop van wijngaarden door niet-EU-investeerders is toestemming vereist.

AT, HR, HU, MT, RO: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor landbouwactiviteiten.

CY: Een participatie van investeerders van ten hoogste 49 % is toegestaan.

FI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor de rendierhouderij.

IE: Voor vestiging met betrekking tot activiteiten op het gebied van verwerking tot meel door Armeense ingezetenen is toestemming vereist.

BG: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor bosexploitatieactiviteiten.

SE: Uitsluitend Sami mogen eigendomsrechten bezitten en uitoefenen in verband met de rendierhouderij.

B. Visserij en aquacultuur

EU: Tenzij anders bepaald, zijn de toegang tot en het gebruik van biologische hulpbronnen en visserijgronden die zich bevinden in maritieme wateren die onder de soevereiniteit of de jurisdictie van EU-lidstaten vallen, beperkt tot vissersvaartuigen die de vlag van een EU-lidstaat voeren.

CY: Vissersboten/-schepen mogen voor maximaal 49 % eigendom zijn van niet-EU-ingezetenen en toestemming is vereist.

SE: Schepen worden als Zweeds beschouwd en mogen onder de Zweedse vlag varen indien meer dan de helft van de aandelen eigendom is van Zweedse onderdanen of Zweedse rechtspersonen. De overheid kan buitenlandse vaartuigen toestemming verlenen om de Zweedse vlag te voeren als hun operaties onder Zweedse zeggenschap staan of als de eigenaar permanent in Zweden is gevestigd. Vaartuigen die voor 50 % of meer eigendom zijn van EER-ingezetenen of ondernemingen die hun statutaire zetel, centrale bestuur of hoofdvestiging binnen de EER hebben, en vanuit Zweden worden beheerd, mogen eveneens in het Zweedse register worden ingeschreven. Een voor de beroepsvisserij benodigde professionele visvergunning kan worden afgegeven indien er een band bestaat met de Zweedse visserijsector. Die band kan er bijvoorbeeld in bestaan dat de helft van de waarde van de vangst in een kalenderjaar plaatsvindt in Zweden, dat de helft van de visreizen vertrekt vanuit een Zweedse haven of dat de helft van de vissers van de vloot in Zweden woont. Voor vaartuigen van meer dan vijf meter is naast de visvergunning eveneens een scheepsvergunning vereist. Deze vergunning wordt afgegeven indien het vaartuig bijvoorbeeld in het nationale register staat ingeschreven en een concrete economische band met Zweden heeft. De commandant van een handelsvaartuig of een traditioneel vaartuig moet een onderdaan van een EER-land zijn. Het Zweedse Vervoeragentschap kan vrijstelling verlenen.

SI: Tijdens doorvoer door de territoriale wateren van Slovenië door buitenlandse vissersvaartuigen is elke vorm van visserij, visvangst of vangst van andere mariene organismen in de zee of op de zeebodem verboden. Dit verbod geldt ook voor buitenlandse vissersboten. Schepen mogen onder Sloveense vlag varen indien meer dan de helft van het schip eigendom is van burgers van de Europese Unie of van rechtspersonen die hun hoofdvestiging in een EU-lidstaat hebben. Aquacultuurbedrijven die mariene organismen kweken voor bestandherstel, moeten zijn geregistreerd in Slovenië.

UK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor de aankoop van vaartuigen onder de vlag van het Verenigd Koninkrijk, tenzij de investering voor ten minste 75 % wordt gedaan door Britse staatsburgers en/of ondernemingen die voor ten minste 75 % in handen zijn van Britse staatsburgers, die in beide gevallen ingezetene moeten zijn van het Verenigd Koninkrijk. De vaartuigen moeten onder beheer, bestuur en zeggenschap vanuit het Verenigd Koninkrijk staan.

C. Winning van delfstoffen

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor rechtspersonen die onder zeggenschap staan[1] van natuurlijke personen of rechtspersonen uit een niet-EU-land dat goed is voor meer dan 5 % van de EU-invoer van olie of aardgas. Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).

[1] Een rechtspersoon staat onder zeggenschap van een of meer andere natuurlijke personen of rechtspersonen wanneer die bevoegd zijn om een meerderheid van de directeurs te benoemen of om de activiteiten op een andere manier juridisch te sturen. In het bijzonder wanneer meer dan 50 % van de aandelen in handen zijn van één rechtspersoon, wordt deze geacht zeggenschap hebben.

D. Industrie

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor rechtspersonen die onder zeggenschap staan[1] van natuurlijke personen of rechtspersonen uit een niet-EU-land dat goed is voor meer dan 5 % van de EU-invoer van olie of aardgas. Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).

IT: Eigenaren van een uitgeverij of een drukkerij en uitgevers moeten onderdaan zijn van een EU-lidstaat. Ondernemingen moeten hun hoofdkantoor in een EU-lidstaat hebben.

HR: Ingezetenschap vereist voor uitgave, druk en reproductie van opgenomen media.

SE: Eigenaren (natuurlijke personen) van in Zweden gedrukte en uitgegeven tijdschriften moeten in Zweden wonen of de nationaliteit van een EER-land hebben. Eigenaren (rechtspersonen) van dergelijke tijdschriften moeten in de EER gevestigd zijn. Voor tijdschriften die in Zweden worden gedrukt en uitgegeven, en voor technische opnames, moet een verantwoordelijke uitgever worden aangewezen die in Zweden woont.

Productie, transmissie en distributie voor eigen rekening van elektriciteit, gas, stoom en warm water[2] (met uitzondering van de productie van elektriciteit met kernenergie).

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor de productie van elektriciteit, de transmissie en distributie van elektriciteit voor eigen rekening, de productie van gas, en de distributie van gasvormige brandstoffen.

---

[1] Een rechtspersoon staat onder zeggenschap van een of meer andere natuurlijke personen of rechtspersonen wanneer die bevoegd zijn om een meerderheid van de directeurs te benoemen of om de activiteiten op een andere manier juridisch te sturen. In het bijzonder wanneer meer dan 50 % van de aandelen in handen zijn van één rechtspersoon, wordt deze geacht zeggenschap hebben.

[2] De horizontale beperking inzake nutsbedrijven is van toepassing.

Voor de productie, transmissie en distributie van stoom en warm water:

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor rechtspersonen die onder zeggenschap staan[1] van natuurlijke personen of rechtspersonen uit een niet-EU-land dat goed is voor meer dan 5 % van de EU-invoer van olie, elektriciteit of aardgas. Niet geconsolideerd voor de oprichting van rechtstreekse filialen (oprichting als vennootschap is vereist).

FI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor de productie, transmissie en distributie van stoom en warm water.

1. Zakelijke diensten

Vrije beroepen

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot juridisch advies, juridische documentatie en certificering die worden verstrekt door beoefenaren van juridische beroepen die met publieke functies zijn belast, zoals notarissen, gerechtsdeurwaarders of andere ambtenaren, en voor wat betreft diensten van deurwaarders die bij een officieel overheidsbesluit zijn benoemd.

EU: Voor volledige toelating tot de balie, die vereist is voor de beoefening van het interne recht (EU-recht en nationaal recht), geldt een nationaliteits- en/of ingezetenschapsvereiste.

[1] Een rechtspersoon staat onder zeggenschap van een of meer andere natuurlijke personen of rechtspersonen wanneer die bevoegd zijn om een meerderheid van de directeurs te benoemen of om de activiteiten op een andere manier juridisch te sturen. In het bijzonder wanneer meer dan 50 % van de aandelen in handen zijn van één rechtspersoon, wordt deze geacht zeggenschap hebben.

AT: Voor de verlening van juridische diensten via een commerciële aanwezigheid geldt een nationaliteitsvereiste. De participatie van buitenlandse advocaten (die in hun eigen land volledig gekwalificeerd moeten zijn) in het aandelenkapitaal van een advocatenkantoor en hun aandeel in het bedrijfsresultaat mogen maximaal 25 % bedragen. Zij mogen in de besluitvorming geen beslissende invloed hebben. Voor buitenlandse minderheidsinvesteerders, of hun gekwalificeerde personeel, is het verlenen van juridische diensten uitsluitend toegestaan met betrekking tot internationaal publiekrecht en het recht van de jurisdictie waar de investeerder of zijn personeel gekwalificeerd is als advocaat; voor het verlenen van juridische diensten met betrekking tot intern recht (EU-recht en nationaal recht), met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie nodig, en hiervoor geldt een nationaliteitsvereiste.

AT: Accountants, boekhouders, auditors en belastingconsulenten die op grond van buitenlandse wetgeving gerechtigd zijn hun beroep uit te oefenen, mogen voor maximaal 25 % in het aandelenkapitaal van een bedrijf participeren en mogen niet meer dan 25 % van de stemrechten hebben.

AT: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor medische beroepen (met uitzondering van psychologen en psychotherapeuten).

AT, BG, HR: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot het verlenen van juridische diensten met betrekking tot intern recht (EU-recht en nationaal recht).

AT, CY, EE, MT, SI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor dierenartsen.

BE: Voor juridische diensten gelden quota voor de vertegenwoordiging voor het Hof van Cassatie in andere dan strafzaken.

BG: Buitenlandse advocaten mogen alleen onderdanen van hun eigen land wettelijk vertegenwoordigen, mits op basis van wederkerigheid en in samenwerking met een Bulgaarse advocaat. Voor juridische bemiddeling is permanent ingezetenschap vereist.

BG: Voor juridische diensten zijn sommige rechtsvormen ("advokatsko sadrujue" en "advokatsko drujestvo") voorbehouden aan advocaten die in Bulgarije ten volle tot de balie zijn toegelaten.

BG: Buitenlandse auditors (uit andere dan EU-/EER-landen) mogen auditdiensten verlenen, maar uitsluitend op basis van wederkerigheid en mits drie kwart van de leden van de raad van bestuur en de geregistreerde auditors die voor rekening van de organisatie audits verrichten, voldoen aan eisen die gelijkwaardig zijn aan die welke gelden voor Bulgaarse auditors.

BG: Voor bemiddelingsdiensten is permanent ingezetenschap in Bulgarije vereist. Voor diensten in verband met belastingen is de nationaliteit van een EU-lidstaat vereist.

BG: Wat architecten, stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten, ingenieurs en geïntegreerde technische diensten betreft, kunnen buitenlandse natuurlijke personen en rechtspersonen die krachtens hun nationale wetgeving erkend zijn als ontwerper en hiervoor over een vergunning beschikken, alleen dan onafhankelijk werken ontwerpen en toezicht op de bouw ervan uitoefenen nadat zij een aanbestedingsprocedure hebben gewonnen en als contractant zijn geselecteerd onder de voorwaarden en volgens de procedure die is neergelegd in de wetgeving inzake overheidsopdrachten.

BG: Wat architecten, stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten, ingenieurs en geïntegreerde technische diensten betreft, moeten Armeense investeerders voor projecten van nationaal of regionaal belang werken in partnerschap met of als onderaannemers van lokale investeerders. Buitenlandse architecten, stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten moeten ten minste twee jaar ervaring in de bouwsector hebben. Stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten moeten de Bulgaarse nationaliteit hebben.

BG: Voor stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten geldt een nationaliteitsvereiste.

BG, CY, MT, SI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor verloskundigen, verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel.

CY: Voor architecten, stedenbouwkundigen, landschapsarchitecten, ingenieurs en geïntegreerde technische diensten geldt een nationaliteitsvereiste.

CY: Nationaliteit van een EER-land of Zwitserland evenals ingezetenschap (commerciële aanwezigheid) is vereist voor het verlenen van juridische diensten, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken. Alleen advocaten die aan de balie zijn ingeschreven, mogen vennoot, aandeelhouder of lid van de raad van bestuur van een advocatenkantoor op Cyprus zijn. Er gelden niet-discriminerende voorwaarden inzake de rechtsvorm. Voor volledige toelating tot de balie geldt een nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste.

CZ: Nationaliteit van een EER-land of Zwitserland evenals ingezetenschap in Tsjechië is vereist voor het verlenen van juridische diensten met betrekking tot intern recht (EU-recht en nationaal recht), met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken. Er gelden niet-discriminerende voorwaarden inzake de rechtsvorm.

CZ, HU, SK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor verloskundigen.

CY: Buitenlandse auditors moeten toestemming aanvragen, waarvoor bepaalde voorwaarden gelden.

BG, CY, CZ, EE, MT: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor artsen (met inbegrip van psychologen) en tandartsen.

CZ, SK: Voorbehoud van het recht om te vereisen dat voor het verlenen van auditdiensten ten minste 60 % van het kapitaal of van de stemrechten in handen is van onderdanen (CPC 86211 en 86212 anders dan accountants).

CZ: Wat artsen (met inbegrip van psychologen), tandartsen, verloskundigen, verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel betreft, is de toegang beperkt tot natuurlijke personen. Voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming van de bevoegde instantie vereist.

CZ: Wat dierenartsen betreft, is de toegang beperkt tot natuurlijke personen. Toestemming van de veterinaire dienst is vereist.

DK: Volgens de Deense wet op het procesrecht mag een advocatenkantoor uitsluitend tot doel hebben het recht te beoefenen. Advocaten die hun praktijk binnen een advocatenkantoor uitoefenen en andere aandeelhoudende medewerkers van de vennootschap zijn samen met het kantoor persoonlijk aansprakelijk voor vorderingen die voortvloeien uit hun bijstand aan een cliënt. Daarnaast moet 90 % van de aandelen van een Deens advocatenkantoor in handen zijn van advocaten met een Deense vergunning tot uitoefening van het juridische beroep, in Denemarken geregistreerde EU-advocaten of in Denemarken geregistreerde advocatenkantoren.

DK: Voor de uitvoering van wettelijk verplichte audits is Deense goedkeuring als auditor vereist. Daarvoor is ingezetenschap in een EU- of EER-land verplicht. Maximaal 10 % van de stemrechten in erkende auditbureaus en bureaus die niet zijn goedgekeurd overeenkomstig de regelgeving inzake de toepassing van de achtste richtlijn inzake wettelijk verplichte audits.

DK: Buitenlandse accountants kunnen na toestemming van de Deense ondernemingsautoriteit partnerschappen met in Denemarken officieel erkende accountants aangaan.

DK: Wat dierenartsen betreft, is de toegang beperkt tot natuurlijke personen.

EL: Voor het verkrijgen van een vergunning om als erkend auditor te mogen optreden, geldt een nationaliteitsvereiste.

EL: Voor tandtechnici geldt een nationaliteitsvereiste.

ES: Om juridische diensten met betrekking tot het EU-recht en het recht van een EU-lidstaat te mogen verlenen, kan commerciële aanwezigheid worden verlangd in een van de rechtsvormen die uit hoofde van de nationale wetgeving zijn toegestaan, op niet-discriminerende basis. Bepaalde rechtsvormen kunnen uitsluitend voorbehouden zijn aan advocaten die tot de balie zijn toegelaten, eveneens op niet-discriminerende basis.

FI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor vertegenwoordiging voor rechtbanken anders dan octrooigemachtigden en "*asianajaja*".

FI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot door de overheid of particulier gefinancierde gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (dwz. artsen, met inbegrip van psychologen, tandartsen, verloskundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel).

FI: Ten minste één van de auditors van een Finse vennootschap moet Fins ingezetene zijn.

FI, HU, NL: Ingezetenschapsvereiste voor octrooigemachtigden (deel van CPC 861).

FR: Wat juridische diensten betreft, zijn bepaalde rechtsvormen ("association d'avocats" en "société en participation d'avocat") voorbehouden aan advocaten die in Frankrijk ten volle tot de balie zijn toegelaten. In een advocatenkantoor dat diensten verleent met betrekking tot Frans of EU-recht, moet ten minste 75 % van de partners die 75 % van de aandelen in handen hebben, advocaten zijn die in Frankrijk ten volle tot de balie zijn toegelaten.

FR: Wat architecten, artsen, psychologen, tandartsen, verloskundigen, verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel betreft, hebben buitenlandse investeerders uitsluitend toegang tot de rechtsvormen "société d'exercice libéral" (sociétés anonymes, sociétés à responsabilité limitée ou sociétés en commandité par actions) en "société civile professionnelle".

FR: Voor artsen (met inbegrip van psychologen), tandartsen, verloskundigen, verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel geldt een nationaliteitsvereiste. Voor verloskundigen, verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel is toegang voor buitenlanders evenwel mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde quota.

FR: Voor dierenartsen zijn een nationaliteitsvereiste en wederkerigheid van toepassing.

HR: Niet geconsolideerd, behalve voor adviezen over het recht van het eigen land, buitenlands recht en internationaal recht. Vertegenwoordiging van partijen voor de rechtbank kan alleen worden verricht door leden van de Kroatische balie (in het Kroatisch: "odvjetnici"). Om lid te worden van de balie is Kroatisch staatsburgerschap vereist. Bij gerechtelijke procedures die een internationaal element omvatten, kunnen de partijen wel worden vertegenwoordigd voor de arbitragerechtbank. Hierbij gaat het om ad-hocrechtbanken door advocaten die in een ander land lid zijn van de balie.

HR: Om boekhoudkundige controles te verrichten is een vergunning vereist.

HR: Natuurlijke personen en rechtspersonen mogen bouwkundige en civieltechnische diensten leveren na goedkeuring door respectievelijk de Kroatische beroepsvereniging van architecten en de Kroatische beroepsvereniging van ingenieurs.

HR: Voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van de beroepsvereniging vereist.

EL: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot tandtechnici. EU-burgerschap vereist voor kwalificatie als erkend auditor en voor dierenartsen.

ES: EU-burgerschap vereist voor erkende auditors en voor advocaten op het gebied van industriële eigendom.

HU: Een vestiging moet de vorm aannemen van een partnerschap met een Hongaarse advocaat (*ügyvéd*), een Hongaars advocatenkantoor (*ügyvédi iroda*) of een vertegenwoordiging.

HU: Ingezetenschapsvereiste voor dierenartsen die niet de nationaliteit van een EER-land hebben.

LV: Nationaliteitsvereiste voor beëdigde advocaten, aan wie wettelijke vertegenwoordiging in strafzaken voorbehouden is.

LV: In een handelsonderneming van beëdigde auditors moet meer dan 50 % van de aandelen met stemrecht in handen zijn van beëdigde auditors of handelsondernemingen van in de EU of de EER beëdigde auditors. Advocaten uit andere landen mogen uitsluitend ingevolge bilaterale overeenkomsten inzake wederzijdse rechtsbijstand als advocaat voor de rechtbank optreden.

LT: Voor octrooiadvocaten geldt een nationaliteitsvereiste.

LT: Auditverslagen moeten worden opgesteld in samenwerking met een in Litouwen officieel erkende auditor. Ten minste drie kwart van de aandelen van een auditonderneming moeten toebehoren aan auditors of auditondernemingen uit de EU of de EER. Vestiging is niet toegestaan in de vorm van een naamloze vennootschap (AB).

LT: Advocaten uit andere landen mogen uitsluitend ingevolge bilaterale overeenkomsten inzake wederzijdse rechtsbijstand als advocaat voor de rechtbank optreden.

LT: Voor artsen (met inbegrip van psychologen) en tandartsen is toestemming vereist, waarbij wordt uitgegaan van een vraaggestuurd gezondheidszorgplan op basis van de bevolkingsomvang en de aanwezige artsen en tandartsen.

PL: Hoewel voor EU-advocaten andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn, hebben buitenlandse advocaten uitsluitend toegang tot de rechtsvormen geregistreerde vennootschap of commanditaire vennootschap.

PL: EU-burgerschap verreist voor dierenartsen. Buitenlanders kunnen toestemming aanvragen om het beroep van dierenarts uit te oefenen.

PL: Voor auditors geldt een nationaliteitsvereiste.

PT: Voor juridische diensten geldt een nationaliteitsvereiste voor toegang tot het beroep van "solicitador" en voor gemachtigden inzake industriële eigendom.

SK: Ingezetenschap vereist voor registratie bij de beroepsvereniging en het verlenen van diensten door architecten, ingenieurs en dierenartsen. Wat dierenartsen betreft, is de toegang beperkt tot natuurlijke personen.

SK: Nationaliteit van een EER-land of Zwitserland evenals ingezetenschap is vereist voor het verlenen van juridische diensten met betrekking tot intern recht, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken.

SE: Voor juridische diensten is voor toelating tot de balie, die vereist is om de Zweedse titel "Advokat" te mogen gebruiken, ingezetenschap in de EU, de EER, of de Zwitserse Bondsstaat vereist. De raad van bestuur van de Zweedse vereniging van advocaten kan vrijstelling verlenen. Voor beoefening van het interne recht is toelating tot de balie niet vereist. Een lid van de Zweedse vereniging van advocaten mag alleen in dienst worden genomen door een lid van de balie of een onderneming die de activiteiten van een lid van de balie verricht. Een lid van de balie mag evenwel wel in dienst worden genomen door een buitenlandse onderneming. De bevoegde autoriteit kan vrijstelling verlenen van deze vereiste. Er gelden EER-vereisten in verband met de benoeming van certificeerders van economische plannen.

SE: Alleen in Zweden erkende of gecertificeerde auditors en in Zweden geregistreerde auditkantoren mogen wettelijk verplichte audits uitvoeren bij bepaalde rechtspersonen, met inbegrip van alle vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, en bij natuurlijke personen. Alleen in Zweden erkende auditors en geregistreerde registeraccountancyondernemingen mogen aandeelhouder zijn van of vennoot zijn in ondernemingen die erkende audits uitvoeren (voor officiële doeleinden). Ingezetenschap in de EER of Zwitserland is vereist voor certificering of erkenning. De titels "erkend auditor" en "gecertificeerde auditor" mogen alleen worden gebruikt door auditors die zijn erkend of gecertificeerd in Zweden. Auditors van coöperatieve verenigingen of bepaalde andere ondernemingen die geen gecertificeerde of erkende accountants zijn, moeten in een EER-land wonen. De bevoegde autoriteit kan vrijstelling verlenen van deze vereiste (CPC 86211 en CPC 86212, anders dan accountants).

SI: Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken tegen betaling is commerciële aanwezigheid in Slovenië verplicht. Een buitenlandse advocaat die in het buitenland zijn beroep mag uitoefenen, mag juridische diensten verlenen of het recht beoefenen op de voorwaarden van artikel 34 bis van de wet op de advocatuur, mits is voldaan aan de voorwaarde van feitelijke wederkerigheid. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het ministerie van Justitie. Commerciële aanwezigheid voor door de Sloveense balie benoemde advocaten is beperkt tot individueel gevestigde advocaten, advocatenkantoren in de vorm van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid of advocatenkantoren met onbeperkte aansprakelijkheid (personenvennootschap). De activiteiten van advocatenkantoren zijn beperkt tot het uitoefenen van het beroep van advocaat. Alleen advocaten mogen vennoot zijn in een advocatenkantoor.

SI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot accountants, boekhouders en auditors. Commerciële aanwezigheid is vereist. Een auditkantoor van een derde land mag aandelen hebben in of een partnerschap vormen met een Sloveens auditkantoor, op voorwaarde dat op grond van de wetgeving van dat derde land het omgekeerde is toegestaan aan Sloveense auditkantoren. Ten minste één lid van de raad van bestuur van een in Slovenië gevestigd auditkantoor moet permanent ingezetene van Slovenië zijn.

SI: Artsen, tandartsen, verloskundigen, verpleegkundigen en apothekers moeten een vergunning hebben van de beroepsvereniging; andere gezondheidswerkers moeten zijn geregistreerd.

SI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot sociale geneeskunde, hygiënische, epidemiologische, medisch-ecologische diensten, levering van bloed, bloedpreparaten en transplantaten, en autopsie.

Detailhandel in geneesmiddelen en medische en orthopedische goederen[1] (CPC 63211)

AT: De detailhandel in geneesmiddelen en specifieke medische goederen aan het grote publiek is voorbehouden aan apotheken. Voor de exploitatie van een apotheek is de nationaliteit van een EER-land of de Zwitserse nationaliteit vereist. Voor het huren en beheren van een apotheek is de nationaliteit van een EER-land of de Zwitserse nationaliteit vereist.

BG: Apothekers moeten permanent ingezetene zijn.

CY: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de detailhandel in geneesmiddelen en medische en orthopedische goederen en de levering van geneesmiddelen en andere diensten door apothekers (CPC 63211).

DE: Alleen natuurlijke personen mogen detailhandelsdiensten op het gebied van geneesmiddelen en specifieke medische goederen aan het grote publiek verlenen. Voor een vergunning om zich als apotheker te vestigen en/of een apotheek te openen voor de detailhandel van voor het algemene publiek bestemde farmaceutische producten en bepaalde medische goederen is ingezetenschap vereist. Onderdanen van andere landen of personen die niet het Duitse apothekersexamen hebben afgelegd, kunnen alleen een vergunning verkrijgen voor de overname van een apotheek die in de voorgaande drie jaren reeds bestond. Deze voorwaarde geldt niet voor aanvragers wier kwalificatie al voor andere doeleinden is erkend. Daarnaast moeten aanvragers gedurende ten minste drie opeenvolgende jaren het beroep van apotheker in Duitsland hebben uitgeoefend. Onderdanen van niet-EER-landen komen niet in aanmerking voor een vergunning voor de vestiging van een apotheek.

[1] Het verstrekken van farmaceutische producten aan het grote publiek is, net als het verlenen van andere diensten, onderworpen aan de vergunnings- en kwalificatievereisten en -procedures die in de EU-lidstaten gelden. In de regel is deze activiteit voorbehouden aan apothekers. In een aantal EU-lidstaten is alleen het verstrekken van farmaceutische geneesmiddelen op voorschrift voorbehouden aan apothekers.

EE: De detailhandel in geneesmiddelen en specifieke medische goederen aan het grote publiek is voorbehouden aan apotheken. Postorderverkoop van geneesmiddelen en de levering van via internet bestelde geneesmiddelen per post of via koeriersdiensten is verboden.

EL: Alleen natuurlijke personen die erkend apotheker zijn en door erkende apothekers opgerichte ondernemingen mogen detailhandelsdiensten op het gebied van geneesmiddelen en specifieke medische goederen aan het grote publiek verlenen. Voor de exploitatie van een apotheek is de nationaliteit van een EU-lidstaat vereist.

ES: Alleen natuurlijke personen mogen detailhandelsdiensten op het gebied van geneesmiddelen en specifieke medische goederen aan het grote publiek verlenen. Elke apotheker kan maximaal één vergunning verkrijgen. Voor vestigingsvergunningen wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criteria: geografische concentratie in het gebied.

FI, SE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de detailhandel in geneesmiddelen en de levering van geneesmiddelen aan het grote publiek (CPC 63211).

FR: Voor de exploitatie van een apotheek is de nationaliteit van een EER-land of de Zwitserse nationaliteit vereist. Voor buitenlandse apothekers is toestemming tot vestiging mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde quota.

HU: Voor de exploitatie van een apotheek is de nationaliteit van een EER-land of de Zwitserse nationaliteit vereist.

IT: Voor een vergunning om zich als apotheker te vestigen en/of een apotheek te openen voor de detailhandel van voor het algemene publiek bestemde farmaceutische producten en bepaalde medische goederen is ingezetenschap vereist.

LT: De detailhandel in geneesmiddelen aan het grote publiek is voorbehouden aan apotheken. Onlineverkoop van geneesmiddelen op voorschrift is verboden.

LV: Om een zelfstandige apotheek te beginnen, moet een buitenlandse apotheker of apothekersassistent met een opleiding uit een land dat geen EU-lidstaat of EER-land is, ten minste één jaar in een apotheek werken onder toezicht van een apotheker.

SI: In Slovenië zijn eerstelijnsapotheken in handen van gemeenten. Het netwerk van farmaceutische diensten bestaat uit overheidsapotheken, die in handen zijn van gemeenten, en particuliere apotheken met een vergunning (die voor het grootste deel in handen moeten zijn van een erkende apotheker). Postorderverkoop van geneesmiddelen op voorschrift is verboden.

SK: Ingezetenschapsvereiste.

Onderzoek en ontwikkeling (O&O)

EU: De EU behoudt zich het recht voor om maatregelen vast te stellen of te handhaven met betrekking tot O&O waarvoor enige vorm van overheidsfinanciering of staatssteun wordt verstrekt en die derhalve niet als particulier gefinancierd worden beschouwd, en waarvoor exclusieve rechten en/of vergunningen alleen worden toegekend aan onderdanen van de EU-lidstaten en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdvestiging in de EU hebben (CPC 851, 852 en 853).

Onroerend goed

CY: Nationaliteitsvereiste.

DK: Alleen natuurlijke personen die aanwezig zijn op het Deense grondgebied en die zijn toegelaten tot het register, mogen de titel "vastgoedmakelaar" gebruiken. In sectie 6, lid 1, van de Wet op de verkoop van onroerend goed zijn de vereisten voor toelating tot het register neergelegd, waaronder ingezetenschap in de EU, de EER of Zwitserland. Deze wet geldt alleen voor de verlening van diensten in verband met onroerend goed aan consumenten, niet voor de verhuur van onroerend goed.

PT: Voor natuurlijke personen is ingezetenschap in een EER-land vereist. Voor rechtspersonen is oprichting naar het recht van een EER-land vereist.

Verhuur/lease zonder bedieningspersoneel

A. Schepen

AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LV LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de oprichting van een geregistreerde onderneming om een vloot te laten varen onder de vlag van de staat waar de onderneming gevestigd is.

CY: Schepen mogen voor maximaal 49 % eigendom zijn van niet-EU-ingezetenen.
LT: Schepen moeten eigendom zijn van Litouwse natuurlijke personen of in Litouwen gevestigde ondernemingen.
SE: Armeense eigenaren mogen alleen onder Zweedse vlag varen wanneer het Zweedse belang aantoonbaar doorslaggevend is.

B. Luchtvaartuigen

EU: Luchtvaartuigen die door luchtvaartmaatschappijen uit de EU worden gebruikt, moeten zijn geregistreerd in de EU-lidstaat die aan de maatschappij een vergunning heeft verleend of, indien de vergunningverlenende EU-lidstaat zulks toestaat, elders in de EU. Voor registratie kan worden verlangd dat luchtvaartuigen eigendom zijn van natuurlijke personen die aan specifieke nationaliteitscriteria voldoen, of van ondernemingen die voldoen aan specifieke criteria betreffende eigendom van kapitaal en zeggenschap.

C. Andere vervoermiddelen

SE: Ingezetenschap in een EER-land verplicht (CPC 83101).

E. Andere

BE, FR: Voorbehoud van het recht om maatregelen vast te stellen of te handhaven met betrekking tot de verhuur en lease van videobanden (CPC 83202).

Andere zakelijke diensten

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot diensten in verband met landbouw, jacht en bosbouw (CPC 881), visserij (CPC 882) en industrie (CPC 884 en 885), met uitzondering van adviseurs en consulenten).

BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, HR, IE, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI, SE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de werving en selectie van leidinggevend personeel (CPC 87201).

AT, BE, BG, CY, CZ, EE, ES, FI, HR, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SI, SK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor arbeidsbemiddeling (CPC 87202).

AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, FR, HR, IT, IE, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor de terbeschikkingstelling van ondersteunend kantoorpersoneel (CPC 87203).

EU, met uitzondering van HU en SE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor het leveren van huishoudelijke hulp, arbeidskrachten voor handel en industrie, verpleegkundig en ander personeel. Ingezetenschap of commerciële aanwezigheid vereist; er kunnen nationaliteitsvereisten gelden.

EU, met uitzondering van BE, DK, EL, ES, FR, HU, IE, IT, LU, NL, SE en UK: Nationaliteitsvereisten en ingezetenschapsvereiste voor personeelsvoorziening.

EU, met uitzondering van AT en SE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor opsporingsdiensten. Ingezetenschap of commerciële aanwezigheid vereist; er kunnen nationaliteitsvereisten gelden.

AT: Wat arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus en personeelsvoorziening betreft (CPC 8720), kan toestemming alleen worden verleend aan rechtspersonen die hun hoofdkantoor in de EER hebben en waarvan de leden van de raad van bestuur of de beherende vennoten/aandeelhouders die bevoegd zijn de rechtspersoon te vertegenwoordigen, de nationaliteit van een EER-land hebben en in de EER wonen.

BG, CY, CZ, DK, EE, FI, HR, LT, LV, MT, PL, RO, SL, SK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot beveiligingsdiensten (CPC 87302, 87303, 87304, 87305, 87309).

BG, SK, HR, HU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot officiële vertaling en vertolking (deel van CPC 87905).

BE: Wat beveiligingsdiensten betreft, moeten managers EU-burger zijn en in de EU wonen. Voor kredietrapportage wordt het recht voorbehouden om een nationaliteitsvereiste te stellen voor consumentenkredietgegevensbanken (deel van CPC 87901). Nationaliteitsvereiste voor incassobureaus.

BG: Vestigings- en nationaliteitsvereiste voor activiteiten met betrekking tot luchtfotografie, geodesie, kadastraal onderzoek en cartografie in verband met de bestudering van bewegingen van de aardkorst. Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor opsporing, technische keuring en controle, diensten op contractbasis met betrekking tot herstel en ontmanteling van uitrusting voor olie- en gasvelden. Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor officiële vertalingen en vertolkingen.

CY: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot technische keuring en controle en diensten in verband met geologie, geofysica, kadastraal onderzoek en cartografie.

CZ: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot incassobureaus.

DE: Nationaliteitsvereiste voor beëdigde tolken.

DE: Nationaliteitsvereisten en ingezetenschapsvereiste voor personeelsvoorziening.

DK: Ingezetenschapsvereiste voor individuele personen die toestemming aanvragen voor beveiligingsdiensten en voor managers en de meerderheid van de raad van bestuur van een rechtspersoon die toestemming aanvraagt voor beveiligingsdiensten. Ingezetenschap is evenwel niet vereist wanneer dit voortvloeit uit internationale verdragen of instructies van de minister van Justitie. Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor de bewaking van vliegvelden.

EE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor beveiligingsdiensten. EU-burgerschap vereist voor beëdigde vertalers.

ES: Voor beveiligingsdiensten is nationaliteit van een EER-land verplicht voor natuurlijke personen en rechtspersonen en voor particulier veiligheidspersoneel.

FI: EER-ingezetenschap vereist voor erkende vertalers.

FR: Buitenlandse investeerders hebben specifieke toestemming nodig voor exploratie en voor prospectie voor wetenschappelijke en technische adviezen.

HR: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor opsporings- en beveiligingsdiensten. Voor drukkerijen en uitgeverijen geldt een ingezetenschapsvereiste voor uitgeverijbestuur en redactieraad.

HU: Voor arbitrage- en bemiddelingsdiensten (CPC 86602) zijn toestemming en ingezetenschap vereist.

IT: Nationaliteitsvereiste (Italië of EU) en ingezetenschapsvereiste voor de noodzakelijke toestemming voor beveiligings- en bewakingsdiensten. Eigenaren van een uitgeverij of een drukkerij en uitgevers moeten onderdaan zijn van een EU-lidstaat. Ondernemingen moeten hun hoofdkantoor in een EU-lidstaat hebben. Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor incassobureaus en kredietrapportage.

LV: Wat opsporingsdiensten betreft, worden vergunningen alleen verleend aan detectivebureaus waarvan het hoofd en elke persoon die een functie in de administratie daarvan heeft, de nationaliteit van een EU- of EER-land hebben. Wat beveiligingsdiensten betreft, kan alleen een vergunning worden verkregen wanneer ten minste de helft van het aandelenkapitaal in het bezit van natuurlijke personen of rechtspersonen uit de EU of de EER is. Alleen nationale rechtspersonen (geen filialen) mogen een uitgeverij oprichten.

LT: Beveiligingsdiensten mogen uitsluitend worden verleend door personen die onderdaan zijn van een EER-land of een NAVO-lidstaat. Alleen nationale rechtspersonen (geen filialen) mogen een uitgeverij oprichten.

LT: Voorbehoud van het recht om de commerciële aanwezigheid van drukkerijen en uitgeverijen te beperken tot nationale rechtspersonen (CPC 88442).

EU, met uitzondering van NL: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor waarborgdiensten (deel van CPC 893).

NL: Om waarborgdiensten te mogen verlenen, is commerciële aanwezigheid in Nederland vereist. Het waarborgen van voorwerpen van edelmetaal is momenteel voorbehouden aan twee Nederlandse overheidsmonopolies (deel van CPC 893).

PL: Wat opsporingsdiensten betreft, kan de beroepsvergunning worden verleend aan een Pools onderdaan of aan een burger van een ander EU- of EER-land of Zwitserland. Wat beveiligingsdiensten betreft, kan de beroepsvergunning worden verleend aan een Pools onderdaan of aan een burger van een ander EU- of EER-land of Zwitserland. EU-burgerschap vereist voor beëdigde vertalers. Poolse nationaliteit vereist voor luchtfotografie en voor hoofdredacteuren van kranten en tijdschriften.

PT: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor opsporingsdiensten. EU-burgerschap vereist voor investeerders in incassobureaus en kredietrapportage. Nationaliteitsvereiste voor gespecialiseerd personeel van beveiligingsdiensten.

RO: Voor de schoonmaak van gebouwen geldt een nationaliteitsvereiste voor gespecialiseerd personeel.

SE: Natuurlijke personen die eigenaar zijn van tijdschriften die in Zweden worden gedrukt en uitgegeven, moeten in Zweden wonen of onderdaan zijn van een EER-land. Eigenaren (rechtspersonen) van dergelijke tijdschriften moeten in de EER gevestigd zijn. Voor tijdschriften die in Zweden worden gedrukt en uitgegeven, en voor technische opnames, moet een verantwoordelijke uitgever worden aangewezen die in Zweden woont.

SK: Wat opsporings- en beveiligingsdiensten betreft, kunnen uitsluitend vergunningen worden verleend wanneer er geen gevaar voor de veiligheid bestaat en alle managers onderdaan zijn van een EU- of EER-land of Zwitserland.

2. Communicatiediensten

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot omroepdiensten, met uitzondering van transmissie van programma's via satelliet. Een omroep is de ononderbroken transmissieketen die vereist is voor de distributie van televisie- en radioprogrammasignalen naar het grote publiek. Het begrip omvat niet de toeleveringskoppelingen tussen exploitanten.

BE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot transmissie van programma's via satelliet.

3. Bouwnijverheid en aanverwante civieltechnische diensten

CY: Voor onderdanen van derde landen gelden specifieke voorwaarden en is toestemming voor vestiging verplicht.

4. Distributiediensten

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de handel in wapens, munitie, explosieven en ander oorlogsmaterieel en de handel in chemische producten en edelmetalen (en edelstenen).

EU: In sommige landen gelden nationaliteits- en ingezetenschapsvereisten voor de vestiging van apotheken en tabakswinkels.

HR: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de handel in tabak en tabaksproducten.

FR: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor het verlenen van exclusieve rechten op het gebied van de detailhandel in tabakswaren.

FI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de handel in alcohol (deel van CPC 62112, 62226, 63107, 8929) en farmaceutische producten (CPC 62251, 62117, 8929).

AT: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de handel in farmaceutische producten, met uitzondering van de detailhandel in geneesmiddelen en medische en orthopedische goederen (CPC 63211). Wat betreft de detailhandel in tabak (CPC 63108) kunnen alleen natuurlijke personen toestemming voor een tabakswinkel aanvragen (EER-onderdanen hebben voorrang).

BG: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de handel in alcoholhoudende dranken, chemische producten, tabak en tabaksproducten, farmaceutische producten en medische en orthopedische goederen, wapens, munitie en militaire uitrusting, aardolie en aardolieproducten, gas, edele metalen en edelstenen.

DE: Alleen natuurlijke personen mogen detailhandelsdiensten op het gebied van geneesmiddelen en specifieke medische goederen aan het grote publiek verlenen. Voor een vergunning om zich als apotheker te vestigen en/of een apotheek te openen voor de detailhandel van voor het algemene publiek bestemde farmaceutische producten en bepaalde medische goederen is ingezetenschap vereist. Onderdanen van andere landen of personen die het Duitse apothekersexamen niet hebben afgelegd, kunnen alleen een vergunning verkrijgen voor de overname van een apotheek die in de voorgaande drie jaren reeds bestond. Deze voorwaarde geldt niet voor aanvragers wier kwalificatie al voor andere doeleinden is erkend. Daarnaast moeten aanvragers gedurende ten minste drie opeenvolgende jaren het beroep van apotheker in Duitsland hebben uitgeoefend. Onderdanen van niet-EER-landen komen niet in aanmerking voor een vergunning voor de vestiging van een apotheek.

ES: Staatsmonopolie op de detailhandel in tabak. Voor vestiging is de nationaliteit van een EU-lidstaat vereist.

IT: Wat betreft de handel in tabak (deel van CPC 6222, deel van CPC 6310) is voor tussenpersonen tussen groothandel en detailhandel en voor eigenaars van winkels ("magazzini") de nationaliteit van een EU-lidstaat vereist.

SE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de detailhandel in alcoholhoudende dranken.

6. Milieudiensten

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de levering van diensten in verband met de winning, zuivering en distributie van water voor huishoudens en industriële, commerciële en andere gebruikers, met inbegrip van de levering van drinkwater, en waterbeheer.

SK: Voor de verwerking en recycling van gebruikte batterijen en accu's, afvalolie, oude auto's en afgedankte elektrische en elektronische apparatuur is oprichting naar het recht van een EU- of EER-land vereist (ingezetenschapsvereiste) (deel van CPC 9402).

7. Financiële diensten[1]

EU: Alleen bedrijven met statutaire zetel in de Europese Unie kunnen als bewaarder van activa van beleggingsfondsen optreden. Voor het beheer van unit trusts en beleggingsfondsen moet een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht met hoofdkantoor en statutaire zetel in dezelfde lidstaat.

AT: Vergunningen voor filialen van buitenlandse verzekeringsmaatschappijen worden geweigerd indien de buitenlandse verzekeraar geen rechtsvorm heeft die overeenstemt met of vergelijkbaar is met die van een naamloze vennootschap of een onderlinge verzekeringsmaatschappij. Het beheer van een filiaal moet in handen zijn van twee natuurlijke personen die ingezetene van Oostenrijk zijn.

BG: Pensioenverzekeringen kunnen worden aangeboden via participatie in naar Bulgaars recht opgerichte verzekeringsmaatschappijen (geen filialen). De voorzitters van de raad van beheer en de raad van bestuur moeten permanent ingezetene van Bulgarije zijn. Om een filiaal of agentschap te kunnen oprichten met het oog op het aanbieden van bepaalde soorten verzekeringen, moet een buitenlandse verzekeringsmaatschappij in haar land van herkomst over een vergunning voor het aanbieden van dezelfde soorten verzekeringen beschikken. Verzekeringsmakelaren moeten hun activiteiten verrichten via een lokale vennootschap (geen filiaal). Ingezetenschap is vereist voor de leden van de raden van bestuur en toezicht van verzekerings- of herverzekeringsondernemingen en voor elke persoon die dergelijke ondernemingen mag beheren of vertegenwoordigen.

---

[1] De horizontale beperking voor het verschil in behandeling tussen filialen en dochterondernemingen is van toepassing. Buitenlandse filialen kunnen uitsluitend toestemming krijgen om op het grondgebied van een lidstaat diensten aan te bieden onder de in de wetgeving van die lidstaat gestelde voorwaarden en kunnen daarom verplicht worden om te voldoen aan bepaalde specifieke prudentiële voorschriften.

CY: Alleen leden van de Cypriotische effectenbeurs (makelaars) mogen het effectenbedrijf op Cyprus uitoefenen. Een makelaarsbedrijf kan alleen als lid van de Cypriotische effectenbeurs worden geregistreerd als het is opgericht en in een register is ingeschreven overeenkomstig de bedrijvenwet van Cyprus (geen filialen).

DE: Polissen betreffende verplichte verzekering voor luchtvervoer kunnen alleen worden uitgegeven door een in de EU gevestigde dochteronderneming of een in Duitsland gevestigd filiaal. Een buitenlandse verzekeringsmaatschappij met een filiaal in Duitsland kan aldaar uitsluitend via dat filiaal verzekeringscontracten voor internationaal vervoer afsluiten.

DK: Wat verzekeringen en daarmee samenhangende diensten betreft, wordt het recht voorbehouden om te vereisen dat alleen personen of ondernemingen (met inbegrip van verzekeringsmaatschappijen) die hiervoor vergunning hebben verkregen krachtens de Deense wetgeving of van de bevoegde Deense autoriteiten, bedrijfsmatig mogen deelnemen aan de directe verzekering van personen die ingezetenen van Denemarken zijn, van Deense schepen of van goederen in Denemarken. Voorbehoud van het recht om te vereisen dat enkel in de EU gevestigde ondernemingen de verplichte verzekering voor luchtvervoer mogen aanbieden.

EE: Wat directe verzekeringen betreft, mag het bestuursorgaan van een verzekeringsmaatschappij die is opgericht in de vorm van een naamloze vennootschap met buitenlandse kapitaalparticipatie, gedeeltelijk bestaan uit buitenlandse onderdanen, maar dat slechts in evenredigheid met de buitenlandse participatie; het aantal buitenlandse leden mag in geen geval groter zijn dan de helft van het aantal leden van het bestuursorgaan. Het bestuurshoofd van een dochteronderneming of van een zelfstandige maatschappij moet zijn vaste verblijfplaats in Estland hebben. Voor de aanvaarding van deposito's wordt het recht voorbehouden om toestemming van de Estse financiële toezichthouder te vereisen, alsmede registratie als naamloze vennootschap, dochtermaatschappij of filiaal naar Ests recht.

EL: Wat verzekeringen en daarmee samenhangende diensten betreft, strekt het recht van vestiging zich niet uit tot de oprichting van een vertegenwoordiging of een andere wijze van permanente aanwezigheid van verzekeringsmaatschappijen, behalve wanneer een dergelijk kantoor als agentschap, filiaal of hoofdkantoor wordt gevestigd.

ES: Voordat een buitenlandse verzekeringsmaatschappij een filiaal of agentschap kan oprichten met het oog op de aanbieding van bepaalde soorten verzekeringen, moet zij in haar land van herkomst gedurende ten minste vijf jaar over een vergunning voor het aanbieden van dezelfde soorten verzekeringen beschikken. Voor actuarissen is ingezetenschap of drie jaar werkervaring vereist.

HR: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor vereffenings- en verrekeningsdiensten, waarvoor het Centraal agentschap voor bewaringsdiensten (CDA) de enige aanbieder in Kroatië is. Toegang tot de diensten van het agentschap wordt op niet-discriminerende wijze verleend aan niet-ingezetenen.

HU: Verzekeringsmaatschappijen die niet in de EU gevestigd zijn, mogen op het grondgebied van Hongarije directe verzekeringen alleen aanbieden via een in Hongarije geregistreerd filiaal. Wat bancaire en andere financiële diensten (met uitzondering van verzekeringen) betreft, mogen filialen van buitenlandse instellingen niet de activa van particuliere pensioenfondsen noch risicokapitaal beheren. Ten minste twee leden van de raad van bestuur van een financiële instelling moeten Hongaars onderdaan zijn, ingezeten zijn in de zin van de van toepassing zijnde deviezenregelgeving en sinds ten minste één jaar een vaste verblijfplaats hebben in Hongarije.

IE: Voor collectieve beleggingsfondsen die als unit trust of vennootschap met variabel kapitaal zijn opgezet (andere dan instellingen voor collectieve beleggingen in overdraagbare effecten, icbe's), moet de beheerder/depositaris een in Ierland of in een andere EU-lidstaat geregistreerde onderneming zijn. In het geval van een commanditaire beleggingsvennootschap moet ten minste één algemene partner een naar Iers recht opgerichte onderneming zijn. Om lid te worden van een Ierse effectenbeurs moet een entiteit hetzij a) een vergunning hebben verkregen in Ierland, hetgeen veronderstelt dat deze entiteit een naar Iers recht opgerichte onderneming is of een partnerschap is aangegaan en over een hoofdkantoor/statutaire zetel in Ierland beschikt of b) in een andere EU-lidstaat een vergunning hebben gekregen overeenkomstig de EU-richtlijn inzake beleggingsdiensten.

PT: Wat bancaire en andere financiële diensten (met uitzondering van verzekeringen) betreft, mogen pensioenfondsen uitsluitend worden beheerd door gespecialiseerde ondernemingen die met dat doel naar Portugees recht zijn opgericht, door verzekeringsondernemingen die in Portugal zijn gevestigd en gemachtigd zijn levensverzekeringen aan te bieden of door entiteiten die in andere EU-lidstaten pensioenfondsen mogen beheren. Wat verzekeringen en daarmee samenhangende diensten betreft, moeten buitenlandse verzekeringsmaatschappijen die een filiaal in Portugal willen vestigen, ten minste vijf jaar praktijkervaring kunnen aantonen. De oprichting van rechtstreekse filialen is niet toegestaan voor verzekeringsmakelaren, maar is voorbehouden aan ondernemingen die overeenkomstig de wetgeving van een EU-lidstaat zijn opgericht. Lucht- en zeevaart (goederen, luchtvaartuigen, schepen en aansprakelijkheid) mogen alleen bij in de Europese Unie gevestigde ondernemingen worden verzekerd.

FI: Bij verzekeringsmaatschappijen die wettelijke pensioenverzekeringen aanbieden, moet ten minste de helft van de financiers en leden van de raad van bestuur en de raad van toezicht in de EU wonen, tenzij de bevoegde instantie vrijstelling verleent. Voor andere verzekeringsmaatschappijen dan die welke wettelijke pensioenverzekeringen aanbieden, is ingezetenschap vereist voor ten minste één van de leden van de raad van bestuur en de raad van toezicht, en de algemeen directeur. De algemeen agent van Armeense verzekeringsmaatschappijen moet een ingezetene zijn van Finland, tenzij de onderneming haar hoofdkantoor in de EU heeft. Buitenlandse verzekeraars kunnen in Finland geen vergunning verkrijgen voor de oprichting van een filiaal om wettelijke pensioenverzekeringen aan te bieden. Alleen verzekeraars die hun hoofdkantoor in de EU hebben of over een filiaal in Finland beschikken, mogen directe verzekeringen (met inbegrip van medeverzekeringen) aanbieden. De diensten van verzekeringsmakelaar mogen alleen worden aangeboden door ondernemingen met een permanente vestiging in de EU. Er kunnen ingezetenschapsvereisten gelden voor de raad van bestuur. Voor banken is ingezetenschapsvereiste voor ten minste een van de oprichters, een lid van de raad van bestuur en van de raad van toezicht, de directeur en de persoon die gemachtigd is namens de kredietinstelling te ondertekenen.

IT: Voorbehoud van het recht om maatregelen vast te stellen of te handhaven met betrekking tot de activiteiten van "consulenti finanziari" (financieel adviseurs). Om met een vestiging in Italië het effectenafwikkelingssysteem te mogen beheren, moet een onderneming naar Italiaans recht zijn opgericht (geen filiaal). Om met een vestiging in Italië centrale depositodiensten voor effecten te mogen beheren, moet een onderneming naar Italiaans recht zijn opgericht (geen filiaal). Voor andere collectieve beleggingsfondsen dan overeenkomstig wetgeving van de Europese Unie geharmoniseerde icbe's, moet de gevolmachtigde/depositaris geregistreerd zijn in Italië of een in een andere EU-lidstaat geregistreerde onderneming zijn met een filiaal in Italië. Beheermaatschappijen van niet overeenkomstig wetgeving van de Europese Unie geharmoniseerde icbe's moeten eveneens naar Italiaans recht zijn opgericht (geen filialen). Alleen banken, verzekeringsmaatschappijen, investeringsmaatschappijen en ondernemingen die overeenkomstig wetgeving van de Europese Unie geharmoniseerde icbe's beheren en hun hoofdkantoor in de Europese Unie hebben, alsook naar Italiaans recht opgerichte icbe's, mogen de middelen van pensioenfondsen beheren. In geval van huis-aan-huisverkoop moeten tussenpersonen gebruik maken van de diensten van erkende verkopers van financiële producten, die in het Italiaanse register zijn opgenomen. Vertegenwoordigingen van buitenlandse tussenpersonen mogen geen activiteiten in verband met beleggingsdiensten verrichten.

LT: Voor het beheer van activa moet een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht (geen filiaal). Uitsluitend bedrijven met statutaire zetel of een filiaal in Litouwen kunnen als bewaarder voor pensioenfondsen optreden. Alleen banken met statutaire zetel of een filiaal in Litouwen en met een vergunning om beleggingsdiensten in een EU-lidstaat of een EER-land aan te bieden, kunnen als bewaarder van activa van beleggingsfondsen optreden. Ten minste één directeur van de bank moet Litouws spreken en permanent in Litouwen verblijven.

PL: Verzekeringsmakelaren moeten hun activiteiten verrichten via een lokale vennootschap (geen filiaal). Voorbehoud van het recht om te vereisen dat voor de verstrekking en doorgifte van financiële informatie en de verwerking van financiële gegevens en de daarop betrekking hebbende software gebruik moet worden gemaakt van het openbare telecommunicatienetwerk of van het netwerk van andere vergunninghouders. Buitenlandse verzekeringsmaatschappijen mogen in Polen alleen verzekeringsactiviteiten ontplooien via hun hoofdfiliaal.

RO: Wat bancaire diensten en andere financiële diensten (met uitzondering van verzekeringen) betreft, moeten marktdeelnemers Roemeense rechtspersonen zijn die zijn opgericht in de vorm van een naamloze vennootschap volgens de bepalingen van de wet op de ondernemingen. De alternatieve handelssystemen kunnen worden beheerd door een systeembeheerder die onder de hierboven beschreven voorwaarden is opgericht of door een door de CNVM erkende beleggingsonderneming.

SK: Buitenlandse onderdanen mogen een verzekeringsmaatschappij in de vorm van een naamloze vennootschap oprichten of via een dochteronderneming met statutaire zetel in Slowakije verzekeringsactiviteiten verrichten (geen filialen). Investeringsdiensten kunnen worden verleend door banken, investeringsmaatschappijen, investeringsfondsen en effectenhandelaren met de rechtsvorm van een naamloze vennootschap met eigen vermogen (geen filialen).

SE: Directe verzekeringen mogen alleen worden aangeboden via een verlener van verzekeringsdiensten die in Zweden een vergunning heeft verkregen, op voorwaarde dat de buitenlandse dienstverlener en de Zweedse verzekeringsmaatschappij tot dezelfde groep van ondernemingen behoren of een onderlinge samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten. Niet in Zweden geregistreerde verzekeringsmakelaars mogen zich alleen via een filiaal vestigen. De oprichter van een spaarbank moet een in de EER ingezeten natuurlijke persoon zijn.

SI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot verzekeringen en daarmee samenhangende makelaarsdiensten, met uitzondering van verzekeringen voor risico's in verband met i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid; en ii) goederen in het internationale douanevervoer. Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot bancaire diensten en andere financiële diensten, met uitzondering van alle soorten leningen, het aanvaarden van garanties en verbintenissen van buitenlandse kredietinstellingen door binnenlandse rechtspersonen en eenmanszaken, het verstrekken en overdragen van financiële informatie, verwerking van financiële gegevens en daarop betrekking hebbende software door andere financiële dienstverleners, het verstrekken van advies en andere aanvullende financiële diensten in verband met al deze activiteiten, met inbegrip van kredietreferenties en -analyse, onderzoek en advies in verband met investeringen en beleggingsportefeuilles, alsmede advies over aankopen en over bedrijfsreorganisatie en -strategie. Commerciële aanwezigheid is vereist. Niet geconsolideerd voor participatie in banken die worden geprivatiseerd en voor particuliere pensioenfondsen (niet-verplichte pensioenfondsen).

8. Gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening en onderwijs

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot alle diensten in verband met gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening en onderwijs waarvoor enige vorm van overheidsfinanciering of staatssteun wordt verstrekt en die derhalve niet als particulier gefinancierd worden beschouwd.

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot alle particulier gefinancierde gezondheidsdiensten, andere dan particulier gefinancierde ziekenhuizen, ambulances en intramurale gezondheidszorg, anders dan verpleging in een ziekenhuis (vallend onder CPC 9311, 93192 en 93193).

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot activiteiten of diensten die deel uitmaken van de publieke pensioenregeling of een wettelijk verplicht stelsel van sociale zekerheid.

EU: Voor particulier gefinancierd onderwijs kunnen nationaliteitsvereisten van toepassing zijn voor het merendeel van de leden van het bestuur.

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot particulier gefinancierd ander onderwijs, d.w.z. anders dan ingedeeld onder basisonderwijs, voortgezet, hoger of volwassenenonderwijs.

BG, CY, FI, MT, RO SE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot particulier gefinancierd basis- en voortgezet onderwijs (CPC 921, 922).

AT, SI, PL: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot particulier gefinancierde ambulances (CPC 93192).

BG: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot ziekenhuizen, ambulances en intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis (CPC 9311, 93192, 93193).

DE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot het socialezekerheidsstelsel, waarin diensten kunnen worden verleend door verschillende ondernemingen of entiteiten waarbij sprake is van een zekere mate van concurrentie, zodat die diensten dus niet "uitsluitend in het kader van de uitoefening van overheidsgezag verrichte diensten" zijn.

DE: Voorbehoud van het recht om in het kader van een bilaterale handelsovereenkomst een betere behandeling toe te kennen met betrekking tot de verlening van gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (CPC 93).

CY, CZ, FI, HR, HU, MT, NL, PL, RO, SE, SI, SK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot particulier gefinancierde maatschappelijke diensten (CPC 933).

BE, DE, DK, EL, ES, FR, IE, IT, PT, UK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of

meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot particulier gefinancierde maatschappelijke dienstverlening andere dan in verband met herstellingsoorden, verpleeghuizen en bejaardentehuizen.

CY, CZ, MT, SE, SK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot particulier gefinancierde ziekenhuizen, ambulances en intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis (CPC 9311, 93192, 93193).

DE: Voorbehoud van het recht om de nationale eigendom van particulier gefinancierde en door het Duitse leger geëxploiteerde ziekenhuizen te handhaven. Duitsland behoudt zich het recht voor andere belangrijke particulier gefinancierde ziekenhuizen te nationaliseren.

FR: Wat gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening betreft, hebben buitenlandse investeerders uitsluitend toegang tot de rechtsvormen "société d'exercice libéral" en "société civile professionnelle", hoewel voor EU-investeerders andere soorten rechtsvormen beschikbaar zijn. Voor managementfuncties is toestemming vereist. Bij de procedure wordt rekening gehouden met de beschikbaarheid van lokale managers.

FR: Voor basis-, voortgezet en hoger onderwijs (CPC 921, 922, 923) geldt een nationaliteitsvereiste om in een particulier gefinancierde onderwijsinstelling te kunnen lesgeven. Buitenlandse onderdanen kunnen echter van de relevante bevoegde autoriteiten toestemming krijgen. Buitenlandse onderdanen kunnen ook toestemming krijgen om onderwijsinstellingen op te richten en te exploiteren. Dergelijke vergunningen worden op discretionaire basis verleend.

FI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot particulier gefinancierde gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening.

BG: Buitenlandse universiteiten kunnen geen afdelingen op het grondgebied van Bulgarije openen. Zij kunnen alleen faculteiten, departementen, instituten en colleges in Bulgarije openen binnen de structuur van en in samenwerking met Bulgaarse universiteiten.

EL: Wat hoger onderwijs betreft geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de oprichting van onderwijsinstellingen die erkende staatsdiploma's afgeven. Onderwijs op universitair niveau kan uitsluitend worden verstrekt door instellingen die volledig onafhankelijke publiekrechtelijke rechtspersoonlijkheid hebben. De wet staat echter toe dat EU-ingezetenen (natuurlijke personen of rechtspersonen) particuliere instellingen voor tertiair onderwijs oprichten die certificaten afgeven die niet zijn erkend als gelijkwaardig aan een universitair diploma. EU-burgerschap vereist voor eigenaren en de meerderheid van de bestuursleden en leraren op particulier gefinancierde scholen van het basis- en het voortgezet onderwijs.

ES: Voor de opening van particulier gefinancierde universiteiten die erkende diploma’s of graden afgeven, is toestemming vereist; de procedure omvat het inwinnen van het advies van het Parlement. Er wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd waarbij de belangrijkste criteria de omvang van de bevolking en de concentratie van bestaande instellingen zijn.

HU, SI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot basisonderwijs (CPC 921).

AT, BG, CY, FI, MT, RO, SE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot particulier gefinancierd hoger onderwijs (CPC 923).

CZ: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot hoger onderwijs, behalve voor postsecundair technisch en beroepsonderwijs (CPC 92310).

CY, FI, MT, RO, SE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor volwassenenonderwijs (CPC 924).

AT: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor volwassenenonderwijs via radio of televisie (CPC 924).

SK: Voorbehoud van het recht om EER-ingezetenschap te vereisen voor verleners van onderwijsdiensten anders dan postsecundair technisch en beroepsonderwijs (CPC 92310). Voorbehoud van het recht om te eisen dat de meerderheid van de bestuursleden van een onderwijsinstelling moet bestaan uit onderdanen van Slowakije (CPC 921, 922, 923, 924).

SE: Voorbehoud van het recht om maatregelen vast te stellen of te handhaven met betrekking tot door de overheid erkende verleners van onderwijsdiensten. Dit voorbehoud geldt voor door de overheid en particulier gefinancierde onderwijsdienstverleners die een of andere vorm van overheidssteun ontvangen, bijvoorbeeld door de staat erkende verleners van onderwijsdiensten, verleners van onderwijsdiensten onder staatstoezicht en onderwijs dat recht geeft op studie-ondersteuning.

BE, UK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot particulier gefinancierde ambulancediensten en particulier gefinancierde intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis.

9. Toerisme en reizen

BG, CY, EL, ES, FR: Nationaliteitsvereiste voor toeristengidsen.

BG: Wanneer de overheid (de staat en/of gemeente) meer dan 50 % van de aandelen in een Bulgaars bedrijf bezit, mag het aantal buitenlandse managers het aantal Bulgaarse managers niet overschrijden.

BG: Voor hotels, restaurants en catering (met uitzondering van luchtvaartcatering) is oprichting van een onderneming vereist (geen filialen).

CY: Vergunningen voor de vestiging en exploitatie van toeristische ondernemingen en reisbureaus/-agentschappen en verlengingen van exploitatievergunningen van bestaande ondernemingen worden alleen verleend aan natuurlijke personen of rechtspersonen uit de EU. Buitenlandse dienstverleners moeten worden vertegenwoordigd door een lokaal reisbureau.

IT: Toeristengidsen uit niet-EU-landen moeten een specifieke vergunning aanvragen.

HR: Vestiging in beschermde gebieden van specifiek historisch en cultureel belang en binnen nationale of natuurparken is onderworpen aan goedkeuring door de regering van de Republiek Kroatië.

LT: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot diensten van toeristengidsen uit het buitenland, die alleen mogen worden verleend op basis van bilaterale overeenkomsten (of contracten) op basis van wederkerigheid.

10. Cultuur, sport en recreatie (anders dan audiovisuele diensten)

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor diensten inzake cultuur, sport en recreatie waarvoor geen verbintenissen zijn opgenomen in bijlage VIII-B (lijst van verbintenissen inzake grensoverschrijdende dienstverlening).

Amusement (met inbegrip van theater, concerten, circussen en discotheken)

CY, CZ, FI, HR, MT, PL, RO, SI, SK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot amusement (met inbegrip van theater, concerten, circussen en discotheken).

BG: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling, behalve voor theaterproducenten, zanggroepen, bands en orkesten (CPC 96191), auteurs, componisten, beeldhouwers, entertainers en andere individuele artiesten (CPC 96192), en aanverwante theaterdiensten (CPC 96193).

EE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor andere amusementsdiensten (CPC 96199), met uitzondering van bioscoopzalen.

LV, LT: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling, behalve voor diensten in verband met de exploitatie van bioscoopzalen (deel van CPC 96199).

Nieuws- en persagentschappen

BG, CY, CZ, EE, HU, LT, MT, RO, PL, SI, SK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot nieuws- en persagentschappen (CPC 962).

FR: De participatie van buitenlanders in bestaande ondernemingen die publicaties in het Frans uitgeven, mag niet meer bedragen dan 20 % van het kapitaal van of de stemrechten in de onderneming. Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot persagentschappen.

Sport en overige recreatie

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot loterijen en kansspelen.

AT, SI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot diensten van skischolen en berggidsen.

BG, CY, CZ, EE, HR, LV, MT, PL, RO, SK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot sportdiensten (CPC 9641).

Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele diensten

EU (met uitzondering van AT): Geen nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot bibliotheken, archieven, musea en andere culturele diensten (CPC 963).

11. Vervoer

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot vervoersdiensten via de ruimte, de huur van ruimtevaartuigen (CPC 733, deel van CPC 734) en aanverwante diensten op het gebied van vervoer via de ruimte.

EU (met uitzondering van FI): Wat gecombineerd vervoer betreft, mogen alleen in een EU-lidstaat gevestigde ondernemers van wegvervoer die met betrekking tot het goederenvervoer tussen EU-lidstaten aan de voorwaarden voor toelating tot het beroep en voor toegang tot de vervoermarkt voor goederen voldoen, in het kader van gecombineerd vervoer tussen EU-lidstaten al dan niet grensoverschrijdend begin- en/of eindvervoer verrichten dat een integrerend bestanddeel uitmaakt van het gecombineerd vervoer. Er gelden beperkingen voor elke vervoerswijze. Maatregelen kunnen worden genomen om ervoor te zorgen dat de motorrijtuigenbelasting voor voertuigen die in het kader van gecombineerd vervoer worden vervoerd, wordt verlaagd of terugbetaald.

AT, BG, CY, CZ, EE, HR, HU, LT, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot gecombineerde vervoersdiensten.

Aanvullende diensten voor vervoer

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot loods- en aan- en afmeerdiensten (aanvullende diensten voor zee- en binnenvaart).

EU: Voorbehoud van het recht om te eisen dat alleen vaartuigen die onder de vlag van een EU-lidstaat varen, duw- en sleepdiensten mogen verlenen (aanvullende diensten voor zee- en binnenvaart).

SI: Voorbehoud van het recht om te eisen dat alleen in Slovenië gevestigde rechtspersonen (geen filialen) in- en uitklaring mogen verrichten voor zeevaart, binnenvaart, spoorwegvervoer en wegvervoer).

Zeevaart en aanvullende diensten daarvoor

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de oprichting van een geregistreerde onderneming om een vloot te laten varen onder de vlag van de staat waar de onderneming gevestigd wordt.

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot nationale cabotage of de nationaliteit van de bemanning.

BG: Het recht om aanvullende diensten voor de zeevaart te verlenen waarvoor vaartuigen nodig zijn, kan uitsluitend worden verleend aan schepen die de Bulgaarse vlag voeren. Geen directe filialen (oprichting is verplicht voor ondersteunende diensten voor de zeevaart).

CY: Nationaliteitsvereiste voor eigenaren van Cypriotische schepen:

a) natuurlijke personen: meer dan 50 % van de aandelen in een schip moet in bezit zijn van EU-/EER-burgers;

b) rechtspersonen: 100 % van de aandelen moeten in bezit zijn van ondernemingen die binnen de EU/EER zijn opgericht of die daarbuiten zijn opgericht, maar wel onder zeggenschap staan van EU-/EER-burgers. Met "onder zeggenschap staan van" wordt bedoeld dat meer dan 50 % van de aandelen in handen is van EU-/EER-burgers of de meerderheid van de directeuren EU-/EER-burger is. In beide gevallen moet een gemachtigde vertegenwoordiger in Cyprus zijn aangesteld of moet het beheer van het vaartuig volledig zijn toevertrouwd aan een scheepsmanagementbedrijf uit Cyprus of uit de EU.

DK: Ingezetenen van landen die geen lid zijn van de EU, kunnen geen eigenaar zijn van vaartuigen die onder Deense vlag varen. Niet-EU-/EER-ondernemingen en gezamenlijke scheepvaartondernemingen ("partrederi") kunnen alleen eigenaar zijn van koopvaardijschepen die onder Deense vlag varen indien de vaartuigen daadwerkelijk onder beheer en zeggenschap staan van en geëxploiteerd worden door een primaire of secundaire vestiging van de eigenaar in Denemarken, dat wil zeggen een dochteronderneming, filiaal of agentschap die/dat wordt bemand door personeelsleden met een permanente machtiging om namens de eigenaar op te treden. Loodsen mogen alleen diensten in Denemarken verlenen als zij in een EU-/EER-land wonen en als zij zijn geregistreerd en goedgekeurd door de Deense autoriteiten overeenkomstig de Deense loodswet.

ES: Voor inschrijving van een schip in het Bijzondere Register moet de eigenaar van de onderneming gevestigd zijn op de Canarische Eilanden.

HR: Wat aanvullende diensten voor de zeevaart betreft, wordt van buitenlandse rechtspersonen vereist dat zij een onderneming vestigen in Kroatië, waaraan op grond van een openbare aanbestedingsprocedure een concessie moet worden verleend door de havenautoriteit. Het aantal dienstverleners kan worden beperkt naargelang van de havencapaciteit.

HR: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot: c) in- en uitklaring, d) diensten in verband met de opslag van containers, e) diensten van scheepsagenten en f) maritieme expediteursdiensten.

Voor a) behandeling van zeevracht, b) opslag, j) andere ondersteunende en aanvullende diensten (met inbegrip van catering), h) duwen en slepen en i) ondersteunende diensten in verband met de zeevaart: van buitenlandse rechtspersonen wordt vereist dat zij een onderneming vestigen in Kroatië, waaraan op grond van een openbare aanbestedingsprocedure een concessie moet worden verleend door de havenautoriteit. Het aantal dienstverleners kan worden beperkt naargelang van de havencapaciteit.

FI: Diensten mogen alleen worden verleend door schepen die onder Finse vlag varen.

Binnenvaart[1] en aanvullende diensten daarvoor

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot nationale cabotage of de nationaliteit van de bemanning. In maatregelen gebaseerd op bestaande of toekomstige overeenkomsten over de toegang tot binnenwateren (met inbegrip van overeenkomsten inzake het Rijn-Main-Donau-kanaal) worden bepaalde verkeersrechten voorbehouden aan maatschappijen in de betrokken landen die voldoen aan de nationaliteitsvereisten voor eigenaren. Onderworpen aan regelingen voortvloeiende uit de Akte van Mannheim inzake de Rijnvaart.

[1] Met inbegrip van ondersteunende diensten voor de binnenvaart.

HR: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor de binnenvaart.

EU, met uitzondering van LV en MT: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de oprichting van een geregistreerde onderneming om een vloot te laten varen onder de vlag van de staat waar de onderneming gevestigd wordt.

AT: Met betrekking tot de binnenwateren en aanvullende diensten daarvoor (verhuur van vaartuigen met bemanning, duwen en slepen, loods- en aan- en afmeerdiensten, hulp bij de navigatie, exploitatie van havens en waterwegen) wordt alleen een concessie verleend aan rechtspersonen uit de EER, en meer dan 50 % van de kapitaalaandelen en de stemrechten en de meerderheid in de raad van bestuur zijn voorbehouden aan EER-burgers.

HU: Overheidsparticipatie in een onderneming kan vereist zijn.

Luchtvervoer en aanvullende diensten daarvoor

De voorwaarden voor wederzijdse toegang tot de markt op het gebied van luchtvervoer worden geregeld door de Overeenkomst tussen de EU en haar lidstaten, enerzijds, en de Republiek Armenië, anderzijds, betreffende de totstandbrenging van een Gemeenschappelijke Luchtvaartruimte.

EU: Luchtvaartuigen die door luchtvaartmaatschappijen uit de EU worden gebruikt, moeten zijn geregistreerd in de EU-lidstaat die aan de maatschappij een vergunning heeft verleend of, indien de vergunningverlenende EU-lidstaat zulks toestaat, elders in de EU. Voor registratie kan worden verlangd dat luchtvaartuigen eigendom zijn van natuurlijke personen die aan specifieke nationaliteitscriteria voldoen, of van ondernemingen die voldoen aan specifieke criteria betreffende eigendom van kapitaal en zeggenschap. Bij wijze van uitzondering mogen in Armenië geregistreerde luchtvaartuigen - in bepaalde omstandigheden en behoudens goedkeuring voor beperkte tijd door de EU-lidstaat die de luchtvaartmaatschappij uit de EU vergunning heeft verleend - door een Armeense luchtvaartmaatschappij aan een luchtvaartmaatschappij uit de EU worden geleased in verband met uitzonderlijke behoeften, seizoensgebonden capaciteitsbehoeften of operationele problemen, wanneer aan die behoeften redelijkerwijs niet kan worden voldaan door in de EU geregistreerde luchtvaartuigen te leasen. Wat de verhuur van luchtvaartuigen met bemanning betreft, moeten de luchtvaartuigen eigendom zijn van natuurlijke personen die aan specifieke nationaliteitscriteria voldoen, of van rechtspersonen die voldoen aan specifieke criteria betreffende eigendom van kapitaal en zeggenschap. De luchtvaartuigen moeten worden geëxploiteerd door een luchtvaartmaatschappij die eigendom is van natuurlijke personen die aan specifieke nationaliteitscriteria voldoen, of van rechtspersonen die voldoen aan specifieke criteria betreffende eigendom van kapitaal en zeggenschap.

EU: Voor grondafhandelingsdiensten kan vestiging op het grondgebied van de EU vereist zijn. De mate waarin de grondafhandelingsdiensten zijn opengesteld, is afhankelijk van de grootte van de luchthaven. Het aantal aanbieders in elke luchthaven kan worden beperkt. Voor "grote luchthavens" mag deze beperking niet minder dan twee aanbieders zijn. Voor alle duidelijkheid: dit laat de rechten en de verplichtingen van de EU in het kader van de Overeenkomst inzake luchtvervoer tussen Armenië en de Europese Unie en haar lidstaten onverlet.

EU: Met betrekking tot geautomatiseerde boekingssystemen (CRS) geldt dat wanneer luchtvaartmaatschappijen uit de Europese Unie geen behandeling krijgen die gelijkwaardig[1] is aan die welke in de Europese Unie wordt toegekend door CRS-aanbieders van buiten de Europese Unie, dan wel wanneer CRS-aanbieders uit de Europese Unie geen behandeling krijgen die gelijkwaardig is aan die welke in de Europese Unie door luchtvaartmaatschappijen van buiten de Europese Unie wordt toegekend, er maatregelen kunnen worden genomen om ervoor te zorgen dat respectievelijk CRS-aanbieders uit de Europese Unie luchtvaartmaatschappijen van buiten de Europese Unie en luchtvaartmaatschappijen uit de Europese Unie CRS-aanbieders van buiten de Europese Unie een gelijkwaardige behandeling geven.

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot luchthavenbeheer.

BG: Geen directe filialen (oprichting is verplicht) voor aanvullende diensten voor de luchtvaart. Buitenlandse bevrachtingsagenten mogen uitsluitend diensten verlenen door participatie in een Bulgaarse onderneming met maximaal 49 % van de aandelen en via filialen.

HR: Voorbehoud van het recht om maatregelen vast te stellen of te handhaven met betrekking tot grondafhandeling (met inbegrip van catering).

CY, CZ, HU, MT, PL, RO, SK: Voorbehoud van het recht om maatregelen vast te stellen of te handhaven met betrekking tot bevrachtingsagenten (deel van CPC 748).

---

[1] "Gelijkwaardige behandeling" wil zeggen een niet-discriminerende behandeling van luchtvaartmaatschappijen en aanbieders van CRS uit de Europese Unie.

Vervoer per spoor en ondersteunende diensten daarvoor

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot reizigers- en goederenvervoer per spoor (CPC 7111 en 7112).

BG: Geen directe filialen (oprichting is verplicht) voor aanvullende diensten voor vervoer per spoor. Participatie in een Bulgaarse onderneming is beperkt tot 49 %.

CZ: Geen directe filialen (oprichting is verplicht) voor aanvullende diensten voor vervoer per spoor.

HR: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot reizigers- en goederenvervoer per spoor, bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) en duw- en sleepdiensten (CPC 7113).

Wegvervoer en aanvullende diensten daarvoor

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot weg- en cabotagevervoer, met inbegrip van vervoer binnen een lidstaat door een transporteur die is gevestigd in een andere lidstaat (CPC 7121 en CPC 7122), met uitzondering van verhuur van busdiensten met chauffeur, zonder dienstregeling en goederenvervoer over de weg (CPC 7123), met uitzondering van post- en koerierzendingen voor eigen rekening. Ingezetenschap is vereist voor de transportdirecteur.

AT: Voor passagiers- en goederenvervoer en voor de verhuur van vrachtwagens met chauffeur kunnen exclusieve rechten en/of vergunningen alleen worden toegekend aan onderdanen van EU-lidstaten en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben.

BG: Voor passagiers- en goederenvervoer kunnen exclusieve rechten en/of vergunningen alleen worden toegekend aan onderdanen van EU-lidstaten en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben. Oprichting van een onderneming is verplicht. EU-burgerschap vereist voor natuurlijke personen. Geen directe filialen (oprichting is verplicht voor CPC 7121 en CPC 7122, en voor CPC 7123, met uitzondering van post- en koerierzendingen voor eigen rekening). Geen directe filialen (oprichting is verplicht) voor aanvullende diensten voor wegvervoer. Participatie in Bulgaarse ondernemingen is beperkt tot 49 %.

CZ: Geen directe filialen (oprichting is verplicht voor CPC 7121 en CPC 7122, en voor CPC 7123, met uitzondering van post- en koerierzendingen voor eigen rekening).

EL: Voor ondernemers die goederenvervoer over de weg willen aanbieden, is een Griekse vergunning vereist. Vergunningen worden op basis van non–discriminatoire criteria verleend. In Griekenland gevestigde goederenvervoerondernemers mogen uitsluitend in Griekenland geregistreerde voertuigen gebruiken.

ES: Voor passagiersvervoer en intercitybussen wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd.

FI: Voor wegvervoersdiensten is toestemming vereist; deze wordt niet verleend voor in het buitenland geregistreerde voertuigen.

FR: Buitenlandse investeerders mogen geen intercitybusdiensten verlenen.

LV: Voor passagiers- en goederenvervoer is toestemming vereist; deze wordt niet verleend voor in het buitenland geregistreerde voertuigen. Gevestigde ondernemingen zijn verplicht in het betrokken land geregistreerde voertuigen te gebruiken.

RO: Een vergunning is verplicht voor goederen- en passagiersvervoer over de weg. Aanbieders daarvan mogen uitsluitend in Roemenië geregistreerde voertuigen gebruiken waarvan de eigendom en het gebruik voldoen aan de regeringsverordening.

SE: Een Zweedse vergunning is vereist voor transporteurs die wegvervoer willen aanbieden. Voor een taxivergunning is onder meer vereist dat de onderneming een natuurlijke persoon heeft benoemd die als vervoermanager optreedt (de facto een ingezetenschapsvereiste — zie het Zweedse voorbehoud ten aanzien van de soorten van vestiging). Gevestigde ondernemingen zijn verplicht in het betrokken land geregistreerde voertuigen te gebruiken.

Voor vergunningen voor andere aanbieders van wegvervoer geldt onder andere dat de onderneming in de EU moet zijn gevestigd, een vestiging in Zweden moet hebben en een in de EU ingezeten natuurlijke persoon moet hebben benoemd die als vervoermanager optreedt.

Vergunningen worden verleend op basis van niet-discriminerende voorwaarden, hoewel aanbieders van goederen- en passagiersvervoer over de weg in de regel alleen voertuigen mogen gebruiken die in het nationale wegverkeersregister zijn ingeschreven. In het buitenland geregistreerde voertuigen van natuurlijke personen of rechtspersonen die hun hoofdwoonplaats of -vestiging in het buitenland hebben en voor tijdelijk gebruik naar Zweden worden gebracht, mogen tijdelijk worden gebruikt in Zweden. "Tijdelijk gebruik" wordt door het Zweeds Vervoeragentschap in de regel gedefinieerd als niet langer dan een jaar.

Vervoer van andere goederen dan brandstof, via pijpleidingen, en aanvullende diensten daarvoor

AT: Voor CPC 7139 wordt het recht voorbehouden om exclusieve rechten of vergunningen alleen te verlenen aan onderdanen van EU-lidstaten en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben.

14. Energiediensten

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling voor rechtspersonen uit Armenië die onder zeggenschap staan[1] van natuurlijke personen of rechtspersonen uit een land dat goed is voor meer dan 5 % van de EU-invoer van aardolie of aardgas[2], tenzij de EU aan natuurlijke personen of rechtspersonen uit dat land uitgebreid toegang tot deze sector verleent in het kader van een met dat land gesloten overeenkomst inzake economische integratie.

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de productie, de verwerking of het vervoer van nucleair materiaal en de opwekking of distributie van kernenergie.

EU: Certificering van een transmissiesysteembeheerder die onder zeggenschap staat van een of meer natuurlijke personen of rechtspersonen uit een of meer derde landen kan worden geweigerd tenzij de beheerder heeft aangetoond dat certificering geen gevaar oplevert voor de continuïteit van de energievoorziening in een lidstaat en/of de EU, in overeenstemming met artikel 11 van Richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en artikel 11 van Richtlijn 2009/73/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas.

---

[1] Een rechtspersoon staat onder zeggenschap van een of meer andere natuurlijke personen of rechtspersonen wanneer die bevoegd zijn om een meerderheid van de directeurs te benoemen of om de activiteiten op een andere manier rechtens te sturen. In het bijzonder wanneer meer dan 50 % van de aandelen in handen zijn van één rechtspersoon, wordt deze geacht zeggenschap uit te oefenen.

[2] Op basis van cijfers die door het directoraat-generaal Energie worden gepubliceerd in het meest recente statistische EU-zakboek voor energie: invoer van ruwe olie uitgedrukt in gewicht, en invoer van gas in calorische waarde.

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de detail- en groothandel in motorbrandstoffen, elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water.

AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot andere diensten in verband met het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen dan het verstrekken van adviezen.

BE, LV: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot andere diensten in verband met het vervoer van aardgas via pijpleidingen dan het verstrekken van adviezen.

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot andere diensten in verband met de distributie van energie dan het verstrekken van adviezen.

SI: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot andere diensten in verband met de distributie van energie dan diensten in verband met de distributie van gas.

PL: Voor de opslag van via pijpleidingen vervoerde brandstoffen (deel van CPC 742), wordt het recht voorbehouden om te vereisen dat investeerders uit landen die energieleveranciers zijn, wordt verboden controle over de activiteit te verkrijgen. Voorbehoud van het recht om oprichting (geen filialen) te vereisen.

CY: Voorbehoud van het recht om een vergunning te weigeren aan onderdanen van derde landen of entiteiten die onder zeggenschap staan van onderdanen van derde landen, voor activiteiten op het gebied van prospectie, exploratie en exploitatie van koolwaterstoffen. Entiteiten die een vergunning hebben verkregen voor activiteiten op het gebied van prospectie, exploratie en exploitatie van koolwaterstoffen, mogen zonder voorafgaande goedkeuring niet onder de directe of indirecte zeggenschap staan van een derde land of onderdanen van een derde land.

15. Overige diensten, niet elders ingedeeld

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot nieuwe diensten die niet zijn ingedeeld in de voorlopige centrale productenclassificatie van de Verenigde Naties (CPC) van 1991.

EU: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot diensten die worden verleend door verenigingen (CPC 95) en diensten in verband met begrafenissen, crematie en lijkbezorging (CPC 9703).

LT: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot toekenning van internetadressen die eindigen op "gov.lt" en certificering van elektronische kassa's.

CY: Voor haarverzorging geldt een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste.

PT: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot de verkoop van apparatuur en de toekenning van octrooien.

SE: Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling met betrekking tot diensten in verband met begrafenissen, crematie en lijkbezorging.

BIJLAGE VIII-B

VERBINTENISSEN VAN DE EUROPESE UNIE MET BETREKKING TOT GRENSOVERSCHRIJDENDE DIENSTEN

1. In onderstaande lijst van verbintenissen zijn de economische activiteiten opgenomen die overeenkomstig artikel 151 door de Europese Unie zijn geliberaliseerd, alsook, door middel van voorbehouden, de beperkingen inzake markttoegang en nationale behandeling die gelden voor diensten en dienstverleners uit Armenië in die activiteiten. De lijst bevat de volgende elementen:

   a) in de eerste kolom wordt de sector of subsector vermeld waarin de partij de verbintenis is aangegaan, en het geliberaliseerde gebied waarop de voorbehouden van toepassing zijn;

   b) in de tweede kolom worden de toepasselijke voorbehouden beschreven.

   Wanneer de in b) bedoelde kolom slechts lidstaatspecifieke voorbehouden bevat, gaan de lidstaten die er niet in worden vermeld, in de betrokken sector verbintenissen zonder voorbehouden aan.

   Het ontbreken van lidstaatspecifieke voorbehouden in een bepaalde sector doet geen afbreuk aan horizontale voorbehouden of aan eventuele voor de hele EU geldende sectorspecifieke voorbehouden.

   Voor sectoren of subsectoren die niet in onderstaande lijst zijn vermeld, zijn geen verbintenissen aangegaan.

2. Onderstaande lijst bevat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatievereisten en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures die geen beperking ten aanzien van markttoegang of nationale behandeling in de zin van de artikelen 149 en 150 vormen. Zelfs wanneer deze maatregelen (zoals een verplichte vergunning, een universeledienstverplichting, een verplichte erkenning van kwalificaties in gereglementeerde sectoren, een verplichting om specifieke examens (met inbegrip van taalexamens) af te leggen, en een niet-discriminerende verplichting dat bepaalde activiteiten niet mogen worden uitgeoefend in beschermde milieugebieden of gebieden van bijzonder historisch en artistiek belang) niet in de lijst zijn opgenomen, zijn zij in elk geval van toepassing op investeerders van de andere partij.

3. Onderstaande lijst doet geen afbreuk aan de haalbaarheid van vorm van dienstverlening 1 in bepaalde dienstensectoren en -subsectoren, noch aan overheidsmonopolies en exclusieve rechten als beschreven in de lijst van verbintenissen inzake vestiging.

4. In overeenstemming met artikel 141, lid 3, bevat onderstaande lijst geen maatregelen betreffende door de partijen verleende subsidies.

5. De uit deze lijst van verbintenissen voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er voor individuele natuurlijke personen of rechtspersonen niet rechtstreeks rechten uit voortvloeien.

6. De verplichting voor de Europese Unie om nationale behandeling toe te kennen betekent niet dat de behandeling die in een lidstaat aan onderdanen en rechtspersonen van een andere lidstaat is toegekend op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, of op grond van dat verdrag genomen maatregelen, met inbegrip van de uitvoering daarvan in de lidstaten, moet worden uitgebreid tot onderdanen of rechtspersonen van de andere partij. Dergelijke nationale behandeling wordt alleen toegekend aan rechtspersonen van de andere partij die zijn opgericht volgens de wetgeving van een andere lidstaat en die hun statutaire zetel, centrale bestuur of hoofdvestiging in die lidstaat hebben, met inbegrip van de rechtspersonen die in de Europese Unie zijn gevestigd en eigendom zijn van of onder zeggenschap staan van onderdanen van de andere partij.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
1. ZAKELIJKE DIENSTEN	
Alle sectoren	
A. Vrije beroepen	
a) Juridische diensten (CPC 861)[1] (met uitzondering van juridisch advies, juridische documentatie en certificering die worden verstrekt door beoefenaren van juridische beroepen die met publieke functies zijn belast, zoals notarissen, gerechtsdeurwaarders of andere ambtenaren)	Voor vorm 1 en 2 AT, BE, BG, CY, DE, EE, EL, ES, FR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, PT, PL, SK, UK: Voor volledige toelating tot de balie, die vereist is voor de beoefening van het interne recht (het EU-recht en het recht van de lidstaat) en voor vertegenwoordiging voor rechtbanken, geldt een nationaliteitsvereiste. CY: Verleners van juridische diensten moeten de nationaliteit van een EU-lidstaat hebben en in een EU-lidstaat wonen. Voor volledige toelating tot de balie geldt een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste. Alleen advocaten die aan de balie zijn ingeschreven, mogen vennoot, aandeelhouder of lid van de raad van bestuur van een advocatenkantoor op Cyprus zijn. CY, HU: Voor buitenlandse advocaten is juridische dienstverlening beperkt tot het verstrekken van juridisch advies.

[1] Omvat juridisch advies en wettelijke vertegenwoordiging, arbitrage en bemiddeling in juridische aangelegenheden, juridische documentatie en certificering. Het verlenen van juridische diensten is uitsluitend toegestaan met betrekking tot internationaal publiekrecht, EU-recht en het recht van de jurisdicties waar de investeerder of zijn personeel gekwalificeerd is als advocaat, en is, net als andere diensten, onderworpen aan de vergunningsvereisten en -procedures die van toepassing zijn in de EU-lidstaten. Voor advocaten die juridische diensten verlenen met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht, kunnen deze onder meer de vorm aannemen van de naleving van plaatselijke beroepscodes, gebruik van de titel uit het eigen land (tenzij erkenning met de titel in het gastland werd verkregen), vereisten in verband met verzekeringen, gewone registratie bij de balie van het gastland of een vereenvoudigde toegang tot de balie van het gastland via een bekwaamheidstest en een wettelijk of professioneel domicilie in het gastland. Juridische diensten met betrekking tot EU-recht moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in de EU tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt, en juridische diensten met betrekking tot het recht van een EU-lidstaat moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in die lidstaat tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt. Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken en andere bevoegde instanties in de EU kan daarom volledige toelating tot de balie in de betrokken EU-lidstaat noodzakelijk zijn aangezien dat de beoefening van het EU-recht en van het nationale procesrecht inhoudt. Niettemin mogen buitenlandse advocaten die niet ten volle tot de balie zijn toegelaten in bepaalde lidstaten in civielrechtelijke procedures een partij vertegenwoordigen die onderdaan is van of behoort tot de staat waarin de advocaat gemachtigd is zijn beroep uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	FI: Voor volledige toelating tot de balie, die vereist is voor wettelijke vertegenwoordiging, geldt een nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste (ook voor het gebruik van de Finse titel "asianajaja"). BE: Voor vertegenwoordiging bij het Hof van Cassatie in andere dan strafzaken gelden quota. BG: Buitenlandse advocaten mogen alleen onderdanen van hun eigen land wettelijk vertegenwoordigen, mits op basis van wederkerigheid en in samenwerking met een Bulgaarse advocaat. Voor juridische bemiddeling is permanent ingezetenschap vereist. ES: Advocaten op het gebied van industriële eigendom moeten de nationaliteit van een EU-lidstaat hebben. FR: Voor de toegang van advocaten tot het beroep van "avocat auprès de la Cour de Cassation" en "avocat auprès du Conseil d'Etat" gelden quota en een nationaliteitsvereiste. LV: Nationaliteitsvereiste voor beëdigde advocaten, aan wie wettelijke vertegenwoordiging in strafzaken voorbehouden is. DK: Voor het verlenen van juridische diensten, met inbegrip van vertegenwoordiging voor rechtbanken, is volledige toelating tot de balie vereist. Voor toelating tot de balie moet worden voldaan aan de vereisten van de Deense wet op het procesrecht. Volgens die wet is de titel "Advokat" beschermd. Personen die geen Deense vergunning hebben tot uitoefening van het beroep overeenkomstig de Deense wet op juridische dienstverlening, mogen juridische diensten verlenen, maar mogen niet de titel "Advokat" gebruiken. EE: Nationaliteitsvereiste voor octrooigemachtigden en beëdigde vertalers (deel van CPC 861). NL, FI, HU: Ingezetenschapsvereiste voor octrooigemachtigden (deel van CPC 861). LT: Voor octrooiadvocaten geldt een nationaliteitsvereiste. PT: Nationaliteitsvereiste voor toegang tot het beroep van "solicitador" en voor gemachtigden inzake industriële eigendom.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 1. Accountants en boekhouders (CPC 86212 andere dan accountants, CPC 86213, CPC 86219 en CPC 86220)	Voor vorm 1 FR, HU, IT, MT, RO, SI: Niet geconsolideerd. AT: Nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde autoriteiten. CY: Alvorens toegang wordt verleend, wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criteria: de werkgelegenheid in de subsector. Voor vorm 2 Alle lidstaten: Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 2. Auditors (CPC 86211 en 86212 anders dan accountants)	Voor vorm 1 BE, BG, CY, DE, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SI, UK: Niet geconsolideerd. AT: Nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde instanties en voor audits overeenkomstig specifieke Oostenrijkse wetgeving (bv. vennootschapswetgeving, beurswet, bankwetgeving enz.). SE: Alleen in Zweden erkende of gecertificeerde auditors en in Zweden geregistreerde auditkantoren mogen wettelijk verplichte audits uitvoeren bij bepaalde rechtspersonen, met inbegrip van alle vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, en bij natuurlijke personen. Alleen in Zweden erkende auditors en geregistreerde registeraccountancyondernemingen mogen aandeelhouder zijn van of vennoot zijn in ondernemingen die erkende audits uitvoeren (voor officiële doeleinden). Ingezetenschap in de EER of Zwitserland is vereist voor erkenning. De titels "erkend auditor" en "gecertificeerde auditor" mogen alleen worden gebruikt door auditors die zijn erkend of gecertificeerd in Zweden. Auditors van coöperatieve verenigingen of bepaalde andere ondernemingen die geen gecertificeerde of erkende accountants zijn, moeten in een EER-land wonen. De bevoegde autoriteit kan vrijstelling verlenen van deze vereiste. HR: Buitenlandse accountantskantoren mogen boekhoudkundige diensten verlenen op Kroatisch grondgebied indien zij daar een filiaal hebben gevestigd overeenkomstig de vennootschapswet. LT: Het auditverslag moet worden opgesteld in samenwerking met een in Litouwen officieel erkende auditor. DK: Ingezetenschap vereist. Voor vorm 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) Belastingadvies (CPC 863)[1]	Voor vorm 1 AT: Nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde autoriteiten. CY: Alvorens toegang wordt verleend, wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. Belangrijkste criteria: de werkgelegenheid in de subsector. CZ: Alleen natuurlijke personen hebben toegang. BG, MT, RO, SI: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
d) Architecten en e) Stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten (CPC 8671 en CPC 8674)	Voor vorm 1 AT: Niet geconsolideerd, behalve voor diensten die uitsluitend betrekking hebben op planning. BE, BG, CY, EL, IT, MT, PL, PT, SI: Niet geconsolideerd. DE: Toepassing van de nationale regels inzake honoraria en emolumenten voor alle diensten die vanuit het buitenland worden verleend. FR: Dienstverlening mag uitsluitend via een SEL (een naamloze vennootschap, een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid of een commanditaire vennootschap) of een SCP geschieden. HU, RO: Niet geconsolideerd voor landschapsarchitecten. HR: Natuurlijke personen en rechtspersonen mogen deze diensten leveren na goedkeuring door de Kroatische beroepsvereniging van architecten. Een ontwerp of een uitgewerkt project in het buitenland moet worden erkend (gevalideerd) door een bevoegde natuurlijke persoon of rechtspersoon in Kroatië als zijnde in overeenstemming met het Kroatische recht. Niet geconsolideerd voor stedenbouwkundigen. SK: Voor inschrijving in het beroepsregister, noodzakelijk voor de uitoefening van het beroep van architect, is ingezetenschap in de EER vereist. Voor vorm 2 Geen.

[1] Omvat niet juridisch advies en wettelijke vertegenwoordiging in belastingaangelegenheden, die zijn opgenomen in 1.A.a). Juridische diensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
f) Diensten van ingenieurs en g) Geïntegreerde technische diensten (CPC 8672 en CPC 8673)	Voor vorm 1 AT, SI: Niet geconsolideerd, behalve voor diensten die uitsluitend betrekking hebben op planning. BG, CZ, CY, EL, IT, MT, PT: Niet geconsolideerd. HR: Natuurlijke personen en rechtspersonen mogen deze diensten leveren na goedkeuring door de Kroatische beroepsvereniging van ingenieurs. Een ontwerp of een uitgewerkt project in het buitenland moet worden erkend (gevalideerd) door een bevoegde natuurlijke persoon of rechtspersoon in Kroatië als zijnde in overeenstemming met het Kroatische recht. SK: Voor inschrijving in het beroepsregister, noodzakelijk voor de uitoefening van het beroep van ingenieur, is ingezetenschap in de EER vereist. Voor vorm 2 Geen.
h) Artsen (met inbegrip van psychologen) en tandartsen (CPC 9312 en deel van CPC 85201)	Voor vorm 1 AT, BE, BG, CY, DE, DK, EE, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SK, UK: Niet geconsolideerd. LT: Voor dienstverlening is toestemming nodig, waarbij wordt uitgegaan van een vraaggestuurd gezondheidszorgplan op basis van de bevolkingsomvang en de aanwezige artsen en tandartsen. SI: Niet geconsolideerd voor sociale geneeskunde, hygiënische, epidemiologische en medisch-ecologische diensten, levering van bloed, bloedpreparaten en transplantaten en autopsie. HR: Niet geconsolideerd, behalve voor telegeneeskunde. CZ: Alleen natuurlijke personen hebben toegang. Het ministerie van Volksgezondheid moet buitenlandse natuurlijke personen toestemming verlenen. Voor vorm 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
i) Dierenartsen (CPC 932)	Voor vorm 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LV, MT, NL, PT, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd. UK: Niet geconsolideerd, behalve voor veterinaire laboratorium- en technische diensten voor dierenartsen, algemeen advies, begeleiding en informatie (bv. op het gebied van voeding, gedrag en verzorging van huisdieren). Voor vorm 2 Geen.
j) 1. Verloskundigen (deel van CPC 93191) j) 2. Verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel (deel van CPC 93191) FI: Alleen voor particulier gefinancierde diensten.	Voor vorm 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SI, SK, UK: Niet geconsolideerd. FI, PL: Niet geconsolideerd, behalve voor verpleegkundigen. HR: Niet geconsolideerd, behalve voor telegeneeskunde. SE: Geen. Voor vorm 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) Detailhandel in farmaceutische producten en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 63211) en andere diensten van apothekers[1]	Voor vorm 1 LT: De detailhandel in geneesmiddelen aan het grote publiek is voorbehouden aan apotheken. Onlineverkoop van geneesmiddelen op voorschrift is verboden. LV: Niet geconsolideerd, behalve voor postorders. HU: Niet geconsolideerd, behalve voor CPC 63211. Voor vorm 1 en 2 EU, met uitzondering van EE: Niet geconsolideerd, behalve voor detailhandel in farmaceutische producten en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 63211). CZ, SE, UK: Niet geconsolideerd voor andere door apothekers verleende diensten. CY: Niet geconsolideerd voor detailhandel in geneesmiddelen en detailhandel in medische en orthopedische goederen en andere door apothekers verleende diensten. AT, ES, IE: Postorderverkoop van geneesmiddelen is verboden. SI: Postorderverkoop van geneesmiddelen op voorschrift is verboden. IT, SK: Detailhandel in geneesmiddelen en medische en orthopedische goederen (CPC 63211): Voor een vergunning om zich als apotheker te vestigen en/of een apotheek te openen voor de detailhandel van voor het algemene publiek bestemde farmaceutische producten en bepaalde medische goederen is ingezetenschap vereist.

[1] Het verstrekken van geneesmiddelen aan het grote publiek is, net als het verlenen van andere diensten, onderworpen aan de vergunnings- en kwalificatievereisten en -procedures die in de EU-lidstaten gelden. In de regel is deze activiteit voorbehouden aan apothekers. In een aantal lidstaten is alleen het verstrekken van geneesmiddelen op voorschrift aan apothekers voorbehouden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	EE: Detailhandel in geneesmiddelen en medische en orthopedische goederen (CPC 63211): De detailhandel in geneesmiddelen en specifieke medische goederen aan het grote publiek is voorbehouden aan apotheken. Postorderverkoop van geneesmiddelen en de levering van via internet bestelde geneesmiddelen per post of via koeriersdiensten is verboden. BG: Detailhandel in geneesmiddelen en medische en orthopedische goederen (CPC 63211): Apothekers moeten permanent ingezetene zijn. Postorderverkoop van geneesmiddelen is verboden. Voor vorm 2 FI: Niet geconsolideerd voor gezondheidszorg en maatschappelijke diensten (met inbegrip van detailhandel in geneesmiddelen) die door de overheid worden gefinancierd.
B. Diensten in verband met computers en aanverwante diensten (CPC 84)	Voor vorm 1 en 2 Geen.
C. Onderzoek en ontwikkeling	
a) Onderzoek en ontwikkeling op het gebied van de maatschappij- en geesteswetenschappen (CPC 852, met uitzondering van psychologen)[1] b) Onderzoek en ontwikkeling op natuurwetenschappelijk gebied (CPC 851) en c) Interdisciplinair onderzoek en ontwikkeling (CPC 853)	Voor vorm 1 en 2 EU: Voor onderzoek en ontwikkeling waarvoor enige vorm van overheidsfinanciering of staatssteun wordt verstrekt en die derhalve niet wordt beschouwd als particulier gefinancierd, mogen exclusieve rechten en/of vergunningen alleen worden toegekend aan onderdanen van EU-lidstaten en aan rechtspersonen uit de EU die hun hoofdkantoor in de EU hebben.

[1] Deel van CPC 85201, dat is opgenomen in 1.A.h. Artsen en tandartsen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Onroerend goed[1]	
a) Van eigen of gehuurd onroerend goed (CPC 821) b) Voor een vast bedrag of op contractbasis (CPC 822)	Voor vorm 1 BG, CY, CZ, EE, HR, HU, IE, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd. PT: Voor rechtspersonen is oprichting naar het recht van een EER-land vereist. Voor vorm 2 Geen.
E. Verhuur/lease zonder bedieningspersoneel	
a) Voor schepen (CPC 83103)	Voor vorm 1 BG, CY, DE, HU, MT, RO: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
b) Voor luchtvaartuigen (CPC 83104)	Voor vorm 1 en 2 BG, CY, CZ, HU, LV, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd. EU: Luchtvaartuigen die door luchtvaartmaatschappijen uit de Europese Unie worden gebruikt, moeten geregistreerd zijn in de EU-lidstaat die de luchtvaartmaatschappij vergunning heeft verleend of elders in de Europese Unie en moeten voorafgaande toestemming krijgen overeenkomstig EU- of nationale wetgeving inzake de veiligheid in de luchtvaart. Voor een dryleaseovereenkomst waarbij een luchtvaartmaatschappij uit de EU partij is, is voorafgaande toestemming overeenkomstig EU- of nationale wetgeving inzake de veiligheid in de luchtvaart vereist.

[1] De betrokken dienst houdt verband met het beroep van makelaar in onroerend goed en heeft geen gevolgen voor de rechten van of beperkingen voor natuurlijke personen en rechtspersonen die onroerend goed kopen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) Andere vervoermiddelen (CPC 83101, CPC 83102 en CPC 83105)	Voor vorm 1 BG, CY, HU, LV, MT, PL, RO, SI: Niet geconsolideerd. SE: Voor CPC 83101: Ingezetenschapsvereiste. Voor vorm 2 Geen.
d) Andere machines en werktuigen (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 en CPC 83109)	Voor vorm 1 BG, CY, CZ, HU, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
e) Consumentenartikelen (CPC 832)	Voor vorm 1 en 2 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: Niet geconsolideerd. EE: Niet geconsolideerd, behalve voor lease en verhuur van voorbespeelde videocassettes voor thuisamusement.
f) Verhuur van telecommunicatieapparatuur (CPC 7541)	Voor vorm 1 en 2 Geen.
F. Andere zakelijke diensten	
a) Reclame (CPC 871)	Voor vorm 1 en 2 Geen.
b) Markt- en opinieonderzoek (CPC 864)	Voor vorm 1 en 2 Geen.
c) Managementadvies (CPC 865)	Voor vorm 1 en 2 Geen.
d) Diensten in verband met managementadvies (CPC 866)	Voor vorm 1 en 2 HU: Niet geconsolideerd voor arbitrage en bemiddeling (CPC 86602).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
e) Technische testen en analyses (CPC 8676)	Voor vorm 1 IT: Niet geconsolideerd voor biologen en chemisch analisten. BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK, SE: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK, SE: Niet geconsolideerd.
f) Adviseurs en consulenten op het gebied van landbouw, jacht en bosbouw (deel van CPC 881)	Voor vorm 1 IT: Niet geconsolideerd voor activiteiten die voorbehouden zijn aan landbouwkundigen en "periti agrari". Voor landbouwkundigen en "periti agrari" zijn ingezetenschap en inschrijving in het beroepsregister vereist. Onderdanen van derde landen kunnen zich laten inschrijven op voorwaarde van wederkerigheid. EE, MT, RO, SI: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
g) Adviseurs en consulenten op het gebied van visserij (deel van CPC 882)	Voor vorm 1 LV, MT, RO, SI: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
i) Adviseurs en consulenten op het gebied van de industrie (deel van CPC 884 en deel van CPC 885)	Voor vorm 1 en 2 Geen.
k) Arbeidsbemiddeling en personeelsvoorziening	
k) 1. Werving en selectie van leidinggevend personeel (CPC 87201)	Voor vorm 1 en 2 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, IE, HR, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI, SE: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
k) 2. Arbeidsbemiddeling (CPC 87202)	Voor vorm 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, EL, FI, FR, HR, IE, IT, LU, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 AT, BE, BG, CY, CZ, EE, FI, HR, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd.
k) 3. Terbeschikkingstelling van kantoorpersoneel (CPC 87203)	Voor vorm 1 en 2 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, FR, HR IT, IE, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI: Niet geconsolideerd.
k) 4. Terbeschikkingstelling van huishoudelijke hulp, andere arbeidskrachten voor handel en industrie, verpleegkundig en ander personeel (CPC 87204, 87205, 87206, 87209)	Voor vorm 1 en 2 Alle lidstaten, met uitzondering van HU: Niet geconsolideerd. HU: Geen.
l) 1. Opsporingsdiensten (CPC 87301)	Voor vorm 1 en 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, HR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, UK: Niet geconsolideerd.
l) 2. Veiligheidsdiensten (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 en CPC 87305)	Voor vorm 1 BE, BG, CY, CZ, DK, ES, EE, FI, FR, HR, IT, LV, LT, MT, PT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd. HU: Niet geconsolideerd voor CPC 87304, CPC 87305. IT: Voor CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 en CPC 87305: Voor de noodzakelijke toestemming voor beveiligings- en bewakingsdiensten en waardetransporten is ingezetenschap vereist. Voor vorm 2 HU: Niet geconsolideerd voor CPC 87304, CPC 87305. BG, CY, CZ, EE, HR, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
m) Aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen (CPC 8675)	Voor vorm 1 BE, BG, CY, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, UK: Niet geconsolideerd voor diensten in verband met exploratie. BG: Niet geconsolideerd voor luchtfotografie, geodesie, kadastraal onderzoek en cartografie in verband met de bestudering van bewegingen van de aardkorst. HR: Geen, behalve dat diensten van elementair geologisch, geodetisch en mijnbouwonderzoek, evenals aanverwante onderzoeksdiensten op het gebied van milieubescherming, op het grondgebied van Kroatië uitsluitend in samenwerking met en/of door binnenlandse rechtspersonen mogen worden verricht. Voor vorm 2 Geen.
n) 1. Onderhoud en reparatie van vaartuigen (deel van CPC 8868)	Voor vorm 1 Voor zeeschepen: BE, BG, CY, DE, DK, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, UK: Niet geconsolideerd. Voor binnenschepen: EU, met uitzondering van EE, HU, LV: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen. Voor vorm 1 en 2 EU: Alleen door de EU gemachtigde erkende organisaties mogen namens EU-lidstaten wettelijk voorgeschreven onderzoeken en certificeringen van schepen verrichten. Vestiging kan vereist zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
n) 2. Onderhoud en reparatie van spoorwegmaterieel (deel van CPC 8868)	Voor vorm 1 AT, BE, BG, DE, CY, CZ, DK, ES, FI, FR, HR, EL, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK, UK: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
n) 3. Onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, deel van CPC 8867 en deel van CPC 8868)	Voor vorm 1 en 2 Geen.
n) 4. Onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan (deel van CPC 8868)	Voor vorm 1 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, HR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
n) 5. Onderhoud en reparatie van producten van metaal, machines (met uitzondering van kantoormachines), toestellen (met uitzondering van vervoermiddelen en kantoortoestellen) en consumentenartikelen[1] (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 en CPC 8866)	Voor vorm 1 en 2 Geen.

[1] Onderhoud en reparatie van vervoermiddelen (CPC 6112, 6122, 8867 en CPC 8868) zijn opgenomen in 1.F. l) 1 tot en met 1.F.l) 4.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
o) Schoonmaak van gebouwen (CPC 874)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
p) Fotografie (CPC 875)	Voor vorm 1 BG, EE, MT, PL: Niet geconsolideerd voor luchtfotografie. HR, LV: Niet geconsolideerd voor gespecialiseerde fotografie (CPC 87504). BG: Vestigings- en nationaliteitsvereiste voor luchtfotografie. Voor vorm 2 Geen.
q) Verpakkingsdiensten (CPC 876)	Voor vorm 1 en 2 Geen.
r) Drukkerijen en uitgeverijen (CPC 88442)	Voor vorm 1 SE: Natuurlijke personen die eigenaar zijn van tijdschriften die in Zweden worden gedrukt en uitgegeven, moeten in Zweden wonen of onderdaan zijn van een EER-land. Eigenaren (rechtspersonen) van dergelijke tijdschriften moeten in de EER gevestigd zijn. Voor tijdschriften die in Zweden worden gedrukt en uitgegeven, en voor technische opnames, moet een verantwoordelijke uitgever worden aangewezen die in Zweden woont. Voor vorm 2 Geen.
s) Organisatie van congressen (deel van CPC 87909)	Voor vorm 1 en 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
t) Andere	
t) 1. Vertalers en tolken (CPC 87905)	Voor vorm 1 PL: Niet geconsolideerd voor beëdigde vertalers en tolken. BG, HR, HU, SK: Niet geconsolideerd voor officiële vertalingen en vertolkingen. FI: Ingezetenschapsvereiste voor erkende vertalers (deel van CPC 87905). Voor vorm 2 Geen.
t) 2. Binnenhuisarchitecten en andere gespecialiseerde ontwerpers (CPC 87907)	Voor vorm 1 DE: Toepassing van de nationale regels inzake honoraria en emolumenten voor alle diensten die vanuit het buitenland worden verleend. HR: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
t) 3. Incassobureaus (CPC 87902)	Voor vorm 1 en 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, HR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Niet geconsolideerd.
t) 4. Kredietrapportage (CPC 87901)	Voor vorm 1 en 2 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, HR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector		Omschrijving van voorbehouden
t)	5. Vermenigvuldigen van teksten(CPC 87904)[1]	Voor vorm 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
t)	6. Advies inzake telecommunicatie (CPC 7544)	Voor vorm 1 en 2 Geen.
t)	7. Telefoonbeantwoording (CPC 87903)	Voor vorm 1 en 2 Geen.

[1] Omvat niet drukkerijen, die onder CPC 88442 vallen en onder 1.F p) zijn opgenomen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
2. COMMUNICATIE	
A. Post- en koeriersdiensten (Diensten in verband met het verwerken[1] van postzendingen[2] volgens onderstaande lijst van subsectoren, naar binnen- en buitenlandse bestemmingen: i) verwerking van op enigerlei fysieke drager aangebrachte schriftelijke geadresseerde mededelingen[3], met inbegrip van hybride post en direct mail; ii) verwerking van geadresseerde pakjes en pakketten[4]; iii) verwerking van geadresseerd drukwerk[5]; iv) verwerking van onder i) tot en met iii) genoemde poststukken als aangetekende of verzekerde zendingen;	Voor vorm 1 en 2 Geen[6].

1 Het begrip "verwerken" omvat ophalen, sorteren, vervoeren en bezorgen.

2 Het begrip "postzending" omvat alle poststukken die door een bedrijf worden verwerkt, ongeacht of dit bedrijf publiek of particulier is.

3 Bijvoorbeeld brieven of briefkaarten.

4 Met inbegrip van boeken en catalogi.

5 Kranten en tijdschriften.

6 Voor de subsectoren i) tot en met iv) kunnen individuele vergunningen vereist zijn die specifieke universeledienstverplichtingen en/of een financiële bijdrage aan een compensatiefonds opleggen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
v) expresbesteldiensten[1] voor onder (i) tot en met (iii) bedoelde zendingen; vi) verwerking van niet-geadresseerde zendingen; vii) uitwisseling van documenten[2] (deel van CPC 751, deel van CPC 71235[3] en deel van CPC 73210[4]) De organisatie van de plaatsing van brievenbussen op de openbare weg, de uitgave van postzegels en de verzending van aangetekende zendingen voor gerechtelijke of administratieve procedures kan overeenkomstig de nationale wetgeving beperkt zijn. Vergunningensystemen kunnen worden opgezet voor diensten waarvoor een universele dienstverplichting geldt. Deze vergunningen kunnen een specifieke universele dienstverplichting of een financiële bijdrage aan een compensatiefonds omvatten.	

[1] Expresbesteldiensten bieden naast snellere en betrouwbaardere verzending extra dienstverlening in de vorm van ophalen vanaf het verzendpunt, persoonlijke aflevering bij de geadresseerde, het volgen en opsporen van zendingen, de mogelijkheid om het adres of de geadresseerde tijdens het vervoer te wijzigen, ontvangstbevestiging.

[2] Levering van middelen, met inbegrip van het verschaffen van ad-hocruimte alsmede vervoer door derden, voor zelfbestelling door de wederzijdse uitwisseling van postzendingen tussen gebruikers die zich op deze dienst abonneren. Het begrip "postzending" omvat alle poststukken die door een bedrijf worden verwerkt, ongeacht of dit bedrijf publiek of particulier is.

[3] Vervoer van post voor eigen rekening via elke vorm van vervoer over land.

[4] Vervoer van post voor eigen rekening via de lucht.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Telecommunicatiediensten (Het leveren van inhoud die via telecommunicatiediensten wordt verzonden, valt hier niet onder.)	
a) Alle diensten die bestaan uit de transmissie en ontvangst van elektromagnetische signalen[1], met uitzondering van radio- en televisieomroep[2]	Voor vorm 1 en 2 Geen.
b) Transmissie van programma's via satelliet[3]	Voor vorm 1 en 2 EU: Geen, behalve dat dienstverleners in deze sector onderworpen kunnen zijn aan verplichtingen om de doelstellingen van algemeen belang te vrijwaren die verband houden met inhoud die via hun netwerk wordt overgedragen, in overeenstemming met het EU-regelgevingskader voor elektronische communicatie. BE: Niet geconsolideerd.

[1] Deze diensten omvatten niet online-informatie en/of gegevensverwerking (met inbegrip van de verwerking van transacties) (deel van CPC 843), die zijn opgenomen in 1.B. Computerdiensten.

[2] Een omroep is de ononderbroken transmissieketen die vereist is voor de distributie van televisie- en radioprogrammasignalen naar het grote publiek. Het begrip omvat niet de toeleveringskoppelingen tussen exploitanten.

[3] Hieronder valt de telecommunicatiedienst die bestaat in de transmissie en ontvangst van radio- en televisieprogramma's via satelliet (de ononderbroken transmissieketen via satelliet die vereist is voor de distributie van televisie- en radioprogrammasignalen naar het grote publiek). De verkoop van satellietdiensten valt hieronder, maar niet de verkoop van pakketten televisieprogramma's aan huishoudens.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
3. BOUWNIJVERHEID EN AANVERWANTE CIVIELTECHNISCHE DIENSTEN	
Bouwnijverheid en aanverwante civieltechnische diensten (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 en CPC 518)	Voor vorm 1 LT: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
4. HANDEL (met uitzondering van de handel in wapens, munitie, springstoffen en ander oorlogsmaterieel)	
A. Handelsbemiddeling a) Handelsbemiddeling in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (deel van CPC 61111, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121) b) Andere handelsbemiddeling (CPC 621) B. Groothandel a) Groothandel in auto's, motorfietsen, skimotoren en delen en toebehoren daarvan (deel van CPC 61111, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121)	Voor vorm 1 en 2 EU: Niet geconsolideerd voor de handel in chemische producten, edele metalen (en edelstenen). AT: Niet geconsolideerd voor de handel in pyrotechnische producten, ontvlambare producten, explosieven en giftige stoffen. AT, BG: Niet geconsolideerd voor de handel in producten voor medisch gebruik zoals medische en chirurgische instrumenten, geneeskundige stoffen en voorwerpen voor medisch gebruik. BG: Niet geconsolideerd voor tabak, tabaksproducten en diensten van makelaars in grondstoffen. CZ: Niet geconsolideerd voor diensten in verband met veilingen. FI: Niet geconsolideerd voor de handel in alcoholhoudende dranken en farmaceutische producten. HU: Handelsbemiddeling (CPC 621): Buitenlandse ondernemingen mogen alleen diensten in verband met grondstoffenhandel (tussenhandel) verlenen via een filiaal of vestiging in HU. Hiervoor is een vergunning vereist van de Hongaarse financiële toezichthouder. LT: Handel in pyrotechnische artikelen: Voor de handel in pyrotechnische artikelen is een vergunning vereist. Alleen in de EU gevestigde rechtspersonen kunnen een vergunning verkrijgen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) Groothandel in telecommunicatie-eindapparatuur (deel van CPC 7542) c) Andere groothandel (CPC 622 met uitzondering van groothandel in energieproducten[1]) C. Detailhandel[2] a) Handelsbemiddeling in auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en delen en toebehoren daarvan (CPC 61112, deel van CPC 6113 en deel van CPC 6121) Detailhandel in telecommunicatie-eindapparatuur (deel van CPC 7542) Detailhandel in voedingsmiddelen (CPC 631) Detailhandel in andere (niet-energie)goederen, met uitzondering van detailhandel in farmaceutische producten en medische en orthopedische goederen[3] (CPC 632, met uitzondering van CPC 63211 en 63297) D. Franchising (CPC 8929)	IT: Handel in tabak (deel van CPC 6222, deel van CPC 6310): Voor tussenpersonen tussen groothandel en detailhandel en voor eigenaars van winkels ("magazzini") is de nationaliteit van een EU-lidstaat vereist. HR: Niet geconsolideerd voor de handel in tabaksproducten. Voor vorm 1 AT, BG, HR, FR, PL, RO: Niet geconsolideerd voor de handel in tabak en tabaksproducten. IT: Voor de groothandel: staatsmonopolie op tabak. BG, PL, RO, SE: Niet geconsolideerd voor detailhandel in alcoholhoudende dranken. AT, BG, CY, CZ, IE, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd voor de handel in farmaceutische producten, met uitzondering van de detailhandel in geneesmiddelen en medische en orthopedische goederen (CPC 63211). ES: Verkoop op afstand, postorderverkoop en vergelijkbare procedures voor de detailhandel of levering van tabak zijn verboden. BG, HU, PL: Niet geconsolideerd voor makelaars in grondstoffen. FR: Wat handelsbemiddeling betreft, Niet geconsolideerd voor handelaren en makelaars in verse voedingsmiddelen op 17 markten van nationaal belang. Niet geconsolideerd voor de groothandel in farmaceutische producten. MT: Niet geconsolideerd voor handelsbemiddeling. BE, BG, CY, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SK, UK: Niet geconsolideerd voor detailhandel, met uitzondering van postorders.

[1] Deze diensten, die CPC 62271 omvatten, zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 18.D.

[2] Omvat niet onderhoud en reparatie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 1.B. en 1.F.l).

[3] Detailhandel in farmaceutische producten en medische en orthopedische goederen zijn opgenomen in VRIJE BEROEPEN in 1.A.k).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
5. ONDERWIJS (alleen particulier gefinancierd. Diensten waarvoor enige vorm van overheidsfinanciering of staatssteun wordt verstrekt, worden niet beschouwd als particulier gefinancierd)	
A. Basisonderwijs (CPC 921)	Voor vorm 1 BG, CY, FI, FR, HR, IT, MT, RO, SE, SI: Niet geconsolideerd IT: Nationaliteitsvereiste voor dienstverleners om een vergunning te krijgen om erkende staatsdiploma's af te geven. Voor vorm 2 CY, FI, HR, MT, RO, SE, SI: Niet geconsolideerd. Voor vorm 1 en 2 FR: Nationaliteitsvereiste om in een particulier gefinancierde onderwijsinstelling te kunnen lesgeven. Buitenlandse onderdanen kunnen echter van de relevante bevoegde autoriteiten toestemming krijgen. Buitenlandse onderdanen kunnen ook toestemming krijgen om onderwijsinstellingen op te richten en te exploiteren. Dergelijke toestemming wordt op discretionaire basis verleend (CPC 921).
B. Voortgezet onderwijs (CPC 922)	Voor vorm 1 BG, CY, FI, FR, HR, IT, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd IT: Nationaliteitsvereiste voor dienstverleners om een vergunning te krijgen om erkende staatsdiploma's af te geven. Voor vorm 2 CY, FI, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	Voor vorm 1 en 2 FR: Nationaliteitsvereiste om in een particulier gefinancierde onderwijsinstelling te kunnen lesgeven. Buitenlandse onderdanen kunnen echter van de relevante bevoegde autoriteiten toestemming krijgen. Buitenlandse onderdanen kunnen ook een vergunning krijgen om onderwijsinstellingen op te richten en te exploiteren. Dergelijke toestemming wordt op discretionaire basis verleend (CPC 922). LV: Niet geconsolideerd voor voortgezet technisch en beroepsonderwijs voor leerlingen met een handicap (CPC 9224).
C. Hoger onderwijs (CPC 923)	Voor vorm 1 AT, BG, CY, FI, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd. IT: Nationaliteitsvereiste voor dienstverleners om een vergunning te krijgen om erkende staatsdiploma's af te geven. ES, IT: Onderzoek naar de economische behoefte voor het oprichten van particuliere universiteiten die erkende diploma's of graden mogen afgeven. De procedure omvat een advies van het parlement. Belangrijkste criteria: bevolking en concentratie van bestaande instellingen. Voor vorm 2 AT, BG, CY, FI, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd. Voor vorm 1 en 2 CZ, SK: Niet geconsolideerd voor hoger onderwijs, behalve voor postsecundair technisch en beroepsonderwijs (CPC 92310). FR: Nationaliteitsvereiste om in een particulier gefinancierde onderwijsinstelling te kunnen lesgeven. Buitenlandse onderdanen kunnen echter van de relevante bevoegde autoriteiten toestemming krijgen. Buitenlandse onderdanen kunnen ook toestemming krijgen om onderwijsinstellingen op te richten en te exploiteren. Dergelijke toestemming wordt op discretionaire basis verleend (CPC 923).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Volwassenenonderwijs(CPC 924)	Voor vorm 1 en 2 CY, FI, MT, RO, SE: Niet geconsolideerd. AT: Niet geconsolideerd voor volwasseneneducatie via radio of televisie.
E. Andere vormen van onderwijs (CPC 929)	Voor vorm 1 en 2 EU: Niet geconsolideerd.
6. MILIEUDIENSTEN	
A. Diensten in verband met afvalwater (CPC 9401)[1] B. Beheer van vaste en gevaarlijke afvalstoffen, met uitzondering van grensoverschrijdend vervoer van gevaarlijke afvalstoffen a) Afvalverzameling en -verwerking (CPC 9402) b) Rioolwaterverwerking en vergelijkbare diensten (CPC 9403) C. Bescherming van luchtkwaliteit en klimaat (CPC 9404)[2] D. Sanering en schoonmaak van bodem en water a) Behandeling en sanering van verontreinigde bodem en verontreinigd water (deel van CPC 94060)[3] E. Lawaaibestrijding en reductie van trillingen (CPC 9405) F. Bescherming van de biodiversiteit en het landschap a) Bescherming van natuur en landschap (deel van CPC 9406) G. Overige diensten in verband met milieu en aanverwante diensten (CPC 94090)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd, behalve voor consulenten. Voor vorm 2 Geen.

[1] Stemt overeen met "afvalwaterinzameling en -behandeling".
[2] Stemt overeen met "reiniging van uitlaatgassen".
[3] Stemt overeen met delen van "bescherming van natuur en landschap".

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
7. FINANCIËLE DIENSTEN	
A. Verzekeringen en daarmee samenhangende diensten	Voor vorm 1 en 2 AT, BE, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: Niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor verzekering van risico's in verband met: i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid; en ii) goederen in het internationale douanevervoer. AT: Promotionele activiteiten en bemiddeling namens een niet in de Unie gevestigde dochteronderneming of een niet in Oostenrijk gevestigd filiaal (behalve voor herverzekering en retrocessie) zijn verboden. De verplichte verzekering van luchtvervoer, met uitzondering van de verzekering van internationaal commercieel luchtvervoer, kan alleen worden afgesloten bij een in de Unie gevestigde dochteronderneming of een in Oostenrijk gevestigd filiaal. DK: Alleen in de Unie gevestigde ondernemingen mogen de verplichte verzekering voor luchtvervoer aanbieden. In Denemarken mogen geen personen of ondernemingen (met inbegrip van verzekeringsmaatschappijen) andere dan verzekeringsmaatschappijen die hiervoor vergunning hebben verkregen krachtens de Deense wetgeving of van de bevoegde Deense autoriteiten, bedrijfsmatig deelnemen aan de directe verzekering van personen die ingezetenen van Denemarken zijn, van Deense schepen of van goederen in Denemarken.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	DE: Polissen betreffende verplichte verzekering voor luchtvervoer mogen alleen worden uitgegeven door een in de Unie gevestigde dochteronderneming of een in Duitsland gevestigd filiaal. Een buitenlandse verzekeringsmaatschappij met een filiaal in Duitsland kan aldaar uitsluitend via dat filiaal verzekeringscontracten voor internationaal vervoer afsluiten. FR: Risico's in verband met vervoer over land mogen uitsluitend door in de Unie gevestigde verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. IT: Goederenvervoer, voertuigen en aansprakelijkheid ten aanzien van in Italië gelegen risico's mogen alleen door in de Unie gevestigde verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. Dit voorbehoud geldt niet voor het internationaal vervoer bij invoer in Italië. PL: Niet geconsolideerd voor herverzekering en retrocessie, behalve voor risico's met betrekking tot goederen in internationale handel. PT: Lucht- en zeevaart (goederen, luchtvaartuigen, schepen en aansprakelijkheid) mogen uitsluitend door in de EU gevestigde ondernemingen worden verzekerd. Alleen in de EU gevestigde personen of ondernemingen mogen in Portugal als makelaar voor dit soort verzekeringen optreden. RO: Herverzekering op de internationale markt is alleen toegestaan als het herverzekerde risico niet op de binnenlandse markt kan worden geplaatst.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	Voor vorm 1 AT, BE, BG, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LU, NL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: Niet geconsolideerd voor directe-verzekeringsbemiddeling, behalve voor verzekering van risico's in verband met: i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid; en ii) goederen in het internationale douanevervoer. PL: Niet geconsolideerd, behalve voor herverzekering, retrocessie en verzekering van risico's in verband met: a) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid; en b) goederen in het internationale douanevervoer. BG: Niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor diensten die op het grondgebied van Bulgarije door buitenlandse aanbieders aan buitenlanders worden aangeboden. Niet geconsolideerd voor depositoverzekeringen en soortgelijke compensatieregelingen, noch voor stelsels van verplichte verzekeringen. Goederenvervoer, voertuigen en aansprakelijkheid ten aanzien van in Bulgarije gelegen risico's mogen niet rechtstreeks door buitenlandse verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. Een buitenlandse verzekeringsmaatschappij kan uitsluitend via een filiaal verzekeringscontracten afsluiten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	CY, LV, MT: Niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor verzekering van risico's in verband met: i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid; en ii) goederen in het internationale douanevervoer. LT: Niet geconsolideerd voor directe verzekeringen, behalve voor verzekering van risico's in verband met: i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid; en ii) goederen in het internationale douanevervoer, met uitzondering van vervoer over land waar het risico in Litouwen gelegen is. BG, LV, LT: Niet geconsolideerd voor verzekeringsbemiddeling. PL: Niet geconsolideerd voor makelaarsdiensten met betrekking tot herverzekering, retrocessie en verzekering. FI: Alleen verzekeraars die hun hoofdkantoor in de EU hebben of over een filiaal in Finland beschikken, mogen directe verzekeringen (met inbegrip van medeverzekeringen) aanbieden. De diensten van verzekeringsmakelaar mogen alleen worden aangeboden door ondernemingen met een permanente vestiging in de EU.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	HU: Verzekeringsmaatschappijen die niet in de EU gevestigd zijn, mogen op het grondgebied van Hongarije directe verzekeringen alleen aanbieden via een in Hongarije geregistreerd filiaal. IT: Niet geconsolideerd voor actuarissen. SE: Directe verzekeringen mogen alleen worden aangeboden via een verlener van verzekeringsdiensten die in Zweden een vergunning heeft verkregen, op voorwaarde dat de buitenlandse dienstverlener en de Zweedse verzekeringsmaatschappij tot dezelfde groep van ondernemingen behoren of een onderlinge samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten. ES: Voor actuarissen zijn ingezetenschap en drie jaar relevante ervaring vereist. Voor vorm 2 AT, BE, BG, CZ, CY, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: Niet geconsolideerd voor bemiddeling. BG: Voor directe verzekeringen kunnen Bulgaarse natuurlijke personen en rechtspersonen, alsmede buitenlanders die op het grondgebied van Bulgarije zakelijke activiteiten ontplooien, met betrekking tot hun activiteiten in Bulgarije alleen verzekeringscontracten afsluiten met aanbieders die over een vergunning beschikken. Schadeloosstellingen in verband met deze verzekeringscontracten moeten in Bulgarije worden betaald. Niet geconsolideerd voor depositoverzekeringen en soortgelijke compensatieregelingen, noch voor stelsels van verplichte verzekeringen. IT: Goederenvervoer, voertuigen en aansprakelijkheid ten aanzien van in Italië gelegen risico's mogen alleen door in de Unie gevestigde verzekeringsmaatschappijen worden verzekerd. Dit voorbehoud geldt niet voor het internationaal vervoer bij invoer in Italië. PL: Niet geconsolideerd, behalve voor herverzekering, retrocessie en verzekering van goederen in het internationale handelsverkeer.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Bankdiensten en andere financiële diensten (met uitzondering van verzekeringen)	Voor vorm 1 en 2 LT: Voorbehoud van het recht om commerciële aanwezigheid te vereisen voor pensioenbeheer en dat ten minste één directeur van de bank Litouws moet spreken en permanent in Litouwen moet verblijven. IT: Niet geconsolideerd voor "*consulenti finanziari*" (financieel adviseurs). EE: Voor de aanvaarding van deposito's is toestemming van de Estse financiële toezichthouder vereist, alsmede registratie als naamloze vennootschap, dochtermaatschappij of filiaal naar Ests recht. IE: Voorbehoud van het recht om het volgende te vereisen: voor collectieve beleggingsfondsen die als unit trust of vennootschap met variabel kapitaal zijn opgezet (andere dan instellingen voor collectieve beleggingen in overdraagbare effecten, icbe's), moet de beheerder/depositaris een in Ierland of in een andere EU-lidstaat geregistreerde onderneming zijn. In het geval van een commanditaire beleggingsvennootschap moet ten minste één algemene partner een naar Iers recht opgerichte onderneming zijn. Om lid te worden van een Ierse effectenbeurs moet een entiteit hetzij a) een vergunning hebben verkregen in Ierland, hetgeen veronderstelt dat deze entiteit een naar Iers recht opgerichte onderneming is of een partnerschap is aangegaan en over een hoofdkantoor/statutaire zetel in Ierland beschikt of b) in een andere EU-lidstaat een vergunning hebben gekregen overeenkomstig de EU-richtlijn inzake beleggingsdiensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	PL: Voor de verstrekking en doorgifte van financiële informatie en verwerking van financiële gegevens en daarop betrekking hebbende software: verplichting tot het gebruik van het openbare telecommunicatienetwerk of van het netwerk van andere gemachtigde exploitanten. Voor vorm 1 AT, BE, BG, CZ, CY, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SK, SE, UK: Niet geconsolideerd, behalve voor de verstrekking van financiële informatie en bewerking van financiële gegevens en voor advies en andere aanvullende financiële diensten, met uitzondering van bemiddeling. BE: Vestiging in België is verplicht voor het verlenen van diensten die verband houden met het verstrekken van beleggingsadvies. BG: Beperkingen en voorwaarden met betrekking tot het gebruik van telecommunicatienetwerken kunnen van toepassing zijn. CY: Niet geconsolideerd, behalve voor de handel in verhandelbare effecten, de verstrekking van financiële informatie en de bewerking van financiële gegevens, alsook voor advies en andere aanvullende financiële diensten, met uitzondering van bemiddeling. EE: Voor het beheer van beleggingsfondsen moet een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht; alleen bedrijven met statutaire zetel in de Unie kunnen als bewaarder van activa van beleggingsfondsen optreden. LT: Voor het beheer van beleggingsfondsen moet een gespecialiseerde beheermaatschappij worden opgericht; alleen bedrijven met statutaire zetel of een filiaal in Litouwen kunnen als bewaarder van activa van beleggingsfondsen optreden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	IE: Voor het aanbieden van beleggingsdiensten of beleggingsadvies is vereist hetzij I) toestemming in Ierland, waarvoor normaliter wordt verlangd dat de entiteit een vennootschap, dan wel een commanditaire vennootschap of een zelfstandige handelaar is, in elk geval met hoofdkantoor of statutaire zetel in Ierland (in bepaalde gevallen is geen toestemming vereist, bv. wanneer een dienstverlener uit een derde land geen commerciële aanwezigheid heeft in Ierland en de dienst niet aan particulieren wordt aangeboden), hetzij II) toestemming van een andere lidstaat overeenkomstig de EU-richtlijn betreffende beleggingsdiensten. LV: Niet geconsolideerd, behalve voor de verstrekking van financiële informatie en voor advies en andere aanvullende financiële diensten, met uitzondering van bemiddeling. MT: Niet geconsolideerd, behalve voor de aanvaarding van deposito's, alle soorten leningen, de verstrekking van financiële informatie en de verwerking van financiële gegevens, alsook voor advies en andere aanvullende financiële diensten, met uitzondering van bemiddeling. PL: Voor de verstrekking en doorgifte van financiële informatie en verwerking van financiële gegevens en daarop betrekking hebbende software: Verplichting tot het gebruik van het openbare telecommunicatienetwerk of van het netwerk van andere gemachtigde exploitanten. RO: Niet geconsolideerd voor financiële lease, voor de handel in geldmarktinstrumenten, deviezen, derivaten, wisselkoers- en rentetariefinstrumenten, verhandelbare effecten en andere verhandelbare instrumenten en financiële activa, voor de participatie in de uitgifte van alle soorten effecten, voor het beheer van activa en voor de betalings- en compensatiediensten van financiële activa. Betalings- en geldovermakingsdiensten zijn alleen toegestaan via een lokale bank.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	SI: Niet geconsolideerd voor alle soorten leningen, het aanvaarden van garanties en verbintenissen van buitenlandse kredietinstellingen door binnenlandse rechtspersonen en eenmanszaken, het verstrekken en overdragen van financiële informatie, verwerking van financiële gegevens en daarop betrekking hebbende software door andere financiële dienstverleners, het verstrekken van advies en andere aanvullende financiële diensten in verband met al deze activiteiten, met inbegrip van kredietreferenties en -analyse, onderzoek en advies in verband met investeringen en beleggingsportefeuilles, alsmede advies over aankopen en over bedrijfsreorganisatie en -strategie. Commerciële aanwezigheid is vereist. SI: Pensioenregelingen kunnen worden aangeboden door een pensioenbeleggingsfonds (dit is geen rechtspersoon en wordt dus beheerd door een verzekeringsmaatschappij, een bank of een pensioenverzekeraar), een pensioenverzekeraar of een verzekeringsmaatschappij. Daarnaast kunnen pensioenregelingen ook worden aangeboden door aanbieders van pensioenregelingen die overeenkomstig de toepasselijke regelgeving van een EU-lidstaat zijn gevestigd. HU: Buiten de EER gevestigde ondernemingen mogen alleen via hun Hongaarse filiaal financiële diensten of daarmee samenhangende diensten verlenen. Voor vorm 2 BG: Beperkingen en voorwaarden met betrekking tot het gebruik van telecommunicatienetwerken kunnen van toepassing zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
8. GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING(alleen particulier gefinancierd. Diensten waarvoor enige vorm van overheidsfinanciering of staatssteun wordt verstrekt, worden niet beschouwd als particulier gefinancierd)	
A. Ziekenhuizen (CPC 9311) B. Ambulances (CPC 93192) C. Intramurale gezondheidszorg, andere dan verpleging in een ziekenhuis (CPC 93193)	Voor vorm 1 en 2 FR: Niet geconsolideerd voor particuliere gefinancierde diensten inzake laboratoriumonderzoeken en -proeven (deel van CPC 9311). Voor vorm 1 AT, BE, BG, DE, CY, CZ, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LT, MT, LU, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: Niet geconsolideerd. HR: Niet geconsolideerd, behalve voor telegeneeskunde. Voor vorm 2 Geen.
D. Maatschappelijke diensten - Alle lidstaten, met uitzondering van AT, EE, LT en LV: Alleen herstellingsoorden, verpleegtehuizen, bejaardenhuizen. - AT, EE en LV: heel CPC 933.	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 CZ, FI, HU, LT, MT, PL, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
9. TOERISME EN REIZEN	
A. Hotels, restaurants en catering (CPC 641, CPC 642 en CPC 643) met uitzondering van catering in de luchtvaart[1]	Voor vorm 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Niet geconsolideerd. HR: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
B. Reisbureaus en reisorganisatoren (met inbegrip van reisleiders) (CPC 7471)	Voor vorm 1 BG, CY, HU: Niet geconsolideerd. CY: Nationaliteitsvereiste. Buitenlandse dienstverleners moeten worden vertegenwoordigd door een lokaal reisbureau. LT: Voor het verlenen van diensten door reisleiders is vestiging in Litouwen en een vergunning van het Litouws Departement van Toerisme verplicht. Voor vorm 2 Geen.
C. Toeristische gidsen (CPC 7472)	Voor vorm 1 BG, CY, CZ, HU, IT, LT, MT, PL, SK, SI: Niet geconsolideerd. IT: Om als professionele toeristische gids op te treden is voor gidsen uit niet-EU-landen een specifieke vergunning van de regio vereist. BG, CY, EL, ES: Toeristengidsen moeten de nationaliteit van een EU-lidstaat hebben. Voor vorm 2 Geen.

[1] Catering in de luchtvaart is opgenomen in AANVULLENDE DIENSTEN VOOR VERVOER onder 12.D.a) Grondafhandelingsdiensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
10. CULTUUR, SPORT EN RECREATIE (andere dan audiovisuele diensten)	
A. Amusement (met inbegrip van theater, concerten, circussen en discotheken) (CPC 9619)	Voor vorm 1 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HR, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, UK: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 CY, CZ, FI, HR, MT, PL, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd. BG: Niet geconsolideerd, behalve voor theaterproducenten, zanggroepen, bands en orkesten (CPC 96191); auteurs, componisten, beeldhouwers, entertainers en andere individuele kunstenaars (CPC 96192); aanverwante theaterdiensten (CPC 96193). EE: Niet geconsolideerd voor ander amusement (CPC 96199), behalve voor bioscopen. LT, LV: Niet geconsolideerd, behalve voor bioscopen (deel van CPC 96199).
B. Nieuws- en persagentschappen (CPC 962)	Voor vorm 1 BG, CY, CZ, EE, HU, LT, MT, RO, PL, SI, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 BG, CY, CZ, HU, LT, MT, PL, RO, SI, SK: Niet geconsolideerd.
C. Bibliotheken, archieven, musea en overige culturele diensten (CPC 963)	Voor vorm 1 en 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, HR, EL, HU, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Niet geconsolideerd

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Sportdiensten (CPC 9641)	Voor vorm 1 en 2 AT: Niet geconsolideerd voor skischolen en berggidsen. BG, CZ, LV, MT, PL, RO, SK: Niet geconsolideerd. Voor vorm 1 CY, EE, HR: Niet geconsolideerd.
E. Recreatieparken en stranden (CPC 96491)	Voor vorm 1 en 2 Geen.
11. VERVOER	
A. Vervoer over zee a) Internationaal passagiersvervoer (CPC 7211 zonder nationale cabotage[1]) b) Internationaal goederenvervoer (CPC 7212 zonder nationale cabotage [30])[2]	Voor vorm 1 en 2 EU: Niet geconsolideerd voor nationale maritieme cabotage. BG, CY, DE, EE, ES, FR, FI, EL, IT, LT, MT, PT, RO, SI, SE: Feedering met toestemming.

[1] Behoudens de activiteiten die onder de betreffende nationale wetgeving als cabotage kunnen worden beschouwd, heeft deze lijst geen betrekking op nationale cabotage voor het vervoer van passagiers of goederen tussen een haven of een plaats in een EU-lidstaat en een andere haven of plaats in dezelfde lidstaat, met inbegrip van het continentaal plat zoals gedefinieerd in het Zeerechtverdrag van de Verenigde Naties, en verkeer dat vertrekt uit en aankomt in dezelfde haven of plaats in een EU-lidstaat.

[2] Omvat feedering en het verplaatsen van materiaal door internationale zeevervoerders tussen havens in dezelfde staat wanneer er geen inkomsten zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Binnenvaart a) Passagiersvervoer (CPC 7221 zonder nationale cabotage [30]) b) Goederenvervoer (CPC 7222 zonder nationale cabotage [30])	Voor vorm 1 en 2 EU: Niet geconsolideerd voor nationale maritieme cabotage. In maatregelen gebaseerd op bestaande of toekomstige overeenkomsten over de toegang tot binnenwateren (met inbegrip van overeenkomsten inzake het Rijn-Main-Donau-kanaal) worden bepaalde verkeersrechten voorbehouden aan maatschappijen in de betrokken landen die voldoen aan de nationaliteitsvereisten voor eigenaren. Onderworpen aan regelingen voortvloeiende uit de Akte van Mannheim inzake de Rijnvaart. EU: Vervoer van goederen en passagiers over de binnenwateren mag alleen worden verricht door een exploitant die: a) gevestigd is in een lidstaat; b) aldaar gemachtigd is tot het uitvoeren van (internationaal) goederen- of passagiersvervoer over de binnenwateren; en c) vaartuigen gebruikt die zijn geregistreerd in een EU-lidstaat of die beschikt over een verklaring dat deze vaartuigen tot de vloot van een EU-lidstaat behoren. Daarnaast moeten de vaartuigen eigendom zijn van natuurlijke personen die in een lidstaat wonen en de nationaliteit van een lidstaat hebben, of van rechtspersonen die in een lidstaat zijn geregistreerd. In uitzonderlijke gevallen kan worden afgeweken van de vereiste inzake meerderheidsparticipatie. In Spanje, Zweden en Finland bestaat geen juridisch onderscheid tussen maritieme waterwegen en binnenwateren. De regelgeving inzake vervoer over zee is tevens van toepassing op de binnenwateren. AT: Een geregistreerde onderneming of permanente vestiging in Oostenrijk is vereist. BG, CY, CZ, EE, FI, HU, HR, LT, MT, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Vervoer per spoor a) Passagiersvervoer (CPC 7111) b) Goederenvervoer (CPC 7112)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
D. Vervoer over de weg a) Passagiersvervoer (CPC 7121 en CPC 7122) b) Goederenvervoer (CPC 7123, met uitzondering van vervoer van post voor eigen rekening[1]).	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd (met uitzondering van vervoer van post- en koerierzendingen voor eigen rekening). Voor vorm 2 Geen.
E. Vervoer van andere goederen dan brandstof, via pijpleidingen[2] (CPC 7139)	Voor vorm 1: EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Niet geconsolideerd.

[1] Deel van CPC 71235, dat is opgenomen in COMMUNICATIE onder 2.A. Post- en koeriersdiensten.

[2] Het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 13.B.

Sector of subsector		Omschrijving van voorbehouden
12.	AANVULLENDE DIENSTEN VOOR VERVOER[1]	
A.	Aanvullende diensten voor vervoer over zee	Voor vorm 1 en 2 EU: Niet geconsolideerd voor in- en uitklaring, duwen en slepen en loods- en aan- en afmeerdiensten.
a)	Behandeling van zeevracht	
b)	Opslag (deel van CPC 742)	Voor vorm 1: EU: Niet geconsolideerd voor de behandeling van zeevracht en voor de opslag van containers. AT, BG, CY, CZ, DE, EE, HU, LT, MT, PL, RO, SK, SI, SE: Niet geconsolideerd voor de verhuur van vaartuigen met bemanning. BG: Niet geconsolideerd. AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Niet geconsolideerd voor opslag. HR: Niet geconsolideerd, behalve voor diensten van bevrachtingsagenten. FI: Aanvullende diensten voor zeevaart kunnen alleen worden verleend door schepen die onder Finse vlag varen. Voor vorm 2 Geen.
c)	In- en uitklaring	
d)	Opslag van containers	
e)	Diensten van scheepsagenten	
f)	Maritieme expediteursdiensten	
g)	Verhuur van vaartuigen met bemanning (CPC 7213)	
h)	Duwen en slepen (CPC 7214)	
i)	Ondersteunende diensten voor vervoer over zee (deel van CPC 745)	
j)	Andere ondersteunende en aanvullende diensten (deel van CPC 749)	

[1] Omvat niet onderhoud en reparatie van vervoermiddelen, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 1.F.l) 1 tot en met 1.F.l) 4.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Aanvullende diensten voor de binnenvaart a) Vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) Opslag (deel van CPC 742) c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) Verhuur van schepen met bemanning (CPC 7223) e) Duwen en slepen (CPC 7224) f) Ondersteunende diensten voor de binnenvaart (deel van CPC 745) g) Andere ondersteunende en aanvullende diensten (deel van CPC 749)	Voor vorm 1 en 2 EU: In maatregelen gebaseerd op bestaande of toekomstige overeenkomsten over de toegang tot binnenwateren (met inbegrip van overeenkomsten inzake het Rijn-Main-Donau-kanaal) worden bepaalde verkeersrechten gereserveerd voor maatschappijen in de betrokken landen die voldoen aan de nationaliteitsvereisten voor eigenaren. Regelingen voortvloeiende uit de Akte van Mannheim inzake de Rijnvaart. EU: Niet geconsolideerd voor in- en uitklaring, duwen en slepen en loods- en aan- en afmeerdiensten. HR: Niet geconsolideerd, behalve voor diensten van bevrachtingsagenten. Voor vorm 1 AT: Niet geconsolideerd voor de verhuur van vaartuigen met bemanning, duwen en slepen, loods- en aan- en afmeerdiensten, hulp bij de navigatie, exploitatie van havens en waterwegen. BG, CY, CZ, DE, EE, FI, HU, LV, LT, MT, RO, SK, SI, SE: Niet geconsolideerd voor de verhuur van vaartuigen met bemanning. BG: Geen directe filialen (oprichting is verplicht voor aanvullende diensten voor de binnenvaart). Participatie in een Bulgaarse onderneming is beperkt tot 49 %.
C. Aanvullende diensten voor vervoer per spoor a) Vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) Opslag (deel van CPC 742) c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) Duwen en slepen (CPC 7113) e) Ondersteunende diensten voor vervoer per spoor (CPC 743) f) Andere ondersteunende en aanvullende diensten (deel van CPC 749)	Voor vorm 1 en 2 EU: Niet geconsolideerd voor in- en uitklaring en voor duwen en slepen. HR: Niet geconsolideerd, behalve voor diensten van bevrachtingsagenten. Voor vorm 1 BG, CZ: Geen directe filialen (oprichting is verplicht voor aanvullende diensten voor vervoer per spoor). Participatie in een Bulgaarse onderneming is beperkt tot 49 %. Voor vorm 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Aanvullende diensten voor vervoer over de weg a) Vrachtbehandeling (deel van CPC 741) b) Opslag (deel van CPC 742) c) Bevrachtingsagenten (deel van CPC 748) d) Verhuur van vrachtwagens met chauffeur (CPC 7124) e) Ondersteunende diensten voor vervoer over de weg (CPC 744) f) Andere ondersteunende en aanvullende diensten (deel van CPC 749)	Voor vorm 1 AT, BG, CY, CZ, DK, EE, HU, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI, SE: Niet geconsolideerd voor de verhuur van vrachtwagens met chauffeur. HR: Niet geconsolideerd, behalve voor diensten van bevrachtingsagenten en ondersteunende diensten voor vervoer over de weg waarvoor een vergunning vereist is. SE: Gevestigde ondernemingen zijn verplicht in het betrokken land geregistreerde voertuigen te gebruiken. Voor vorm 2 Geen.
D. Aanvullende diensten voor de luchtvaart a) Grondafhandelingsdiensten (met inbegrip van catering)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. BG: Geen directe filialen (oprichting is verplicht) voor aanvullende diensten voor de luchtvaart. Voor vorm 2 BG, CY, CZ, HR, HU, MT, PL, RO, SK, SI: Niet geconsolideerd.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) Opslag(deel van CPC 742)	Voor vorm 1 en 2 Geen. Voor vorm 1 BG: Geen directe filialen (oprichting is verplicht) voor aanvullende diensten voor de luchtvaart.
c) Diensten van bevrachtingsagenten (deel van CPC 748)	Voor vorm 1 en 2 Geen. Voor vorm 1 BG: Buitenlandse bevrachtingsagenten mogen uitsluitend diensten verlenen door participatie in een Bulgaarse onderneming met maximaal 49 % van de aandelen en via filialen.
d) Verhuur van luchtvaartuigen met bemanning (CPC 734)	Voor vorm 1 en 2 EU: Luchtvaartuigen die door luchtvaartmaatschappijen uit de Unie worden gebruikt, moeten geregistreerd zijn in de lidstaat die de maatschappij vergunning heeft verleend, of elders in de Unie. Soms worden alleen luchtvaartuigen geregistreerd die eigendom zijn van natuurlijke personen die aan specifieke nationaliteitscriteria voldoen, of van rechtspersonen die voldoen aan specifieke criteria betreffende eigendom van kapitaal en zeggenschap. Bij wijze van uitzondering mogen buiten de EU geregistreerde luchtvaartuigen - in specifieke omstandigheden en behoudens goedkeuring voor beperkte tijd door de lidstaat van de Europese Unie die de luchtvaartmaatschappij uit de Europese Unie vergunning heeft verleend - door een buitenlandse luchtvaartmaatschappij aan een luchtvaartmaatschappij uit de Europese Unie worden geleased in verband met uitzonderlijke behoeften van de luchtvaartmaatschappij uit de Europese Unie, seizoensgebonden capaciteitsbehoeften of operationele problemen, wanneer aan die behoeften redelijkerwijs niet kan worden voldaan door in de Europese Unie geregistreerde luchtvaartuigen te leasen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
e) Verkoop en marketing f) Geautomatiseerd boekingssysteem (CRS)	Voor vorm 1 en 2 EU: Wanneer luchtvaartmaatschappijen uit de Europese Unie geen behandeling krijgen die gelijkwaardig is[1] aan die welke in de Europese Unie wordt toegekend door CRS-aanbieders van buiten de Europese Unie, dan wel wanneer CRS-aanbieders uit de Europese Unie geen behandeling krijgen die gelijkwaardig is aan die welke in de Europese Unie door luchtvaartmaatschappijen van buiten de Europese Unie wordt toegekend, kunnen maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat respectievelijk luchtvaartmaatschappijen van buiten de Europese Unie door CRS-aanbieders in de Europese Unie, of CRS-aanbieders van buiten de Europese Unie door luchtvaartmaatschappijen uit de Europese Unie een gelijkwaardige behandeling krijgen.
g) Diensten in verband met het beheer van luchthavens	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
E. Aanvullende diensten voor het vervoer van andere goederen dan brandstof, via pijpleidingen[2] a) Opslag van andere goederen dan brandstof, vervoerd via pijpleidingen (deel van CPC 742)	Voor vorm 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, HR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.

[1] "Gelijkwaardige behandeling" betekent dat luchtvaartmaatschappijen in de Europese Unie en verleners van CRS-diensten in de Europese Unie niet op discriminerende wijze worden behandeld.

[2] Aanvullende diensten voor het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 13.C.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
13. OVERIG VERVOER	
Gecombineerd vervoer	Vorm 1 EU, met uitzondering van FI: Alleen in een EU-lidstaat gevestigde ondernemers van wegvervoer die met betrekking tot het goederenvervoer tussen EU-lidstaten aan de voorwaarden voor toelating tot het beroep en voor toegang tot de vervoermarkt voor goederen voldoen, mogen in het kader van gecombineerd vervoer tussen EU-lidstaten al dan niet grensoverschrijdend begin- en/of eindvervoer verrichten dat een integrerend bestanddeel uitmaakt van het gecombineerd vervoer. Er gelden beperkingen voor elke vervoerswijze. Maatregelen kunnen worden genomen om ervoor te zorgen dat de motorrijtuigenbelasting voor voertuigen die in het kader van gecombineerd vervoer worden vervoerd, wordt verlaagd of terugbetaald. Vorm 2 BE, DE, DK, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LU, NL, PT, UK: Geen, behoudens de in deze lijst van verbintenissen opgenomen beperkingen die voor elk van de wijzen van vervoer gelden. AT, BG, CY, CZ, EE, HU, HR, LT, LV, MT, PL, RO, SE, SI, SK: Niet geconsolideerd.
14. ENERGIEDIENSTEN	
A. Diensten in verband met de mijnbouw (CPC 883)[1]	Voor vorm 1 en 2 Geen.

[1] Omvat de volgende diensten verleend voor een vast bedrag of op contractbasis: advies en consulting met betrekking tot de mijnbouw, het exploitatierijp maken van terreinen, het installeren van booruitrusting, boren, boorkronen, bekledingsbuizen en exploitatiebuizen, modder-engineering en bevoorrading, controle van vaste stoffen, vissen en speciale operaties in de boorput, geologie van de bronnen en boorcontrole, het nemen van bodemmonsters door middel van boren, het testen van bronnen, kabels, bevoorrading met en gebruik van opvulvloeistoffen (pekel), bevoorrading met en installatie van opvulinrichtingen, cementeren (pompen onder druk), stimulatie (breken, verzuren en pompen onder druk), nazicht en herstel van bronnen, het opvullen en het uit gebruik nemen van bronnen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Vervoer van brandstoffen via pijpleidingen (CPC 7131)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2: AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Niet geconsolideerd.
C. Opslag van via pijpleidingen vervoerde brandstoffen (deel van CPC 742)	Voor vorm 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, HR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
D. Groothandel in vaste, vloeibare en gasvormige brandstoffen en aanverwante producten (CPC 62271) en groothandel in elektriciteit, stoom en warm water	Voor vorm 1 en 2 EU: Niet geconsolideerd voor de groothandel in motorbrandstoffen, elektriciteit, stoom en warm water.
E. Detailhandel in motorbrandstoffen (CPC 613)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
F. Detailhandel in stookolie, flessengas, steenkool en brandhout (CPC 63297) en detailhandel in elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water	Voor vorm 1 en 2 EU: Niet geconsolideerd voor de detailhandel in motorbrandstoffen, elektriciteit, gas (niet in flessen), stoom en warm water. Voor vorm 1 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SK, UK: Niet geconsolideerd voor de detailhandel in stookolie, flessengas, steenkool en brandhout, niet geconsolideerd behalve voor postorders. Voor vorm 2 Geen.
G. Diensten in verband met de distributie van energie (CPC 887)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd, behalve voor consulenten. Voor vorm 2 Geen.
15. OVERIGE DIENSTEN, NIET ELDERS INGEDEELD	
a) Wassen, reinigen en verven (CPC 9701)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
b) Haarverzorging (CPC 97021)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) Cosmetische behandeling, manicure en pedicure (CPC 97022)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
d) Overige schoonheidsverzorging n.e.i. (CPC 97029)	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
e) Diensten van kuuroorden en niet-therapeutische massages, voor zover die met het oog op ontspanning en lichamelijk welzijn en niet voor medische of revalidatiedoeleinden worden verleend (CPC ver. 1.0 97230)[1]	Voor vorm 1 EU: Niet geconsolideerd. Voor vorm 2 Geen.
g) Telecommunicatieverbindingen (CPC 7543)	Voor vorm 1 en 2 Geen.

[1] Therapeutische massages en thermale kuren zijn opgenomen in 1.A.h) Artsen en tandartsen, 1.A.j) 2 Verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel, en 8.A en 8.C Gezondheidszorg.

BIJLAGE VIII-C

VOORBEHOUDEN BETREFFENDE STAFPERSONEEL, TRAINEES
EN HANDELSVERTEGENWOORDIGERS VAN DE EUROPESE UNIE

1. De onderstaande lijst van voorbehouden bevat de economische activiteiten die zijn geliberaliseerd overeenkomstig artikel 151 en waarvoor beperkingen gelden met betrekking tot stafpersoneel en trainees overeenkomstig artikel 154 en handelsvertegenwoordigers overeenkomstig artikel 155; de beperkingen worden hieronder gespecificeerd. De onderstaande lijst bevat de volgende elementen:

   a) in de eerste kolom is de sector of subsector vermeld waarop het voorbehoud van toepassing is; en

   b) in de tweede kolom worden de toepasselijke beperkingen beschreven.

   Wanneer de in b) bedoelde kolom slechts lidstaatspecifieke voorbehouden bevat, gaan de lidstaten die er niet in worden vermeld, in de betrokken sector verbintenissen zonder voorbehouden aan (het ontbreken van lidstaatspecifieke voorbehouden in een bepaalde sector doet geen afbreuk aan horizontale voorbehouden of aan eventuele voor de hele EU geldende sectorspecifieke voorbehouden).

   De Europese Unie gaat geen verbintenissen aan voor stafpersoneel, trainees en handelsvertegenwoordigers in economische activiteiten die niet in overeenstemming met artikel 144 zijn geliberaliseerd (niet-geconsolideerd blijven).

2. Verbintenissen inzake stafpersoneel, trainees en handelsvertegenwoordigers zijn niet van toepassing in gevallen waarin het de bedoeling of het gevolg van hun tijdelijke aanwezigheid is in te grijpen in arbeids- of managementgeschillen of -onderhandelingen, dan wel het resultaat van dergelijke geschillen of onderhandelingen op andere wijze te beïnvloeden.

3. Onderstaande lijst omvat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatie-eisen en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures die geen beperking in de zin van de artikelen 154 en 155 vormen. Zelfs wanneer deze maatregelen (zoals een vergunningsverplichting, de verplichte erkenning van kwalificaties in gereglementeerde sectoren, de verplichting om specifieke examens (met inbegrip van taalexamens) af te leggen en de verplichting om een wettelijke verblijfplaats te hebben op het grondgebied waar de economische activiteit wordt uitgeoefend) niet in onderstaande lijst zijn opgenomen, zijn zij in elk geval van toepassing op stafpersoneel, trainees en handelsvertegenwoordigers uit Armenië.

4. Alle andere wettelijke verplichtingen van de Europese Unie en haar lidstaten aangaande binnenkomst, verblijf, arbeid en sociale zekerheid blijven van toepassing, met inbegrip van regelingen betreffende verblijfsperiode, minimumloon en collectieve loonovereenkomsten.

5. In overeenstemming met artikel 141, lid 3, bevat onderstaande lijst geen maatregelen betreffende door een partij verleende subsidies.

6. Onderstaande lijst doet geen afbreuk aan overheidsmonopolies en exclusieve rechten als beschreven in de lijst van verbintenissen inzake vestiging.

7. In sectoren waar een onderzoek naar de economische behoefte wordt uitgevoerd, is het belangrijkste criterium de beoordeling van de relevante marktsituatie in de EU-lidstaat of de regio waar de dienst zal worden verleend, onder meer met betrekking tot het aantal bestaande dienstverleners en de gevolgen voor die dienstverleners.

8. De uit de onderstaande lijst voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er niet rechtstreeks rechten voor natuurlijke personen of rechtspersonen uit voortvloeien.

9. De verplichting voor de Europese Unie om nationale behandeling toe te kennen betekent niet dat de behandeling die in een lidstaat aan onderdanen en rechtspersonen van een andere lidstaat is toegekend op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, of op grond van dat verdrag genomen maatregelen, met inbegrip van de uitvoering daarvan in de lidstaten, moet worden uitgebreid tot onderdanen of rechtspersonen van de andere partij. Dergelijke nationale behandeling wordt alleen toegekend aan rechtspersonen van de andere partij die zijn opgericht volgens de wetgeving van een andere lidstaat en die hun statutaire zetel, centrale bestuur of hoofdvestiging in die lidstaat hebben, met inbegrip van de rechtspersonen die in de EU zijn gevestigd en eigendom zijn van of onder zeggenschap staan van onderdanen van de andere partij.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Binnen de onderneming overgeplaatste personen BG: Het aantal binnen de onderneming overgeplaatste personen mag niet meer dan 10 % bedragen van het gemiddelde jaarlijkse aantal burgers van de EU dat de desbetreffende Bulgaarse rechtspersoon in dienst heeft. Wanneer het aantal werknemers minder dan 100 bedraagt, mag het aantal binnen de onderneming overgeplaatste personen, mits daarvoor toestemming wordt verleend, meer dan 10 % van het totale aantal werknemers bedragen. HU: Niet geconsolideerd voor natuurlijke personen die partner zijn in een Armeense rechtspersoon.
ALLE SECTOREN	Trainees AT, CZ, DE, ES, FR, HU, LT: Het traineeship moet verband houden met de verkregen universitaire graad.
ALLE SECTOREN	Algemeen directeuren en auditors AT: Algemeen directeuren van filialen van entiteiten met rechtspersoonlijkheid moeten ingezetenen zijn van Oostenrijk. Natuurlijke personen die binnen een entiteit met rechtspersoonlijkheid of filiaal verantwoordelijk zijn voor de naleving van de Oostenrijkse handelswetgeving, moeten in Oostenrijk wonen. FI: Een buitenlander die als particulier een onderneming heeft, moet over een handelsvergunning beschikken en moet zijn vaste verblijfplaats in de EER hebben. Voor alle sectoren geldt dat de directeur in de EER moet wonen. Voor bepaalde ondernemingen kunnen echter uitzonderingen worden gemaakt. FR: Wanneer de algemeen directeur van een industriële, commerciële of ambachtelijke activiteit geen verblijfsvergunning heeft, is speciale toestemming vereist. RO: De meerderheid van de accountants van een commerciële onderneming en hun plaatsvervangers moeten Roemeens staatsburger zijn. SE: De algemeen directeur van een entiteit met rechtspersoonlijkheid of een filiaal moet in Zweden wonen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	SE: Houders/aanvragers van geregistreerde rechten (octrooien, handelsmerken, modellen, kwekersrechten) die geen ingezetene van Zweden zijn, moeten een Zweedse ingezetene als vertegenwoordiger aanwijzen voor procedures, kennisgevingen, e.d. SI: Houders/aanvragers van geregistreerde rechten (octrooien, handelsmerken, modellen) die geen ingezetene van Slovenië zijn, moeten een in Slovenië geregistreerde vertegenwoordiger aanwijzen voor procedures, kennisgevingen, e.d.
ALLE SECTOREN	Erkenning EU: De EU-richtlijnen betreffende de wederzijdse erkenning van diploma's zijn uitsluitend van toepassing op EU-burgers. Het recht om in de ene EU-lidstaat een gereglementeerd beroep uit te oefenen, geeft niet het recht tot uitoefening van dat beroep in een andere lidstaat[1].
4. INDUSTRIE[2]	
H. Uitgave, druk en reproductie van opgenomen media (ISIC rev. 3.1: 22), met uitzondering van uitgeven en drukken voor een vast bedrag of op contractbasis[3]	IT: Nationaliteitsvereiste voor uitgevers. HR: Ingezetenschapsvereiste voor uitgevers. PL: Nationaliteitsvereiste voor de hoofdredacteur van kranten en tijdschriften. SE: Ingezetenschapsvereiste voor uitgevers en eigenaars van uitgeverijen en drukkerijen.

[1] De kwalificaties van onderdanen van een land dat niet tot de EU behoort, kunnen slechts in de hele EU worden erkend als er in het kader van artikel XXX een overeenkomst inzake wederzijdse erkenning wordt gesloten.

[2] Onder deze sector valt niet advies in verband met de industrie.

[3] Uitgeven en drukken voor een vast bedrag of op contractbasis zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.p).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
6. ZAKELIJKE DIENSTEN	
A. Vrije beroepen	
a) Juridische diensten (CPC 861)[1] met uitzondering van juridisch advies, juridische documentatie en certificering die worden verstrekt door beoefenaren van juridische beroepen die met publieke functies zijn belast, zoals notarissen, gerechtsdeurwaarders of andere ambtenaren.	AT, BE, BG, CY, DE, EE, EL, ES, FR, HU, IE, IT, LT, LU, MT, PL, PT, RO, SK, UK: Voor volledige toelating tot de balie, die vereist is voor de beoefening van het interne recht (het EU-recht en het recht van de lidstaat) en voor vertegenwoordiging voor rechtbanken, geldt een nationaliteitsvereiste. Voor ES kan door de bevoegde instanties ontheffing worden verleend. BE, FI, LU: Voor volledige toelating tot de balie, die vereist is voor wettelijke vertegenwoordiging, geldt een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste. Voor vertegenwoordiging voor het Hof van Cassatie in andere dan strafzaken gelden in BE quota. BG: Armeense advocaten mogen alleen onderdanen van Armenië wettelijk vertegenwoordigen op basis van wederkerigheid en in samenwerking met een Bulgaarse advocaat. Voor juridische bemiddeling is permanent ingezetenschap vereist.

[1] Omvat juridisch advies en wettelijke vertegenwoordiging, arbitrage en bemiddeling, juridische documentatie en certificering.
Verlening van juridische diensten is uitsluitend toegestaan met betrekking tot internationaal publiekrecht, EU-recht en het recht van de jurisdicties waar de dienstverlener of zijn personeel gekwalificeerd is als advocaat, en is, net als andere diensten, onderworpen aan vergunningsvereisten en -procedures die van toepassing zijn in de EU-lidstaten. Voor advocaten die juridische diensten verlenen met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht, kunnen deze vergunningsvereisten en -procedures onder meer de vorm aannemen van de naleving van plaatselijke beroepscodes, gebruik van de titel uit het eigen land (tenzij erkenning met de titel in het gastland werd verkregen), vereisten in verband met verzekeringen, gewone registratie bij de balie van het gastland of een vereenvoudigde toegang tot de balie van het gastland via een bekwaamheidstest en een wettelijk of professioneel domicilie in het gastland. Juridische diensten met betrekking tot EU-recht moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in een EU-lidstaat tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt, en juridische diensten met betrekking tot het recht van een EU-lidstaat moeten in principe worden uitgevoerd door of via een volledig gekwalificeerde advocaat die in die lidstaat tot de balie is toegelaten en persoonlijk optreedt. Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken en andere bevoegde instanties in de EU kan daarom volledige toelating tot de balie in de EU noodzakelijk zijn aangezien dat de beoefening van het EU-recht en van het nationale procesrecht inhoudt. Niettemin mogen buitenlandse advocaten die niet ten volle tot de balie zijn toegelaten in bepaalde lidstaten in civielrechtelijke procedures een partij vertegenwoordigen die onderdaan is van of behoort tot de staat waarin de advocaat gemachtigd is zijn beroep uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	CY: Nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor verleners van juridische diensten. Voor volledige toelating tot de balie geldt een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste. Alleen advocaten die aan de balie zijn ingeschreven, mogen vennoot, aandeelhouder of lid van de raad van bestuur van een advocatenkantoor op Cyprus zijn. FR: Voor de toegang van advocaten tot het beroep van "avocat auprès de la Cour de Cassation" en "avocat auprès du Conseil d'Etat" gelden quota en een nationaliteitsvereiste. HR: Voor volledige toelating tot de balie, die vereist is voor wettelijke vertegenwoordiging, geldt een nationaliteitsvereiste (staatsburgerschap van een EU-lidstaat). HU: Voor volledige toelating tot de balie geldt een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste. Voor buitenlandse advocaten is juridische dienstverlening beperkt tot het verstrekken van juridisch advies, dat moet plaatsvinden op basis van een samenwerkingscontract met een Hongaarse advocaat of een Hongaars advocatenkantoor. LV: Nationaliteitsvereiste voor beëdigde advocaten, aan wie wettelijke vertegenwoordiging in strafzaken voorbehouden is. DK: Alleen juristen met een Deense vergunning tot uitoefening van het juridische beroep mogen juridisch advies verstrekken. Om een Deense vergunning te verkrijgen, moet een juridisch examen worden afgelegd. LU: Nationaliteitsvereiste voor het verlenen van juridische diensten met betrekking tot Luxemburgs en EU-recht. SE: Voor toelating tot de balie, die noodzakelijk is om de Zweedse titel "advokat" te mogen voeren, is ingezetenschap vereist.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	ES, PT: Nationaliteitsvereiste voor toegang tot het beroep van "solicitador" en voor gemachtigden inzake industriële eigendom. LT: Voor octrooiadvocaten geldt een nationaliteitsvereiste. SI: Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken tegen betaling is commerciële aanwezigheid in Slovenië verplicht. Een buitenlandse advocaat die in het buitenland zijn beroep mag uitoefenen, mag juridische diensten verlenen of het recht beoefenen op de voorwaarden van artikel 34 bis van de wet op de advocatuur, mits is voldaan aan de voorwaarde van feitelijke wederkerigheid. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het ministerie van Justitie. Commerciële aanwezigheid voor door de Sloveense balie benoemde advocaten is beperkt tot individueel gevestigde advocaten, advocatenkantoren in de vorm van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid of advocatenkantoren met onbeperkte aansprakelijkheid (personenvennootschap). De activiteiten van advocatenkantoren zijn beperkt tot het uitoefenen van het beroep van advocaat. Alleen advocaten mogen vennoot zijn in een advocatenkantoor.
b) 1. Accountants en boekhouders (CPC 86212 andere dan accountants, CPC 86213, CPC 86219 en CPC 86220)	FR: Accountants en boekhouders moeten toestemming krijgen van de minister van Economie, Financiën en Industrie, in overleg met de minister van Buitenlandse Zaken. Maximale ingezetenschapsvereiste: vijf jaar. IT: Ingezetenschapsvereiste. CY: Nationaliteitsvereiste.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
b) 2. Auditors (CPC 86211 en 86212 anders dan accountants)	BG: Buitenlandse auditors mogen auditdiensten verlenen, maar uitsluitend op basis van wederkerigheid en mits zij voldoen aan eisen die gelijkwaardig zijn aan die welke gelden voor Bulgaarse auditors en geslaagd zijn voor de examens. CY: Nationaliteitsvereiste. DK: Ingezetenschapsvereiste. ES: Nationaliteitsvereiste voor wettelijk erkende auditors en voor administrateurs, directeurs en partners van ondernemingen andere dan die waarop de 8e EEG-richtlijn inzake het vennootschapsrecht van toepassing is. HR: Enkel gecertificeerde auditors die over een officieel door de Kroatische Kamer van Auditors erkende vergunning beschikken, mogen auditdiensten verlenen. FI: Ten minste één van de accountants van een Finse vennootschap moet ingezetene zijn. IT: Ingezetenschapsvereiste voor zelfstandige auditors. SE: Alleen in Zweden erkende of gecertificeerde auditors en in Zweden geregistreerde auditkantoren mogen wettelijk verplichte audits uitvoeren bij bepaalde rechtspersonen, waaronder alle vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid, en bij natuurlijke personen. Alleen in Zweden erkende auditors en geregistreerde registeraccountancyondernemingen mogen aandeelhouder zijn van of vennoot zijn in ondernemingen die erkende audits uitvoeren (voor officiële doeleinden). Ingezetenschap in de EER of Zwitserland is vereist voor certificering of erkenning. De titels "erkend auditor" en "gecertificeerde auditor" mogen alleen worden gebruikt door auditors die zijn erkend of gecertificeerd in Zweden. Auditors van coöperatieve verenigingen of bepaalde andere ondernemingen die geen gecertificeerde of erkende accountants zijn, moeten in een EER-land wonen. De bevoegde autoriteit kan vrijstelling verlenen van deze vereiste. SI: Ten minste één lid van de raad van bestuur van een in Slovenië gevestigd auditkantoor moet permanent ingezetene van Slovenië zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
c) Belastingadvies(CPC 863) [1]	CY: Nationaliteitsvereiste. HR, HU, IT: Ingezetenschapsvereiste.
d) Architecten en e) Stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten (CPC 8671 en CPC 8674)	EE: Ten minste een van de verantwoordelijke personen (projectmanager of consultant) moet ingezetene van Estland zijn. BG: Nationaliteitsvereiste voor stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten. CY: Nationaliteitsvereiste. HR, HU, IT: Ingezetenschapsvereiste. SK: Lidmaatschap van de relevante beroepsvereniging vereist; lidmaatschap van relevante buitenlandse organisaties kan worden aanvaard. Ingezetenschapsvereiste, waarop echter uitzonderingen mogelijk zijn.
f) Diensten van ingenieurs en g) Geïntegreerde technische diensten (CPC 8672 en CPC 8673)	EE: Ten minste een van de verantwoordelijke personen (projectmanager of consultant) moet ingezetene van Estland zijn. CY: Nationaliteitsvereiste. CZ, HR, IT, SK: Ingezetenschapsvereiste. HU: Ingezetenschapsvereiste (voor CPC 8673 geldt alleen een ingezetenschapsvereiste voor trainees).
h) Artsen (met inbegrip van psychologen) en tandartsen (CPC 9312 en deel van CPC 85201)	CZ, LT, IT, SK: Ingezetenschapsvereiste. CZ, RO, SK: Voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming van de bevoegde instanties vereist. BE, LU: Voor trainees is voor buitenlandse natuurlijke personen toestemming van de bevoegde instanties vereist. BG, CY, MT: Nationaliteitsvereiste. DK: Voor maximaal 18 maanden kan beperkte toestemming voor het vervullen van een bepaalde functie worden verleend; hiervoor geldt een ingezetenschapsvereiste.

[1] Omvat niet juridisch advies en wettelijke vertegenwoordiging in belastingaangelegenheden, die zijn opgenomen in 6.A.a). Juridische diensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	FR: Nationaliteitsvereiste. Toegang is evenwel mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde quota. HR: Voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van de beroepsvereniging vereist. LV: Buitenlanders die een medisch beroep willen uitoefenen, hebben toestemming nodig van de lokale volksgezondheidsinstanties; deze wordt verleend naargelang van de economische behoefte aan artsen en tandartsen in een bepaalde regio. PL: Buitenlanders hebben toestemming nodig voor het uitoefenen van een medisch beroep. Buitenlandse artsen hebben beperkt kiesrecht binnen de beroepsvereniging. PT: Ingezetenschapsvereiste voor psychologen. SI: Artsen, tandartsen, verloskundigen, verpleegkundigen en apothekers moeten een vergunning hebben van de beroepsvereniging; andere gezondheidswerkers moeten zijn geregistreerd.
i) Dierenartsen (CPC 932)	BG, CY, DE, EL, HR, FR, HU: Nationaliteitsvereiste. CZ, SK: Nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste. IT: Ingezetenschapsvereiste. PL: Nationaliteitsvereiste. Buitenlanders kunnen toestemming aanvragen om het beroep van dierenarts uit te oefenen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 1. Verloskundigen (deel van CPC 93191)	BG: Nationaliteitsvereiste. BE, LU: Voor trainees is voor buitenlandse natuurlijke personen toestemming van de bevoegde instanties vereist. CZ, CY, LT, EE, RO, SK: Voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming van de bevoegde instanties vereist. DK: Voor maximaal 18 maanden kan beperkte toestemming voor het vervullen van een bepaalde functie worden verleend; hiervoor geldt een ingezetenschapsvereiste. FR: Nationaliteitsvereiste. Toegang is evenwel mogelijk binnen jaarlijks vastgestelde quota. IT: Ingezetenschapsvereiste. LV: De economische behoefte wordt vastgesteld op basis van het totale aantal door de lokale volksgezondheidsinstanties erkende verloskundigen in een bepaalde regio. PL: Nationaliteitsvereiste. Buitenlanders kunnen toestemming aanvragen om het beroep van dierenarts uit te oefenen. CY, HU: Niet geconsolideerd. HR: Voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van de beroepsvereniging vereist. SI: Verloskundigen moeten een vergunning hebben van de beroepsvereniging.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
j) 2. Verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel(deel van CPC 93191)	AT: Buitenlandse dienstverleners zijn uitsluitend in de volgende activiteiten toegelaten: verpleegkundigen, fysiotherapeuten, ergotherapeuten, logopedisten, diëtisten en voedingsdeskundigen. BE, FR, LU: Voor trainees is voor buitenlandse natuurlijke personen toestemming van de bevoegde instanties vereist. HR: Voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van de beroepsvereniging vereist. CY, CZ, EE, RO, SK, LT: Voor buitenlandse natuurlijke personen is toestemming van de bevoegde instanties vereist. BG, CY, HU: Nationaliteitsvereiste. DK: Voor maximaal 18 maanden kan beperkte toestemming voor het vervullen van een bepaalde functie worden verleend; hiervoor geldt een ingezetenschapsvereiste. CY, CZ, EL, IT: Onderzoek naar de economische behoefte: het besluit is afhankelijk van regionale vacatures en tekorten. LV: De economische behoefte wordt vastgesteld op basis van het totale aantal door de lokale volksgezondheidsinstanties erkende verpleegkundigen in een bepaalde regio. SI: Verpleegkundigen en apothekers moeten een vergunning hebben van de beroepsvereniging; medisch assistenten moeten zijn geregistreerd.

Sector of subsector		Omschrijving van voorbehouden
k)	Detailhandel in farmaceutische producten en detailhandel in medische en orthopedische goederen(CPC 63211)en andere diensten van apothekers[1]	FR: Nationaliteitsvereiste. Binnen vastgestelde quota kan evenwel toegang worden verleend aan onderdanen van Armenië, mits de dienstverlener een Franse graad in de farmacie bezit. CY, DE, EL, SK: Nationaliteitsvereiste. HU: Nationaliteitsvereiste, behalve voor detailhandel in farmaceutische producten en detailhandel in medische en orthopedische goederen (CPC 63211). IT, PT: Ingezetenschapsvereiste.
D.	Onroerend goed[2]	
a)	Van eigen of geleased onroerend goed (CPC 821)	FR, HU, IT, PT: Ingezetenschapsvereiste. CY, LV, MT, SI: Nationaliteitsvereiste.
b)	Voor een vast bedrag of op contractbasis (CPC 822)	DK: Ingezetenschapsvereiste, tenzij de Deense ondernemingsautoriteit hiervan afziet. FR, HU, IT, PT: Ingezetenschapsvereiste. CY, LV, MT, SI: Nationaliteitsvereiste.
E.	Verhuur/lease zonder bedieningspersoneel	
c)	Andere vervoermiddelen (CPC 83101, CPC 83102 en CPC 83105)	SE: Ingezetenschap in de EER verplicht (CPC 83101).
e)	Consumentenartikelen (CPC 832)	EU: Nationaliteitsvereiste voor specialisten en trainees.
f)	Verhuur van telecommunicatieapparatuur (CPC 7541)	EU: Nationaliteitsvereiste voor specialisten en trainees.

[1] Het verstrekken van farmaceutische producten aan het grote publiek is, net als het verlenen van andere diensten, onderworpen aan de vergunnings- en kwalificatievereisten en -procedures die in de EU-lidstaten gelden. In de regel is deze activiteit voorbehouden aan apothekers. In een aantal lidstaten is alleen het verstrekken van geneesmiddelen op voorschrift aan apothekers voorbehouden.

[2] De betrokken dienst houdt verband met het beroep van makelaar in onroerend goed en heeft geen gevolgen voor de rechten van en/of beperkingen voor natuurlijke personen en rechtspersonen die onroerend goed kopen.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
F. Andere zakelijke diensten	
e) Technische testen en analyses (CPC 8676)	IT, PT: Ingezetenschapsvereiste voor biologen en chemisch analisten. CY: Ingezetenschapsvereiste voor biologen en chemisch analisten.
f) Adviseurs en consulenten op het gebied van landbouw, jacht en bosbouw (CPC 881)	IT: Ingezetenschapsvereiste voor landbouwkundigen en "periti agrari".
j) 2. Veiligheidsdiensten (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 en CPC 87305)	BE, BG, CY, CZ, EE, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: Nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste. DK: Nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor managers en voor bewaking van vliegvelden. ES, PT: Nationaliteitsvereiste voor gespecialiseerd personeel. FR: Nationaliteitsvereiste voor (algemeen) directeuren. IT: Nationaliteitsvereiste (Italië of EU) en ingezetenschapsvereiste voor de noodzakelijke vergunning voor beveiligings- en bewakingsdiensten en waardetransporten.
k) Aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen (CPC 8675)	DE: Nationaliteitsvereiste voor door de overheid aangestelde landmeters. FR: Nationaliteitsvereiste voor landmeteractiviteiten in verband met het vaststellen van eigendomsrechten en wetgeving inzake grondbezit. CY: Nationaliteitsvereiste voor eigendom van diensten in verband met geologie, geofysica, kadastraal onderzoek en cartografie. IT, PT: Ingezetenschapsvereiste.
l) 1. Onderhoud en reparatie van vaartuigen (deel van CPC 8868)	MT: Nationaliteitsvereiste.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
l) 2. Onderhoud en reparatie van spoorwegmaterieel (deel van CPC 8868)	LV: Nationaliteitsvereiste.
l) 3. Onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, deel van CPC 8867 en deel van CPC 8868)	EU: Voor onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen en skimotoren: nationaliteitsvereiste voor specialisten en trainees.
l) 5. Onderhoud en reparatie van producten van metaal, machines (met uitzondering van kantoormachines), toestellen (met uitzondering van vervoermiddelen en kantoortoestellen) en consumentenartikelen[1] (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 en CPC 8866)	EU: Nationaliteitsvereiste, behalve voor: BE, DE, DK, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, UK voor CPC 633, 8861, 8866; BG voor reparatie van consumentenartikelen (met uitzondering van juwelen): CPC 63301, 63302, deel van 63303, 63304, 63309; AT voor CPC 633, 8861-8866; EE, FI, LV, LT voor CPC 633, 8861-8866; CZ, SK voor CPC 633, 8861-8865; en SI voor CPC 633, 8861, 8866.
m) Schoonmaak van gebouwen (CPC 874)	CY, EE, HR, MT, PL, RO, SI: Nationaliteitsvereiste.
n) Fotografie (CPC 875)	HR, LV: Nationaliteitsvereiste. BG, PL: Nationaliteitsvereiste voor luchtfotografie.
p) Drukkerijen en uitgeverijen (CPC 88442)	HR: Ingezetenschapsvereiste voor bestuur uitgeverij en redactiestaf. SE: ingezetenschapsvereiste voor uitgevers en eigenaars van uitgeverijen en drukkerijen. IT: Eigenaren van een uitgeverij of een drukkerij en uitgevers moeten onderdaan zijn van een EU-lidstaat.

[1] Onderhoud en reparatie van vervoermiddelen (CPC 6112, 6122, 8867 en CPC 8868) zijn opgenomen in 6.F. l) 1 tot en met 6.F.l) 4.
Onderhoud en reparatie van kantoormachines en -toestellen, met inbegrip van computers (CPC 845), zijn opgenomen in 6.B. Diensten in verband met computers en aanverwante diensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
q) Organisatie van congressen(deel van CPC 87909)	SI: Nationaliteitsvereiste.
r) 1. Vertalers en tolken (CPC 87905)	FI: Ingezetenschapsvereiste voor erkende vertalers.
r) 3. Incassobureaus (CPC 87902)	BE, EL: Nationaliteitsvereiste. IT: Niet geconsolideerd.
r) 4. Kredietrapportage (CPC 87901)	BE, EL: Nationaliteitsvereiste. IT: Niet geconsolideerd.
r) 5. Vermenigvuldigen van teksten (CPC 87904)[1]	EU: Nationaliteitsvereiste.
8. BOUWNIJVERHEID EN AANVERWANTE CIVIELTECHNISCHE DIENSTEN (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 en CPC 518)	BG: Buitenlandse specialisten moeten ten minste twee jaar ervaring in de bouw hebben. CY: Er gelden specifieke voorwaarden en toestemming van de bevoegde instanties is vereist voor buitenlandse natuurlijke personen.
9. HANDEL (met uitzondering van de handel in wapens, munitie en oorlogsmaterieel)	
C. Detailhandel[2]	
a) Detailhandel in voedingsmiddelen (CPC 631)	FR: Nationaliteitsvereiste voor tabakshandelaren ("buraliste"). ES: Voor detailhandel in tabak. Voor vestiging is de nationaliteit van een EU-lidstaat vereist.

[1] Omvat geen drukkerijen, die onder CPC 88442 vallen en onder 6.F p) zijn opgenomen.

[2] Omvat niet onderhoud en reparatie, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.B. en 6.F.l).
Omvat geen detailhandel in energieproducten, die is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.E en 19.F.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
10. ONDERWIJS (alleen particulier gefinancierd)	
A. Basisonderwijs (CPC 921)	FR: Nationaliteitsvereiste. De bevoegde autoriteiten kunnen onderdanen van Armenië evenwel toestemming verlenen om een onderwijsinstelling op te richten en te besturen, alsook om les te geven. IT: Nationaliteitsvereiste voor dienstverleners die staatsdiploma's mogen afgeven. EL: Nationaliteitsvereiste voor leraren.
B. Voortgezet onderwijs (CPC 922)	FR: Nationaliteitsvereiste. De bevoegde autoriteiten kunnen onderdanen van Armenië evenwel toestemming verlenen om een onderwijsinstelling op te richten en te besturen, alsook om les te geven. IT: Nationaliteitsvereiste voor dienstverleners die staatsdiploma's mogen afgeven. EL: Nationaliteitsvereiste voor leraren. LV: Nationaliteitsvereiste voor voortgezet technisch en beroepsonderwijs voor leerlingen met een handicap (CPC 9224).
C. Hoger onderwijs (CPC 923)	FR: Nationaliteitsvereiste. De bevoegde autoriteiten kunnen onderdanen van Armenië evenwel toestemming verlenen om een onderwijsinstelling op te richten en te besturen, alsook om les te geven. CZ, SK: Nationaliteitsvereiste voor hoger onderwijs, behalve voor postsecundair technisch en beroepsonderwijs (CPC 92310). IT: Nationaliteitsvereiste voor dienstverleners die staatsdiploma's mogen afgeven.
E. Andere vormen van onderwijs (CPC 929)	CZ, SK: Nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de bestuursleden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
12. FINANCIËLE DIENSTEN	
A. Verzekeringen en daarmee samenhangende diensten	AT: Het beheer van een filiaal moet in handen zijn van twee natuurlijke personen die ingezetene van Oostenrijk zijn. EE: Voor directe verzekeringen mag het bestuursorgaan van een verzekeringsmaatschappij die is opgericht in de vorm van een naamloze vennootschap met Armeense kapitaalparticipatie, gedeeltelijk bestaan uit onderdanen van Armenië, maar slechts in evenredigheid met de Armeense participatie; het aantal buitenlandse leden mag in geen geval hoger zijn dan de helft van het aantal leden van het bestuursorgaan. Het bestuurshoofd van een dochteronderneming of van een zelfstandige maatschappij moet zijn vaste verblijfplaats in Estland hebben. ES: Ingezetenschapsvereiste voor actuarissen (of twee jaar ervaring). HR: Ingezetenschapsvereiste. IT: Ingezetenschapsvereiste voor actuarissen. PL: Ingezetenschapsvereiste voor verzekeringsmakelaars. FI: De algemeen directeuren en ten minste één accountant van een verzekeringsmaatschappij moeten in de EU wonen, tenzij door de bevoegde instanties vrijstelling is verleend. De algemeen agent van een Armeense verzekeringsmaatschappij moet een ingezetene zijn van Finland, tenzij de onderneming haar hoofdkantoor in de EU heeft.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
B. Bankdiensten en andere financiële diensten (met uitzondering van verzekeringen)	BG: De uitvoerend directeuren en de manager moeten permanent ingezetene van Bulgarije zijn. FI: Algemeen directeuren en ten minste één auditor van kredietinstellingen moeten in de EER wonen, tenzij door de financiële toezichthouder vrijstelling is verleend. Een makelaar (individuele persoon) op een derivatenbeurs moet in de EU wonen. IT: "Consulenti finanziari" (verkopers van financiële diensten) moeten ingezetene van een EU-lidstaat zijn. HR: Ingezetenschapsvereiste. De raad van bestuur moet leiding geven aan de activiteiten van een kredietinstelling vanaf het grondgebied van de Republiek Kroatië. Ten minste één lid van de raad van bestuur moet vloeiend Kroatisch spreken. LT: Ten minste één directeur binnen de administratie van de bank moet permanent in Litouwen wonen. PL: Nationaliteitsvereiste voor ten minste één bankdirecteur. SE: De oprichter van een spaarbank moet een natuurlijke persoon zijn die in de EER woont.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
13. GEZONDHEIDSZORG EN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING(alleen particulier gefinancierd)	
A. Ziekenhuizen (CPC 9311) B. Ambulances (CPC 93192) C. Intramurale gezondheidszorg andere dan verpleging in een ziekenhuis (CPC 93193) E. Maatschappelijke dienstverlening (CPC 933)	FR: Voor managementfuncties is toestemming vereist. Voor de procedure wordt rekening gehouden met de beschikbaarheid van plaatselijke managers. LV: Er wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd voor artsen, tandartsen, verloskundigen, verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel. PL: Buitenlanders hebben toestemming nodig voor het uitoefenen van een medisch beroep. Buitenlandse artsen hebben beperkt kiesrecht binnen de beroepsvereniging. HR: Voor alle personen die rechtstreeks aan patiënten diensten verlenen of patiënten behandelen, is een vergunning van de beroepsvereniging vereist.
14. TOERISME EN REIZEN	
A. Hotels, restaurants en catering (CPC 641, CPC 642 en CPC 643) met uitzondering van catering in de luchtvaart[1]	BG: Wanneer de overheid (de staat en/of gemeenten) meer dan 50 % van de aandelen van een Bulgaars bedrijf bezit, mag het aantal buitenlandse managers het aantal Bulgaarse managers niet overschrijden. HR: Nationaliteitsvereiste voor horeca- en cateringdiensten door huishoudens en kleinschalige bedrijven op het platteland.
B. Reisbureaus en reisorganisatoren (met inbegrip van reisleiders) (CPC 7471)	BG: Wanneer de overheid (de staat en/of gemeenten) meer dan 50 % van de aandelen van een Bulgaars bedrijf bezit, mag het aantal buitenlandse managers het aantal Bulgaarse managers niet overschrijden. CY: Nationaliteitsvereiste. HR: Goedkeuring van het ministerie van Toerisme vereist voor de functie van kantoordirecteur.

[1] Catering in de luchtvaart is opgenomen in AANVULLENDE DIENSTEN VOOR VERVOER onder 17.E.a) Grondafhandeling.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
C. Toeristische gidsen (CPC 7472)	BG, CY, ES, FR, EL, HR, HU, LT, MT, PL, PT, SK: Nationaliteitsvereiste. IT: Toeristische gidsen uit niet-EU-landen moeten een specifieke vergunning aanvragen.
15. CULTUUR, SPORT EN RECREATIE (andere dan audiovisuele diensten)	
A. Amusement (met inbegrip van theater, concerten, circussen en discotheken) (CPC 9619)	FR: Voor managementfuncties is toestemming vereist. Nationaliteitsvereiste indien toestemming voor meer dan twee jaar verlangd wordt.
16. VERVOER	
A. Vervoer over zee a) Internationaal passagiersvervoer (CPC 7211 zonder nationale cabotage) b) Internationaal goederenvervoer (CPC 7212 zonder nationale cabotage)	EU: Nationaliteitsvereiste voor scheepsbemanningen. AT: Nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de algemeen directeuren. SE: De commandant van een handelsvaartuig of een traditioneel vaartuig moet Zweeds onderdaan zijn.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
D. Vervoer over de weg	
a) Passagiersvervoer (CPC 7121 en CPC 7122)	AT: Nationaliteitsvereiste voor personen en aandeelhouders die gemachtigd zijn om een rechtspersoon of een partnerschap te vertegenwoordigen. DK, HR: Nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor managers. BG, MT: Nationaliteitsvereiste.
b) Goederenvervoer (CPC 7123, met uitzondering van vervoer van post- en koerierzendingen voor eigen rekening[1]).	AT: Nationaliteitsvereiste voor personen en aandeelhouders die gemachtigd zijn om een rechtspersoon of een partnerschap te vertegenwoordigen. BG, MT: Nationaliteitsvereiste. HR: Nationaliteits- en ingezetenschapsvereiste voor managers.
E. Vervoer van andere goederen dan brandstof, via pijpleidingen[2] (CPC 7139)	AT: Nationaliteitsvereiste voor algemeen directeuren.

[1] Deel van CPC 71235, dat is opgenomen in COMMUNICATIE onder 7.A. Post- en koeriersdiensten.

[2] Het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen is opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.B.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
17. AANVULLENDE DIENSTEN VOOR VERVOER[1]	
A. Aanvullende diensten voor vervoer over zee a) Behandeling van zeevracht b) Opslag (deel van CPC 742) c) In- en uitklaring d) Opslag van containers e) Diensten van scheepsagenten f) Maritieme expediteursdiensten g) Verhuur van vaartuigen met bemanning (CPC 7213) h) Duwen en slepen (CPC 7214) i) Ondersteunende diensten voor vervoer over zee (deel van CPC 745) j) Andere ondersteunende en aanvullende diensten (met uitzondering van catering) (deel van CPC 749)	AT: Nationaliteitsvereiste voor de meerderheid van de algemeen directeuren. BG, MT: Nationaliteitsvereiste. DK, NL: Ingezetenschapsvereiste voor in- en uitklaring. EL: Nationaliteitsvereiste voor in- en uitklaring.
D. Aanvullende diensten voor vervoer over de weg d) Verhuur van vrachtwagens met chauffeur (CPC 7124)	AT: Nationaliteitsvereiste voor personen en aandeelhouders die gemachtigd zijn om een rechtspersoon of een partnerschap te vertegenwoordigen. BG, MT: Nationaliteitsvereiste.

[1] Omvat niet onderhoud en reparatie van vervoermiddelen, die zijn opgenomen in ZAKELIJKE DIENSTEN onder 6.F.l) 1 tot en met 6.F.l) 4.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
F. Aanvullende diensten voor het vervoer van andere goederen dan brandstof, via pijpleidingen[1] a) Opslag van andere goederen dan brandstof, vervoerd via pijpleidingen (deel van CPC 742)	AT: Nationaliteitsvereiste voor algemeen directeuren.
19. ENERGIEDIENSTEN	
A. Diensten in verband met de mijnbouw (CPC 883)[2]	CY: Nationaliteitsvereiste. SK: Ingezetenschapsvereiste.
20. OVERIGE DIENSTEN, NIET ELDERS INGEDEELD	
a) Wassen, reinigen en verven (CPC 9701)	EU: Nationaliteitsvereiste.
b) Haarverzorging (CPC 97021)	EU: Nationaliteitsvereiste. CY: Voor haarverzorging geldt een nationaliteits- en een ingezetenschapsvereiste.

[1] Aanvullende diensten voor het vervoer van brandstoffen via pijpleidingen zijn opgenomen in ENERGIEDIENSTEN onder 19.C.

[2] Omvat de volgende diensten verleend voor een vast bedrag of op contractbasis: advies en consulting met betrekking tot de mijnbouw, het exploitatierijp maken van terreinen, het installeren van booruitrusting, boren, boorkronen, bekledingsbuizen en exploitatiebuizen, modder-engineering en bevoorrading, controle van vaste stoffen, vissen en speciale operaties in de boorput, geologie van de bronnen en boorcontrole, het nemen van bodemmonsters door middel van boren, het testen van bronnen, kabels, bevoorrading met en gebruik van opvulvloeistoffen (pekel), bevoorrading met en installatie van opvulinrichtingen, cementeren (pompen onder druk), stimulatie (breken, verzuren en pompen onder druk), nazicht en herstel van bronnen, het opvullen en het uit gebruik nemen van bronnen.
Omvat niet de directe toegang tot of de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen.
Omvat niet het exploitatierijp maken van terreinen voor de winning van andere hulpbronnen dan aardolie en gas (CPC 5115), dat is opgenomen in 8. BOUWNIJVERHEID EN AANVERWANTE CIVIELTECHNISCHE DIENSTEN

Sector of subsector		Omschrijving van voorbehouden
c)	Cosmetische behandeling, manicure en pedicure (CPC 97022)	EU: Nationaliteitsvereiste.
d)	Overige schoonheidsverzorging n.e.i. (CPC 97029)	EU: Nationaliteitsvereiste.
e)	Diensten van kuuroorden en niet-therapeutische massages, voor zover die met het oog op ontspanning en lichamelijk welzijn en niet voor medische of revalidatiedoeleinden worden verleend[1] (CPC ver. 1.0 97230)	EU: Nationaliteitsvereiste.

_____

[1] Therapeutische massages en thermale kuren vallen onder 6.A.h) Artsen en tandartsen, 6.A.j) 2. Verpleegkundigen, fysiotherapeuten en paramedisch personeel, en 13.A en 13. C Gezondheidszorg.

BIJLAGE VIII-D

VOORBEHOUDEN VAN DE EUROPESE UNIE
MET BETREKKING TOT DIENSTVERLENERS OP CONTRACTBASIS EN BEOEFENAREN VAN EEN VRIJ BEROEP

1. De Europese Unie staat toe dat dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep uit Armenië door middel van de aanwezigheid van natuurlijke personen overeenkomstig de artikelen 156 en 157 en met inachtneming van de ter zake dienende voorwaarden op haar grondgebied diensten verlenen binnen de onderstaande economische activiteiten.

2. De lijst bevat de volgende elementen:

a) in de eerste kolom is de sector of subsector vermeld waarop het voorbehoud van toepassing is; en

b) in de tweede kolom worden de toepasselijke beperkingen beschreven.

Wanneer de in b) bedoelde kolom slechts lidstaatspecifieke voorbehouden bevat, gaan de lidstaten die er niet in worden vermeld, in de betrokken sector verbintenissen zonder voorbehouden aan. Het ontbreken van lidstaatspecifieke voorbehouden in een bepaalde sector doet geen afbreuk aan horizontale voorbehouden of aan eventuele voor de hele EU geldende sectorspecifieke voorbehouden.

De EU gaat geen verbintenissen voor dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep aan voor andere sectoren van economische activiteit dan die welke hieronder expliciet vermeld zijn.

3. Verbintenissen inzake dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep zijn niet van toepassing in gevallen waarin het de bedoeling of het gevolg van hun tijdelijke aanwezigheid is in te grijpen in arbeids- of managementgeschillen of -onderhandelingen, dan wel het resultaat van dergelijke geschillen of onderhandelingen op andere wijze te beïnvloeden.

4. Onderstaande lijst omvat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatie-eisen en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures die geen beperking in de zin van de artikelen 156 en 157 vormen. Zelfs wanneer deze maatregelen (zoals een verplichte vergunning, de verplichte erkenning van kwalificaties in gereglementeerde sectoren, de verplichting om specifieke examens (met inbegrip van taalexamens) af te leggen en de verplichting om een wettelijke verblijfplaats te hebben op het grondgebied waar de economische activiteit wordt uitgeoefend) niet in onderstaande lijst zijn opgenomen, zijn zij in elk geval van toepassing op dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep uit Armenië.

5. Alle andere verplichtingen in wet- en regelgeving van de EU en haar lidstaten aangaande binnenkomst, verblijf, arbeid en sociale zekerheid blijven van toepassing, regelingen betreffende verblijfsperiode, minimumloon en collectieve loonovereenkomsten inbegrepen.

6. Onderstaande lijst bevat geen maatregelen betreffende door de partijen toegekende subsidies.

7. Onderstaande lijst laat het bestaan van overheidsmonopolies en exclusieve rechten in de betrokken sectoren, zoals door de EU uiteengezet in de bijlagen VIII-A en VIII-B, onverlet.

8. In sectoren waar onderzoek naar de economische behoefte wordt uitgevoerd, is het belangrijkste criterium de beoordeling van de relevante marktsituatie in de EU-lidstaat of de regio waar de dienst zal worden verleend, onder meer met betrekking tot het aantal bestaande dienstverleners en de gevolgen voor die dienstverleners.

9. De uit de onderstaande lijst voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er niet rechtstreeks rechten voor natuurlijke personen of rechtspersonen uit voortvloeien.

10. De partijen staan toe dat dienstverleners op contractbasis uit de andere partij door middel van de aanwezigheid van natuurlijke personen overeenkomstig de in artikel 156 uiteengezette voorwaarden op hun grondgebied diensten verlenen in de volgende subsectoren:

    a) juridische diensten met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht (d.w.z. niet-EU-recht);

    b) accountants en boekhouders;

    c) belastingadvies;

    d) architecten, stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten;

e) diensten van ingenieurs en geïntegreerde technische diensten;

f) diensten in verband met computers en aanverwante diensten;

g) onderzoek en ontwikkeling;

h) reclame;

i) managementadvies;

j) diensten in verband met managementadvies;

k) technische testen en analyses;

l) aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen;

m) onderhoud en reparatie van apparatuur in het kader van servicecontracten na verkoop of lease;

n) vertaling;

o) inspectie van bouwterreinen;

p) milieudiensten;

q) reisbureaus en reisorganisatoren; en

r) amusement.

11. De partijen staan toe dat beoefenaren van een vrij beroep uit de andere partij door middel van de aanwezigheid van natuurlijke personen overeenkomstig de in artikel 157 uiteengezette voorwaarden op hun grondgebied diensten verlenen in de volgende subsectoren:

a) juridische diensten met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht (d.w.z. niet-EU-recht);

b) architecten, stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten;

c) diensten van ingenieurs en geïntegreerde technische diensten;

d) diensten in verband met computers en aanverwante diensten;

e) managementadvies en diensten in verband daarmee;

f) vertaling.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
ALLE SECTOREN	Erkenning EU: EU-richtlijnen betreffende de wederzijdse erkenning van diploma's zijn uitsluitend van toepassing op onderdanen van EU-lidstaten. Het recht om in de ene lidstaat een gereglementeerd beroep uit te oefenen, geeft niet het recht tot uitoefening van dat beroep in een andere lidstaat. [1]
Juridisch advies met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht (d.w.z. niet-EU-recht) (deel van CPC 861)[2]	AT, CY, DE, EE, IE, LU, NL, PL, PT, SE, UK: Geen. BE, ES, HR, IT, EL: Voor BVB's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. LV: Voor DC's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. BG, CZ, DK, FI, HU, LT, MT, RO, SI, SK: Er wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. DK: Alleen advocaten met een Deense vergunning mogen juridisch advies verstrekken. Om een Deense vergunning te verkrijgen, moet een juridisch examen worden afgelegd. FR: Volledige (vereenvoudigde) toegang tot de balie via een bekwaamheidstest is vereist. Voor de toegang van advocaten tot het beroep van "avocat auprès de la Cour de Cassation" en "avocat auprès du Conseil d'Etat" gelden quota en een nationaliteitsvereiste. HR: Voor volledige toelating tot de balie, die vereist is voor wettelijke vertegenwoordiging, geldt een nationaliteitsvereiste.

[1] De kwalificaties van onderdanen van derde landen kunnen slechts in de hele EU worden erkend als er in het kader van artikel 18 een overeenkomst inzake wederzijdse erkenning wordt gesloten.

[2] Net als voor andere diensten gelden voor juridische diensten de in de EU-lidstaten geldende vergunningsvereisten en -procedures. Voor advocaten die juridische diensten verlenen met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht, kunnen deze onder meer de vorm aannemen van de naleving van plaatselijke beroepscodes, gebruik van de titel uit het eigen land (tenzij erkenning met de titel in het gastland werd verkregen), vereisten in verband met verzekeringen, gewone registratie bij de balie van het gastland of een vereenvoudigde toegang tot de balie van het gastland via een bekwaamheidstest en een wettelijk of professioneel domicilie in het gastland.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	SI: Voor vertegenwoordiging voor rechtbanken tegen betaling is commerciële aanwezigheid in Slovenië verplicht. Een buitenlandse advocaat die in het buitenland zijn beroep mag uitoefenen, mag juridische diensten verlenen of het recht beoefenen op de voorwaarden van artikel 34 bis van de wet op de advocatuur, mits is voldaan aan de voorwaarde van feitelijke wederkerigheid. Of aan deze laatste voorwaarde is voldaan, wordt gecontroleerd door het ministerie van Justitie. Commerciële aanwezigheid voor door de Sloveense balie benoemde advocaten is beperkt tot individueel gevestigde advocaten, advocatenkantoren in de vorm van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid of advocatenkantoren met onbeperkte aansprakelijkheid (personenvennootschap). De activiteiten van advocatenkantoren zijn beperkt tot het uitoefenen van het beroep van advocaat. Alleen advocaten mogen vennoot zijn in een advocatenkantoor.
Accountants en boekhouders (CPC 86212 andere dan accountants, CPC 86213, CPC 86219 en CPC 86220)	CY, DE, EE, ES, FR, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Geen. AT: De werkgever moet lid zijn van de betreffende beroepsvereniging in het land van herkomst (als een dergelijke vereniging bestaat). FR: Toestemming verplicht. Accountants en boekhouders moeten toestemming krijgen van de minister van Economie, Financiën en Industrie, in overleg met de minister van Buitenlandse Zaken. BG, CZ, DK, EL, FI, HU, LT, LV, MT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. HR: Ingezetenschapsvereiste.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Belastingadvies (CPC 863)[1]	BE, DE, EE, ES, FR, IE, IT, LU, NL, PL, SI, SE, UK: Geen. AT: De werkgever moet lid zijn van de betreffende beroepsvereniging in het land van herkomst (als een dergelijke vereniging bestaat). Nationaliteitsvereiste voor vertegenwoordiging bij bevoegde autoriteiten. BG, CZ, DK, EL, FI, HU, LT, LV, MT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. CY: Niet geconsolideerd voor de indiening van belastingaangiften. PT: Niet geconsolideerd. HR, HU: Ingezetenschapsvereiste.
Architecten en Stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten (CPC 8671 en CPC 8674)	EE, EL, FR, IE, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Geen. BE, ES, HR, IT: Voor BVB's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. LV: Voor DC's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. FI: Natuurlijke personen moeten aantonen dat zij over speciale kennis beschikken die relevant is voor de verleende dienst. BG, CY, CZ, DE, DK, FI, HU, LT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. AT: Uitsluitend planning, waarvoor: onderzoek naar de economische behoefte. HR, HU, SK: Ingezetenschapsvereiste
Diensten van ingenieurs en Geïntegreerde technische diensten (CPC 8672 en CPC 8673)	EE, EL, FR, IE, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Geen. BE, ES, HR, IT: Voor BVB's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. LV: Voor DC's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. FI: Natuurlijke personen moeten aantonen dat zij over speciale kennis beschikken die relevant is voor de verleende dienst. BG, CY, CZ, DE, DK, FI, HU, LT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. AT: Uitsluitend planning, waarvoor: Onderzoek naar de economische behoefte.

[1] Omvat niet juridisch advies en wettelijke vertegenwoordiging in belastingaangelegenheden, die zijn opgenomen in Juridisch advies met betrekking tot internationaal publiekrecht en buitenlands recht.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
	HR, HU: Ingezetenschapsvereiste

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Diensten in verband met computers en aanverwante diensten (CPC 84)	EE, EL, FR, IE, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. ES, IT: Voor BVB's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. LV: Voor DC's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. BE: Voor BVB's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. AT, DE, BG, CY, CZ, DK, FI, HU, LT, RO, SK, UK: Onderzoek naar de economische behoefte. HR: Ingezetenschapsvereiste voor DC's. Niet geconsolideerd voor BVB's.
Onderzoek en ontwikkeling (CPC 851, 852 met uitzondering van psychologen[1], 853)	EU, met uitzondering van BE: Gastovereenkomst met een erkende onderzoeksorganisatie vereist[2]. CZ, DK, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. BE, UK: Niet geconsolideerd. HR: Ingezetenschapsvereiste.
Reclame (CPC 871)	BE, CY, DE, EE, ES, FR, IE, HR, IT, LU, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Geen. AT, BG, CZ, DK, FI, HU, LT, LV, MT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte.
Managementadvies (CPC 865)	DE, EE, EL, FR, IE, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Geen. ES, IT: Voor BVB's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. BE, HR: Voor BVB's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. AT, BG, CY, CZ, DK, FI, HU, LT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte.
Diensten in verband met managementadvies (CPC 866)	DE, EE, EL, FR, IE, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Geen. BE, ES, HR, IT: Voor BVB's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. AT, BG, CY, CZ, DK, FI, LT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. HU: Onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor arbitrage en bemiddeling (CPC 86602), waarvoor: Niet geconsolideerd.

[1] Deel van CPC 85201, dat is opgenomen in Artsen en tandartsen.

[2] Voor alle lidstaten, met uitzondering van DK, moeten de erkenning van de onderzoeksorganisatie en de gastovereenkomst beantwoorden aan de overeenkomstig EU-Richtlijn 2005/71/EG vastgestelde voorwaarden.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Technische testen en analyses (CPC 8676)	BE, DE, EE, EL, ES, FR, HR, IE, IT, LU, NL, PL, SI, SE, UK: Geen. AT, BG, CY, CZ, DK, FI, HU, LT, LV, MT, PT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte.
Aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen (CPC 8675)	BE, EE, EL, ES, IE, IT, HR, LU, NL, PL, SI, SE, UK: Geen. AT, CY, CZ, DE, DK, FI, HU, LT, LV, MT, PT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. DE: Niet geconsolideerd voor door de overheid aangestelde landmeters. FR: Niet geconsolideerd voor landmeteractiviteiten in verband met het vaststellen van eigendomsrechten en wetgeving inzake grondbezit. BG: Niet geconsolideerd.
Onderhoud en reparatie van vaartuigen (deel van CPC 8868)	BE, CY, EE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LU, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. AT, BG, CZ, DE, DK, FI, HU, IE, LT, MT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. UK: Niet geconsolideerd
Onderhoud en reparatie van spoorwegmaterieel (deel van CPC 8868)	BE, CY, EE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. AT, BG, CZ, DE, DK, FI, HU, IE, LT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. UK: Niet geconsolideerd.
Onderhoud en reparatie van auto's, motorfietsen, sneeuwscooters en wegtransportmiddelen (CPC 6112, CPC 6122, deel van CPC 8867 en deel van CPC 8868)	BE, EE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LU, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. AT, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, HU, IE, LT, MT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. UK: Niet geconsolideerd

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen en delen daarvan (deel van CPC 8868)	BE, CY, EE, EL, ES, FR, HR, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE: Geen. AT, BG, CZ, DE, DK, FI, HU, IE, LT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. UK: Niet geconsolideerd
Onderhoud en reparatie van producten van metaal, machines (met uitzondering van kantoormachines), toestellen (met uitzondering van vervoermiddelen en kantoortoestellen) en consumentenartikelen[1] (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 en CPC 8866)	BE, EE, EL, ES, FR, IT, HR, LV, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Geen. AT, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, HU, IE, LT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte.
Vertaling (CPC 87905, met uitzondering van officiële of beëdigde activiteiten)	DE, EE, FR, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Geen. BE, ES, IT, EL: Voor BVB's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. CY, LV: Voor DC's wordt een onderzoek naar de economische behoefte uitgevoerd. AT, BG, CZ, DK, FI, HU, IE, LT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. HR: Niet geconsolideerd voor BVB's.
Inspectie van bouwterreinen (CPC 5111)	BE, DE, EE, EL, ES, FR, HR, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Geen. AT, BG, CY, CZ, DK, FI, HU, LT, LV, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte.

[1] Onderhoud en reparatie van kantoormachines en -toestellen, met inbegrip van computers, (CPC 845) zijn opgenomen in Diensten in verband met computers en aanverwante diensten.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Milieudiensten (CPC 9401[1], CPC 9402, CPC 9403, CPC 9404[2], deel van CPC 94060[3], CPC 9405, deel van CPC 9406, CPC 9409)	BE, EE, ES, FR, HR, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Geen. AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, HU, LT, LV, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte.
Reisbureaus en reisorganisatoren (met inbegrip van reisleiders[4]) (CPC 7471)	AT, CZ, DE, EE, ES, FR, IT, LU, NL, PL, SI, SE: Geen. BG, DK, EL, FI, HU, LT, LV, MT, PT, RO, SK: Onderzoek naar de economische behoefte. BE, CY, DK, FI, IE: Niet geconsolideerd, behalve voor reisleiders (die tot taak hebben een groep reizigers van minimaal tien personen te begeleiden, zonder als gids op te treden op specifieke locaties). HR: Ingezetenschapsvereiste. UK: Niet geconsolideerd

1 Stemt overeen met "afvalwaterinzameling en -behandeling".

2 Stemt overeen met "reiniging van uitlaatgassen".

3 Stemt overeen met delen van "bescherming van natuur en landschap".

4 Dienstverleners die tot taak hebben een groep reizigers van minimaal tien personen te begeleiden, zonder als gids op te treden op specifieke locaties.

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Amusement ander dan audiovisuele diensten (met inbegrip van theater, concerten, circussen en discotheken) (CPC 9619)	BG, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE: Een hogere kwalificatie[1] kan vereist zijn. Onderzoek naar de economische behoefte. AT: Hogere kwalificaties en onderzoek naar de economische behoefte, behalve voor personen die voor het grootste deel van hun beroep werkzaam zijn op het gebied van de kunst en die het grootste deel van hun inkomen uit die activiteit halen, onder voorwaarde dat zij geen andere commerciële activiteiten in Oostenrijk uitoefenen, waarvoor: geen. CY: Onderzoek naar de economische behoefte voor concerten en discotheken. FR: Niet geconsolideerd voor DC, maar: a) de werkvergunning wordt afgegeven voor een periode van maximaal negen maanden, die met drie maanden kan worden verlengd. b) onderzoek naar de economische behoefte verplicht; en c) het amusementsbedrijf moet een belasting betalen aan het Office Français de l'Immigration et de l'Intégration. Niet geconsolideerd voor BVB's. SI: Het verblijf is beperkt tot zeven dagen per evenement. Voor circussen en kermissen is de verblijfsduur beperkt tot maximaal 30 dagen per kalenderjaar. BE, UK: Niet geconsolideerd.

_____

[1] Wanneer de kwalificatie niet in de EU en haar lidstaten is verkregen, kan de betrokken lidstaat beoordelen of die kwalificatie gelijkwaardig is aan de op zijn grondgebied vereiste kwalificatie.

BIJLAGE VIII-E

VOORBEHOUDEN VAN ARMENIË
MET BETREKKING TOT VESTIGING

1. In onderstaande lijst zijn de economische activiteiten opgenomen waarvoor de Republiek Armenië uit hoofde van artikel 144, lid 2, ten aanzien van de nationale behandeling of de meestbegunstigingsbehandeling voorbehouden toepast op vestigingen en ondernemers uit de Europese Unie.

   De lijst bevat de volgende elementen:

   a) een lijst van horizontale voorbehouden die van toepassing zijn op alle sectoren en subsectoren;

   b) een lijst van sector- of subsectorspecifieke voorbehouden, met de voor de betrokken sector of subsector van toepassing zijnde voorbehouden.

   Een voorbehoud ten aanzien van een activiteit die niet geliberaliseerd (niet geconsolideerd) is, wordt als volgt tot uitdrukking gebracht: "Geen verplichtingen inzake nationale behandeling of meestbegunstigingsbehandeling".

2. In overeenstemming met artikel 141, lid 3, bevat onderstaande lijst geen maatregelen betreffende door de partijen verleende subsidies.

3. De uit de onderstaande lijst voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er niet rechtstreeks rechten voor natuurlijke personen of rechtspersonen uit voortvloeien.

4. Overeenkomstig artikel 144 zijn niet-discriminerende vereisten (bijvoorbeeld met betrekking tot de rechtsvorm of de verplichting om een vergunning te verkrijgen) die op alle op het grondgebied actieve dienstverleners van toepassing zijn ongeacht hun nationaliteit, vestigingsplaats of soortgelijke maatstaven, niet in deze bijlage opgenomen, aangezien de overeenkomst hen onverlet laat.

Horizontale voorbehouden

Meestbegunstigingsbehandeling

Armenië behoudt zich het recht voor om maatregelen vast te stellen of te handhaven die aan landen een gedifferentieerde behandeling toekennen ingevolge een internationale investerings- of andere handelsovereenkomst die van kracht is of die werd ondertekend voor de datum van inwerkingtreding van deze overeenkomst.

Armenië behoudt zich het recht voor om maatregelen vast te stellen of te handhaven die aan een land een gedifferentieerde behandeling toekennen op grond van een bestaande of toekomstige bilaterale of multilaterale overeenkomst die

a) een interne markt voor diensten en investeringen creëert;

b) het recht van vestiging verleent; of

c) de onderlinge aanpassing van de wetgeving in één of meer economische sectoren vereist.

Voor de toepassing van deze uitzondering geldt het volgende:

a) Een interne markt voor diensten en investeringen betekent een ruimte zonder interne grenzen waarin het vrije verkeer van diensten, kapitaal en personen gegarandeerd is.

b) Het recht van vestiging houdt een verplichting in om in substantie alle belemmeringen voor vestiging op te heffen tussen de partijen bij de overeenkomst inzake regionale economische integratie door het van kracht worden van die overeenkomst, en houdt voor onderdanen van de partijen bij de overeenkomst inzake regionale economische integratie het recht in om ondernemingen op te richten en te exploiteren onder dezelfde voorwaarden als die welke in de interne wetgeving van het land waar een dergelijke onderneming wordt gevestigd voor eigen onderdanen zijn vastgesteld.

c) Onder onderlinge aanpassing van de wetgevingen wordt verstaan:

i) de afstemming van de wetgeving van één of meer partijen bij de overeenkomst inzake regionale economische integratie op de wetgeving van de andere partij of partijen bij die overeenkomst; of

ii) de opname van gemeenschappelijke wetgeving in de interne rechtsorde van de partijen bij de overeenkomst inzake regionale economische integratie.

Een dergelijke afstemming of opname vindt pas plaats, en wordt pas geacht te hebben plaatsgevonden vanaf het ogenblik waarop deze is vastgesteld in de rechtsorde van de partij of partijen bij de overeenkomst inzake regionale economische integratie.

Nutsbedrijven

Economische activiteiten die op nationaal of lokaal niveau als nutsbedrijven worden beschouwd, kunnen voorbehouden zijn aan overheidsmonopolies; ook kunnen hiervoor exclusieve rechten aan particuliere exploitanten zijn verleend.

Onroerend goed

Buitenlandse natuurlijke personen kunnen geen grond in Armenië verwerven, tenzij anders bepaald in de wet.

Voorbehouden per sector

1. Zakelijke diensten

Vrije beroepen

Wat betreft juridische documentatie en certificering zijn notariële diensten voorbehouden aan de Armeense staat.

Voor auditdiensten kan een als besloten vennootschap of als vennootschap met beperkte aansprakelijkheid geregistreerde rechtspersoon die voldoet aan de Armeense wet op auditactiviteiten in aanmerking komen voor een vergunning voor het verlenen van auditdiensten.

Andere zakelijke diensten

Dienstverleners op het gebied van technische testen en analyses moeten naar Armeens recht opgerichte rechtspersonen zijn.

2. Vervoer

Aanvullende diensten voor alle vormen van vervoer

Wat betreft bevrachtingsagenten en vrachtinspectie moet in- en uitklaring worden uitgevoerd door een erkende in Armenië gevestigde douane-expediteur.

BIJLAGE VIII-F

VERBINTENISSEN VAN ARMENIË
MET BETREKKING TOT GRENSOVERSCHRIJDENDE DIENSTVERLENING

1. In onderstaande lijst van verbintenissen zijn de economische activiteiten opgenomen die overeenkomstig artikel 151 door de Republiek Armenië zijn geliberaliseerd, alsook, door middel van voorbehouden, de beperkingen inzake markttoegang en nationale behandeling die gelden voor diensten en dienstverleners uit de Europese Unie in die activiteiten. De lijst bevat de volgende elementen:

   a) in de eerste kolom wordt de sector of subsector vermeld waarin de partij de verbintenis is aangegaan, en het geliberaliseerde gebied waarop de voorbehouden van toepassing zijn;

   b) in de tweede kolom worden de toepasselijke voorbehouden beschreven.

   Voor sectoren of subsectoren die niet in onderstaande lijst zijn vermeld, zijn geen verbintenissen aangegaan.

2. Onderstaande lijst bevat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatievereisten en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures die geen beperking ten aanzien van markttoegang of nationale behandeling in de zin van de artikelen 149 en 150 vormen. Zelfs wanneer deze maatregelen (zoals een verplichte vergunning, een universeledienstverplichting, een verplichte erkenning van kwalificaties in gereglementeerde sectoren, een verplichting om specifieke examens (met inbegrip van taalexamens) af te leggen, en een niet-discriminerende verplichting dat bepaalde activiteiten niet mogen worden uitgeoefend in beschermde milieugebieden of gebieden van bijzonder historisch en artistiek belang) niet in de lijst zijn opgenomen, zijn zij in elk geval van toepassing op dienstverleners en investeerders van de andere partij.

3. Onderstaande lijst doet geen afbreuk aan de haalbaarheid van vorm van dienstverlening 1 in bepaalde dienstensectoren en -subsectoren, noch aan overheidsmonopolies en exclusieve rechten als beschreven in de lijst van verbintenissen inzake vestiging.

4. Overeenkomstig artikel 141, lid 3, bevat onderstaande lijst geen maatregelen betreffende door de partijen verleende subsidies.

5. De uit deze lijst van verbintenissen voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er voor individuele natuurlijke personen of rechtspersonen niet rechtstreeks rechten uit voortvloeien.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
Horizontaal	Geen.
1. Zakelijke diensten	
A. Vrije beroepen	
Juridische diensten (CPC 861)	Vorm 1: Geen, met uitzondering van het opstellen van wetgevingsdocumenten. Vorm 2: Geen.
Accountants Auditors[2] Boekhouders (CPC 862)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Diensten in verband met belastingen (CPC 863)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Architecten Diensten van ingenieurs Geïntegreerde technische diensten Stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten (CPC 8671, 8672, 8673, 8674)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Artsen en tandartsen (CPC 9312)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Dierenartsen (CPC 932)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.

[1] Services Sectoral Classification List (MTN.GNS/W/120).

[2] Een als besloten vennootschap of als vennootschap met beperkte aansprakelijkheid geregistreerde rechtspersoon die voldoet aan de Armeense wet op auditactiviteiten, kan in aanmerking komen voor een vergunning voor het verlenen van auditdiensten.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
B. Diensten in verband met computers en aanverwante diensten	
Advies met betrekking tot de installatie van computerapparatuur Diensten in verband met de installatie van software Gegevensverwerking Gegevensbanken Onderhoud en reparatie van kantoormachines en -toestellen, met inbegrip van computers Andere computerdiensten, met inbegrip van voorbereiding van gegevens (CPC 841, 842, 843, 844, 845, 849)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
C. Onderzoek en ontwikkeling	
Onderzoek en ontwikkeling (CPC 851-853)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
D. Onroerend goed	
Van eigen of geleased onroerend goed Voor een vast bedrag of op contractbasis (CPC 821, 822)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
E. Verhuur/lease zonder bedieningspersoneel	
Voertuigen voor personenvervoer Voertuigen voor goederenvervoer Schepen Luchtvaartuigen Andere transportmiddelen voor vervoer over land Andere machines en werktuigen (CPC 83101, 83102, 83103, 83104, 83105, 83106 - 83109)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
F. Andere zakelijke diensten	
Reclame (CPC 871)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Markt- en opinieonderzoek Managementadvies Diensten in verband met managementadvies (CPC 864, 865, 866)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Technische testen en analyses (CPC 8676)	Vorm 1: Dienstverleners op het gebied van technische testen en analyses moeten naar Armeens recht opgerichte rechtspersonen zijn. Vorm 2: Geen.
Consulenten op het gebied van landbouw, jacht en bosbouw (CPC 881**)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Consulenten op het gebied van mijnbouw (CPC 883**)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Consulenten op het gebied van de industrie (CPC 884**, 885**)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Consulenten op het gebied van energiedistributie (CPC 887**)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Diensten van ingenieurs en aanverwante wetenschappelijke en technische adviezen (CPC 8675)	Vorm 1: Niet geconsolideerd. Vorm 2: Geen.
Onderhoud en reparatie van uitrusting (met uitzondering van zeeschepen, luchtvaartuigen of andere vervoermiddelen) (CPC 633 + 8861-8866)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Fotografen (CPC 875)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Verpakkingsdiensten (CPC 876)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
Drukkerijen en uitgeverijen (CPC 88442)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Organisatie van congressen Vertaling en vertolking (CPC 87909, 87905)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
2. Communicatiediensten	
A. Post- en koeriersdiensten (CPC 7511+7512)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
B. Telecommunicatiediensten[1]	
Spraaktelefonie Pakketgeschakelde en circuitgeschakelde datatransmissiediensten op faciliteitenbasis en faxdiensten op faciliteitenbasis Pakketgeschakelde en circuitgeschakelde datatransmissiediensten op basis van doorverkoop; faxdiensten op basis van doorverkoop Telex- en telegraafdiensten, op faciliteitenbasis of op basis van doorverkoop Particuliere huurlijnen (CPC 7521, 7522, CPC 7523)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.

[1] De verbintenissen van Armenië zijn gebaseerd op de beginselen van de WTO-documenten "Notes for Scheduling Basic Telecom Services Commitments" (S/GBT/W/2/Rev.1) en "Market Access Limitations on Spectrum Availability" (S/GBT/W/3). Armenië gaat ook de verplichtingen aan van het "Reference Paper on Regulatory Principles".

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
Publieke mobiele diensten, met inbegrip van analoge/digitale mobiele telefonie, diensten voor persoonlijke communicatie (PCS), mobiele radio (SMR), Global System Mobile Communications (GSM), mobiele satellietdiensten (MSS) Semafoondiensten en mobiele datadiensten, op faciliteitenbasis of op basis van doorverkoop (CPC 75213 + CPC 75291)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Internationale telecommunicatiediensten met toegevoegde waarde, op faciliteitenbasis, bedraad of draadloos, met inbegrip van: e-mail; voicemail; online-informatie en gegevensbanken; electronic data interchange; geavanceerde/extra faxdiensten, met inbegrip van "opslaan en doorzenden", "opslaan en opzoeken"; conversie van codes en protocollen; online-informatie en/of gegevensverwerking (met inbegrip van de verwerking van transacties) (CPC 7523 + CPC 843)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
Internationale telecommunicatiediensten met toegevoegde waarde, op basis van doorverkoop, nationale telecommunicatiediensten met toegevoegde waarde, op faciliteitenbasis of op basis van doorverkoop, bedraad of draadloos, met inbegrip van: e-mail; voicemail; online-informatie en gegevensbanken; electronic data interchange; geavanceerde/extra faxdiensten, met inbegrip van "opslaan en doorzenden", "opslaan en opzoeken"; conversie van codes en protocollen; online-informatie en/of gegevensverwerking (met inbegrip van de verwerking van transacties) (CPC 7523 + CPC 843)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Diensten in verband met telecommunicatie (CPC 754)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
C. Audiovisuele diensten	
Productie en distributie van films en video's Vertoning van films Radio en televisie (met uitzondering van transmissie) Geluidsopnamen (CPC 9611, 9612, 9613)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
3. Bouwnijverheid en aanverwante civieltechnische diensten	
A. Algemene bouwkundige werken voor gebouwen B. Algemene bouwkundige werken voor civieltechnische werken C. Installatie en assemblage D. Afwerking van gebouwen (CPC 512, 513, 514 + 516, 517)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
4. Handel	
A. Handelsbemiddeling B. Groothandel (CPC 61111, 6113**, 6121**, 621, 622)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
C. Detailhandel (CPC 61112, 6113**, 6121**, 631, 632)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
D. Franchising (CPC 8929)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
5. Onderwijs	
A. Hoger onderwijs (CPC 923) B. Volwasseneneducatie (CPC 924)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
6. Milieudiensten	
A. Diensten in verband met afvalwater (riolering) B. Beheer van vaste en gevaarlijke afvalstoffen, met uitzondering van grensoverschrijdend vervoer van gevaarlijke afvalstoffen a) Afvalverzameling en -verwerking b) Rioolwaterverwerking en vergelijkbare diensten C. Bescherming van luchtkwaliteit en klimaat (reiniging van uitlaatgassen) D. Lawaaibestrijding en reductie van trillingen E. Sanering en schoonmaak van bodem en water – Behandeling en sanering van verontreinigde bodem en verontreinigd water (bescherming van natuur en landschap) F. Bescherming van de biodiversiteit en het landschap – Bescherming van natuur en landschap G. Overige diensten in verband met het milieu en aanverwante diensten (CPC 9401, 9402, 9403, 9404, 9405, 9406, 9409)	Vorm 1: Niet geconsolideerd, behalve voor consulenten. Vorm 2: Geen.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
7. Financiële diensten	
A. Verzekeringen en daarmee samenhangende diensten	Vorm 1: Niet geconsolideerd voor de volgende sectoren: a) Directe verzekeringen, met uitzondering van verzekering van risico's in verband met: i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid; en ii) goederen in het internationale douanevervoer. b) Verzekeringsbemiddeling, met uitzondering van herverzekering, retrocessie en verzekering van risico's in verband met: i) zeevaart, commerciële luchtvaart, ruimtevaart en vracht (met inbegrip van satellieten), waarbij de verzekering een of meer van de volgende onderdelen dekt: de vervoerde goederen, het vervoerende voertuig en enige daaruit voortvloeiende aansprakelijkheid; en ii) goederen in het internationale douanevervoer. Vorm 2: Geen.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
B. Bancaire en andere financiële diensten	Vorm 1: Niet geconsolideerd voor de volgende sectoren: a) transacties voor eigen rekening of voor rekening van cliënten op de beurs, de onderhandse markt of anderszins, ten aanzien van: i) geldmarktinstrumenten (met inbegrip van cheques, effecten en depositocertificaten); ii) deviezen; iii) afgeleide producten, zoals bij voorbeeld termijnen en opties; iv) wisselkoers- en rentetariefinstrumenten, met inbegrip van producten als swaps en rentetermijncontracten; v) verhandelbare effecten; en vi) andere verhandelbare stukken en financiële activa, met inbegrip van ongemunt goud en zilver; b) deelneming in de uitgifte van diverse soorten effecten, met inbegrip van het garanderen en plaatsen van effecten als agent en het verlenen van daarmee verband houdende diensten; c) geldmakelaarsdiensten; d) beheer van activa, zoals beheer van contanten of portefeuillebeheer, alle vormen van beheer van collectieve investeringen, beheer van pensioenfondsen, diensten aangaande bewaarneming, depositodiensten en fiduciaire diensten; e) vereffenings- en verrekeningsdiensten voor financiële activa met inbegrip van effecten, afgeleide producten en andere verhandelbare stukken. Vorm 2: Geen.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
8. Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	
A. Ziekenhuizen (directe eigendom en beheer op basis van een vast bedrag) B. Andere menselijke gezondheidszorg (directe eigendom en beheer op basis van een vast bedrag) (CPC 9311, 9319)	Vorm 1: Technisch niet haalbaar. Vorm 2: Geen.
9. Toerisme en aanverwante diensten	
A. Hotels en restaurants (CPC 641-643)	Vorm 1: Technisch niet haalbaar. Vorm 2: Geen.
B. Reisbureaus en reisorganisatoren C. Toeristengidsen (CPC 7471, 7472)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
10. Cultuur, sport en recreatie	
A. Amusement (ander dan audiovisuele diensten) B. Persagentschappen C. Sport en recreatie (CPC 9619, 962, 964)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
11. Vervoer	
A. Vervoer over zee	
Passagiersvervoer Goederenvervoer Verhuur van schepen met bemanning (CPC 7211, 7212, 7213)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
Opslag van containers Diensten van scheepsagenten Maritieme expediteursdiensten	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Ondersteunende diensten voor vervoer over water (CPC 745)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
B. Luchtvervoer	
Onderhoud en reparatie van luchtvaartuigen (CPC 8868**)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Verkoop en marketing van luchtvervoersdiensten, met inbegrip van geautomatiseerde boekingssystemen (CPC 748 + 749)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Grondafhandeling	Vorm 1: Niet geconsolideerd. Vorm 2: Geen.
Beheer van luchthavens	Vorm 1: Niet geconsolideerd. Vorm 2: Geen.
C. Vervoer per spoor	
Passagiersvervoer Goederenvervoer (CPC 7111, 7112)	Vorm 1: Niet geconsolideerd. Vorm 2: Geen.
Onderhoud en reparatie van spoorwegmaterieel (CPC 8868**)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Ondersteunende diensten voor vervoer per spoor (CPC 743)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
D. Vervoer over de weg	
Passagiersvervoer Goederenvervoer Verhuur van vrachtwagens met chauffeur (CPC 7121, 7122, 7123, 7124)	Vorm 1: Gedifferentieerde behandeling met betrekking tot belastingen en heffingen voor de exploitatie en het onderhoud van openbare wegen en voor de afgifte van inreisvergunningen. Vorm 2: Geen.

Sector of subsector[1]	Omschrijving van voorbehouden
Onderhoud en reparatie van materieel voor vervoer over de weg (CPC 6112)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Ondersteunende diensten voor vervoer over de weg (CPC 744)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
12. Aanvullende diensten voor alle vormen van vervoer	
Vrachtbehandeling (CPC 741) Opslag (CPC 742)	Vorm 1: Geen. Vorm 2: Geen.
Bevrachtingsagentschappen Andere ondersteunende en aanvullende diensten voor vervoer (CPC 748, 749)	Vorm 1: In- en uitklaring worden uitgevoerd door een erkende in Armenië gevestigde douane-expediteur. Vorm 2: Geen.
13. Energiediensten	
Vervoer van brandstoffen via pijpleidingen (CPC 7131)	Vorm 1: Niet geconsolideerd voor de volgende sectoren: a) vervoer van aardgas via pijpleidingen, met uitzondering van advies. Vorm 2: Niet geconsolideerd voor de volgende sectoren: a) vervoer van aardgas via pijpleidingen, met uitzondering van advies.

BIJLAGE VIII-G

VOORBEHOUDEN VAN DE REPUBLIEK ARMENIË
MET BETREKKING TOT DIENSTVERLENERS OP CONTRACTBASIS EN BEOEFENAREN VAN EEN VRIJ BEROEP

1. De Republiek Armenië staat toe dat dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep uit de Europese Unie door middel van de aanwezigheid van natuurlijke personen overeenkomstig artikel 156 en 157 en met inachtneming van de ter zake dienende voorwaarden op haar grondgebied diensten verlenen binnen de onderstaande economische activiteiten:

2. De lijst bevat de volgende elementen:

   a) in de eerste kolom is de sector of subsector vermeld waarop het voorbehoud van toepassing is; en

   b) in de tweede kolom worden de toepasselijke beperkingen beschreven.

   De Republiek Armenië gaat geen verbintenissen voor dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep aan voor andere sectoren van economische activiteit dan die welke hieronder expliciet vermeld zijn.

3. Verbintenissen inzake dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep zijn niet van toepassing in gevallen waarin het de bedoeling of het gevolg van hun tijdelijke aanwezigheid is in te grijpen in arbeids- of managementgeschillen of -onderhandelingen, dan wel het resultaat van dergelijke geschillen of onderhandelingen op andere wijze te beïnvloeden.

4. Onderstaande lijst omvat geen maatregelen met betrekking tot kwalificatie-eisen en -procedures, technische normen, en vergunningsvereisten en -procedures die geen beperking in de zin van de artikelen 156 en 157 vormen. Zelfs wanneer deze maatregelen (zoals een verplichte vergunning, de verplichte erkenning van kwalificaties in gereglementeerde sectoren, de verplichting om specifieke examens (met inbegrip van taalexamens) af te leggen en de verplichting om een wettelijke verblijfplaats te hebben op het grondgebied waar de economische activiteit wordt uitgeoefend) niet in onderstaande lijst zijn opgenomen, zijn zij in elk geval van toepassing op dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep uit de EU.

5. Alle andere verplichtingen in de wet- en regelgeving van de Republiek Armenië aangaande binnenkomst, verblijf, arbeid en sociale zekerheid blijven van toepassing, met inbegrip van regelingen betreffende verblijfsperiode, minimumloon en collectieve loonovereenkomsten.

6. Onderstaande lijst bevat geen maatregelen betreffende door de partijen toegekende subsidies.

7. Onderstaande lijst laat het bestaan van overheidsmonopolies en exclusieve rechten in de betrokken sectoren, zoals door de Republiek Armenië uiteengezet in de bijlagen VIII-E en VIII-F, onverlet.

8. In de sectoren waar onderzoek naar de economische behoefte wordt uitgevoerd, is het belangrijkste criterium de beoordeling van de relevante marktsituatie in Armenië waar de dienst zal worden verleend, onder meer met betrekking tot het aantal bestaande dienstverleners en de gevolgen voor die dienstverleners.

9. De uit de onderstaande lijst voortvloeiende rechten en verplichtingen hebben geen directe werking, zodat er niet rechtstreeks rechten voor natuurlijke personen of rechtspersonen uit voortvloeien.

10. De Republiek Armenië staat toe dat dienstverleners op contractbasis en beoefenaren van een vrij beroep uit de Europese Unie door middel van de aanwezigheid van natuurlijke personen overeenkomstig de in de artikelen 156 en 157 uiteengezette voorwaarden op haar grondgebied diensten verlenen in de volgende subsectoren:

a) juridische diensten (CPC 861);

b) accountants en boekhouders (CPC 862);

c) diensten in verband met belastingen (CPC 863);

d) architecten (CPC 8671);

e) diensten van ingenieurs (CPC 8672);

f) geïntegreerde technische diensten (CPC 8673);

g) stedenbouwkundigen en landschapsarchitecten (CPC 8674);

h) artsen en tandartsen (CPC 9312);

i) dierenartsen (CPC 932);

j) advies met betrekking tot de installatie van computerapparatuur (CPC 841);

k) diensten in verband met de installatie van computerprogramma's (software) (CPC 842);

l) diensten in verband met gegevensverwerking (CPC 843);

m) gegevensbanken (CPC 844);

n) onderhoud en reparatie van kantoormachines en toebehoren, met inbegrip van computers (CPC 845);

o) andere computerdiensten, met inbegrip van voorbereiding van gegevens (CPC 849);

p) onderzoek en ontwikkeling (CPC 851*-853*);

q) onroerend goed: van eigen of geleased onroerend goed (CPC 821);

r) onroerend goed: voor een vast bedrag of op contractbasis (CPC 822);

s) verhuur/lease zonder bedieningspersoneel; in verband met luchtvaartuigen (CPC 83104);

t) verhuur/lease zonder bedieningspersoneel; in verband met andere vervoermiddelen (CPC 83101, 83102);

u) verhuur/lease zonder bedieningspersoneel; in verband met andere machines en werktuigen (CPC 83106-83109);

v) reclame (CPC 871);

w) markt- en opinieonderzoek (CPC 864);

x) managementadvies (CPC 865);

y) diensten in verband met managementadvies (CPC 866);

z) technische testen en analyses (CPC 8676);

aa) consulenten op het gebied van de industrie (CPC 884, 885);

bb) onderhoud en reparatie van uitrusting (met uitzondering van zeeschepen, luchtvaartuigen of andere vervoermiddelen) (CPC 633, 8861-8866);

cc) drukkerijen en uitgeverijen (CPC 88442);

dd) organisatie van congressen (CPC 87909); en

ee) vertaling en vertolking (CPC 87905).

Sector of subsector	Omschrijving van voorbehouden
Horizontaal	Onroerend goed Buitenlandse natuurlijke personen kunnen geen grond in Armenië verwerven, tenzij anders bepaald in de wet.
Zakelijke diensten	Beoefenaren van een vrij beroep Toegang wordt verleend voor maximaal drie jaar.